

Ukraine

Udvalgte artikler fra RÆSON 2013-2014 af og med bl.a. udenrigsminister Martin Lidegaard, fhv. udenrigsminister Per Stig Møller, fhv. udenrigsminister Mogens Lykketoft, fhv. udenrigsminister Uffe Ellemann-Jensen, journalist og forfatter Leif Davidsen, kommentator Naser Khader, Mikkel Vedby Rasmussen, Peter Viggo Jakobsen, Morten Messerschmidt (MEP), journalist og redaktør Ota Tiefenböck, journalist Vibeke Sperling og Jens Rohde (MEP)

Steven Pifer: USA er selv skyld i Ruslands styrkede position i Syrien-konflikten

06.11.2013

”Den russiske indflydelse i Syrien-konflikten er betydeligt større, end den var for to måneder siden. Men havde USA valgt at udføre et luftangreb i Syrien for to måneder siden, ville det have efterladt Rusland impotent på sidelinjen.” Det siger Steven Pifer, der er direktør for tænketanken The Brookings Institutes initiativ om våbenkontrol. Han fastslår, at Ruslands magt generelt er faldet markant de sidste 20 år.

INTERVIEW af Sahra-Josephine Hjorth og Nadja Arøe Simonsen

RÆSON: Er magtbalancen i verden unipolar, bipolar eller multipolar?

Steven Pifer: Set ud fra et atommagtperspektiv er verden bipolar, men i en mere bred forstand er verdens magtbalance stadig mere multipolar. USA er stormagten, efterfulgt af Kina og EU på en delt andenplads.

RÆSON: Hvor meget magt har Rusland?

Steven Pifer: I form af atommagt er Rusland fortsat en supermagt, men i alle andre sammenhænge – med undtagelse af energi – er Ruslands indflydelse faldet markant de sidste 20 år. Rusland har en plads i FN’s Sikkerhedsråd, hvilket giver landet mulighed for at bruge vetoretten og dermed hæmme FN’s mulighed for at handle. Men Ruslands beføjelser er begrænsede og betydeligt mindre end den magt og det råderum, Sovjetunionen havde tilbage i den kolde krigs æra.

RÆSON: Nogle argumenterer for, at Ruslands magt på den internationale scene har ændret sig dramatisk det seneste år og synligt siden sommeren 2013. Hvorfor er du uenig?

Steven Pifer: Der er kun ét område, hvor Rusland er blevet mere indflydelsesrig: Syrien. Den situation har ændret sig dramatisk i de sidste otte uger. I slutningen af august 2013 havde præsident Obama igangsat en strategi, der sandsynligvis ville resultere i en række luftangreb mod Syrien. I dette scenarie var Ruslands evne til at beskytte sin klient, Assad, meget begrænset. Men nogle ukloge beslutninger blev truffet i USA, som førte til, at Obama stod med ryggen mod muren, og det begrænsede hans evne til at træffe kloge beslutninger.

RÆSON: Hvilke ukloge beslutninger?

Steven Pifer: Et eksempel på dette er, at præsident Obama sendte afstemningen om Syrien til Kongressen, og at han gjorde dette på trods af, at det var en afstemning, han ikke kunne vinde. Det begrænsede hans evne til at udøve magt efterfølgende.

RÆSON: Hvad betyder USA’s manglede evne til at udøve

magt i denne situation?

Steven Pifer: At USA og Rusland begyndte at samarbejde om Syrien, eksempelvis på G20-topmødet i St. Petersburg. Da det berømte spørgsmål blev stillet, omkring hvorvidt en overdragelse af kemiske våben ville medføre en indstilling af et angreb mod Assad, så russerne en mulighed for at sætte sig selv i centrum for den internationale diskussion om Syrien. Den russiske indflydelse i Syrien-konflikten er betydeligt større, end den var for to måneder siden. Men den øgede indflydelse må ikke misforstås. Den afspejler ikke en bredere russisk indflydelse andre steder i verden. Havde USA valgt at udføre et luftangreb i Syrien for to måneder siden, ville det have efterladt Rusland impotent på sidelinjen. Den øgede russiske magt skyldes en række afgørelser truffet her i USA og ikke en reel stigning i russisk magt.

Putins primære mål: At styrke Ruslands internationale indflydelse

RÆSON: Er Vladimir Putin ved at positionere Rusland som en seriøs kandidat til en multipolar international magtbalance?

Steven Pifer: Ja, det er Putins primære mål, at Ruslands indflydelse på den internationale scene skal være større. Putin ønsker ikke en unipolar verden ledet af USA eller en bipolar verden ledet af USA og Kina. Putin er på udkig efter en måde at opbygge en multipolar verdensorden på. Men i fremtiden vil magt i stigende grad måles i økonomiske termer, og magt vil i højere grad være baseret på højteknologiske industrier. Rusland har ikke en chance for at være med her, da det er vanskelige områder at konkurrere inden for. Omkring 70 pct. af den russiske eksport vil fortsat være olie, gas og andre naturressourcer. Det er ikke et eksportmønster, der kendetegner et magtfuldt eller større industrielt land.

RÆSON: Hvorfor ser Putin stadig USA som Ruslands primære konkurrent i forhold til magtbalancen, når der er andre kandidater i spil om magten, f.eks. Kina og EU?

Steven Pifer: Det er et mysterium for mange amerikanere. Hvis jeg sad i Moskva og skulle vurdere, hvor truslen kommer fra, ville jeg være bekymret over landene mod syd – ustabilitet i steder som Centralasien, og sidst men ikke mindst hvordan et eventuelt ”spillover” ved en forværring af situationen i Afghanistan vil påvirke Rusland. Herefter ville jeg bekymre mig om Kina. Jeg ville også bedømme truslen mod Rusland ud fra sikkerhedsniveauet ved grænserne. Her er det grænserne mellem Rusland og NATO-landene, som er de sikreste, og derfor ville jeg ikke gøre NATO til en fjende, ligesom der ikke er belæg for at gøre USA til en fjende i dag.

RÆSON: Hvorfor omtaler Rusland så USA og NATO som fjender i den nationale diskurs?

Steven Pifer: Af nationale årsager. Det er et af Putins svar på de hjemlige demonstrationer, som startede i slutningen af 2011. Den offentlige diskurs har fået en stærkere anti-amerikansk tone. Et eksempel på dette er, at Putin beskyldte

tidligere udenrigsminister Hilary Clinton for at stå bag demonstrationerne. Putin har lavet en beregning, som viser, at visse dele af de russiske vælgere reagerer positivt på anti-amerikanisme. Der er altså stemmer i det. Og vi skal ikke glemme, at Rusland stadig er en stormagt i Putins hoved.

Putins fremstår som sejrsherre på grund af ukloge amerikanske beslutninger

RÆSON: Det er kommet frem, at pressemødet i London var aftalt spil, og at Rusland og USA havde aftalt at afblæse en militær operation, hvis Assad ville udlevere de kemiske våben. Hvorfor lod de som om, at det var en mulighed, som opstod spontant?

Steven Pifer: Der har været en del diskussioner i amerikansk-russiske kanaler de sidste år med hovedformålet at slippe af med de kemiske våben i Syrien. Men indtil pressemeddelelsen havde det været meget hypotetiske diskussioner. Jeg tror, at det overraskede mange mennesker, hvor hurtigt de teoretiske diskussioner blev til en realitet. Russerne handlede meget hurtigt, og inden for få timer havde de linet en aftale med Syrien op.

RÆSON: Er planen omkring de kemiske våben kun attraktiv for USA, fordi Obama indså, at Kongressen ikke ville stemme for en militær intervention?

Steven Pifer: Ja, fra et amerikansk perspektiv er aftalen attraktiv. Alt taget i betragtning er det et bedre scenarie end blot at straffe Assad ved at bombe ham.

RÆSON: Hvorfor er planen attraktiv for Putin?

Steven Pifer: Fordi den muliggjorde, at Putin kunne genindsætte Rusland som en central international spiller ved at flytte samtalen omkring Syriens fremtid tilbage til FN's Sikkerhedsråd. Dermed flyttede han samtalen tilbage til et sted, hvor Rusland har veto-magt.

RÆSON: Hvorfor tillod Obama, at Putin flyttede samtalen omkring Syrien tilbage til FN's Sikkerhedsråd? Det medfører jo, at Obama ser svag ud, og at Putin kommer ud af situationen som sejrsherre.

Steven Pifer: At Putin fremstår som sejrsherre er et resultat af ukloge amerikanske beslutninger og ikke gode eller strategiske beslutninger truffet af russerne. Det faktum, at præsident Obama samarbejder med Rusland om Syrien, handler mindre om Rusland og mere om, at Obama er i en blindgyde og ikke har en løsning på konflikten i Syrien.

RÆSON: Hvorfor sendte Obama beslutningen om en militær intervention til afstemning i Kongressen?

Steven Pifer: Det aner jeg ikke. Det er en beslutning Obama tog med råd fra blot nogle få mennesker. Hele hans nationale sikkerhedspersonale blev overrasket af beslutningen. Så vidt jeg kan se, har han ikke rådført sig med nogen fra Kongressen. Nogle skeptikere siger, at Obama virkelig ikke ønskede at bruge militærkraft mod Syrien, og at han derfor satte afstemningen frem for Kongressen, så de kunne stoppe ham. Jeg ved ikke, om det er sandt, men jeg forstår ikke, hvorfor han satte sig selv i denne position.

RÆSON: USA's udenrigsminister John Kerry takkede den

russiske udenrigsminister Lavrov og Rusland for deres indsats i forhandlingerne, som afværgede behovet for militær indgriben i Syrien. Han sagde: "Russerne har gjort en reel indsats her. Vi lykønsker dem". Det er helt usædvanligt at høre den amerikanske udenrigsminister takke Rusland. Er det et tegn på, at det diplomatiske forhold mellem Rusland og USA er i forbedring?

Steven Pifer: Udenrigsminister Kerrys lykønskning giver ham noget at arbejde med. Jeg tror helt ærligt, at han var lige så overrasket over Obamas beslutning som alle andre. Den eneste vej fremad nu er at samarbejde med Rusland. Efter alt at dømme er der en temmelig god kemi og et godt samarbejde mellem Kerry og Lavrov, hvilket man ikke kunne sige om den russiske udenrigsministers forhold til hverken udenrigsminister Condoleezza Rice eller Hillary Clinton.

Samarbejdet om de kemiske våben skal skabe politisk fremdrift

RÆSON: Hvordan kan vi vide, om Assad i realiteten udleverer alle kemiske våben?

Steven Pifer: Det ved vi ikke.

RÆSON: Så det er en aftale baseret på tillid?

Steven Pifer: Nej, ikke helt. De amerikanske efterretningstjenester mener, at antallet af anmeldte kemiske våben i Syrien er tæt på det korrekte antal. Vi tror, at vi kommer til at få fat i størstedelen af de kemiske våben.

RÆSON: Er det ultimative mål at komme af med de kemiske våben i Syrien, eller er det blevet opsat som et succeskriterium, fordi brugen af kemiske våben får stor opmærksomhed fra de internationale medier og offentligheden?

Steven Pifer: USA vil fastholde sit fokus på de kemiske våben fremadrettet. Det er ikke nødvendigvis de kemiske våben i sig selv, som er vigtige, men om samarbejdet omkring de kemiske våben kan medvirke til at skabe en politisk fremdrift hen imod at få en Genève II-konference og et bredere samarbejde i retning af en samlet politisk løsning.

RÆSON: Op til bekræftelsen af, at kemiske våben var blevet anvendt i Syrien, havde der været rygter om kemiske angreb omkring et år tilbage. Endvidere var der uenigheder om, hvilken side af konflikten der i virkeligheden benyttede kemiske våben. Har vi nået en endelig konklusion på, hvor mange gange kemiske våben er blevet brugt og af hvem?

Steven Pifer: Det er svært at få håndfaste beviser på, hvor mange gange der er brugt kemiske våben, og hvem der har brugt dem. Beviserne, den amerikanske efterretningstjeneste er i besiddelse af, som entydigt viser, at Assad-regimet stod bag angrebene med kemiske våben i slutning af august, blev beskrevet af udenrigsminister Kerry som meget stærke. Der er to grunde til, at jeg tror på den udmelding: 1) De amerikanske efterretningstjenester føler stadig, at de blev udstillet af den dårlige efterretning, som blev brugt i 2003 i forhold til Irak. Havde de oplysninger, de nu er i besiddelse af, været mindre end overbevisende, tror jeg, der var

kommet lækager ud fra en "whistleblower". 2) Præsident Obama ønsker ikke at blive involveret militært i Syrien, så hvis oplysningerne havde været tvetydige, ville Obama have sagt netop dette, fordi så var der ikke belæg for en amerikansk involvering.

Sahra-Josephine Hjorth er medlem af RÆSONs chefredaktion, Ph.d.-stipendiat ved Institut for Kultur og Globale Studier ved Aalborg Universitet og direktør for Hjorth Media & Strategic Consulting. Hun har tidligere skrevet speciale omkring demokratisering i Rusland og været praktikant ved det danske generalkonsulat i Skt. Petersborg. Nadja Aarøe Simonsen er freelanceskribent og kandidatstuderende på cand.public.-uddannelsen ved Aarhus universitet og Journalisthøjskolen. Hun har en bachelor i politik og administration fra Aalborg Universitet.

Dobbeltinterview med Uffe Ellemann-Jensen og Leif Davidsen: Frist ikke Putin

24.02.2014

Interview af Sahra-Josephine Hjorth

Hvad sker der i Ukraine nu?

Uffe Ellemann-Jensen: De mange forskellige og ofte modstridende interesser søger at finde frem til en ny politisk balance: Der skal dannes en midlertidig regering, og der skal fremstå et felt af kandidater til det kommende præsidentvalg. To store spørgsmål: Hvordan vil man reagere i den russiskorienterede østlige del af landet, især Krim? Og hvordan vil Rusland reagere, når Putin har pustet ud efter Sochi?

Leif Davidsen: Situationen i Ukraine er lige nu uoverskuelig, fordi vi står i en ny situation, hvor der er opstået et magttrum. Det gamle styre er faldet, men der er ingen legitime politiske arvtagere i den gamle eller nye opposition, der har et flertal af ukraineres støtte. Det gælder både i øst og i vest. Økonomien er i ruiner og Ruslands intentioner er uklare. De næste få uger bliver derfor meget afgørende.

RÆSON: Hvad er Ruslands interesse i Ukraine?

Leif Davidsen: Rusland ønsker at knytte Ukraine så tæt til sig som overhovedet muligt. Det er meget vigtigt for Rusland, at Ukraine bliver en del af den told- og frihandelsunion, som de prøver at skabe. Men der er også noget mere emotionelt på spil. Landet betragtes af mange russere – især af Putin – som et lille Rusland. Der er virkelig mange russere, også dem, der ikke kan lide Putin, der synes, at det er meget mærkeligt og lidt forkert, at Ukraine er et selvstændigt land, fordi man er så historisk forbundet med det. Det første russiske styre blev for eksempel dannet i Kiev. Dertil kommer, at Putin med Ukraine spiller det magtspil, han spiller hele tiden, hvor han prøver at styrke Ruslands position overfor USA og EU. Rusland vil opfatte det som et tab, hvis Ukraine så at sige løsrev sig og gik til EU.

Uffe Ellemann-Jensen: Putin har en drøm om at lave en union, og det er helt afgørende for hans succesmål at have Ukraine med, fordi Ukraine er så stort et land og rummer en særlig historie. Jeg synes, det er en underlig blindgyde, for Rusland har jo ikke økonomisk eller politisk styrke til at holde sammen på en sådan union, som Putin jo ser som en mulig konkurrent til EU. Det risikerer at blive en gentagelse af Sovjetunionen. Men det er derfor, at han spiller det spil, som han gør, i forhold til Ukraine. Han har lagt urimelige pres på Ukraines regering for at få dem til og gå med i hans union i stedet for at indgå den frihandels- og associeringsaftale med EU, som lå klart til underskrift, og sidste sommer havde han en regulær handelskrig med

Ukraine. Han må virkelig presse dem og lokke dem med store kreditter. Noget andet er, at han heller ikke er interesseret i at demokratiet får lov til at udvikle sig i Ukraine, for han er ikke interesseret i at have demokratier med i sin union. Han vil have autoritære systemer ligesom sit eget, så han kan sidde og styre det. Det handler om politisk prestige.

RÆSON: Hvilken betydning har konflikten i Ukraine for forholdet mellem Rusland og Vesten?

Uffe Ellemann-Jensen: Den har umådelig stor betydning. Rusland spiller brutalt ud med en politik, der går på, at Rusland skal have lov til at trykke og diktere sine naboer, hvor vi andre jo ønsker, at de lande skal have lov til frit at vælge, hvor de vil høre hjemme. I forholdet mellem Rusland og Vesten, ødelægger konflikten den tillid til Rusland, som måtte være tilbage efter Rusland på så mange områder har optrådt som spilefordærver – i forhold til konflikten i Syrien, konflikten omkring Iran og så videre. Ruslands optræden omkring Ukraine nu er kun en understregning af dét.

Leif Davidsen: Konflikten fører i øjeblikket til konfrontation mellem Rusland og Vesten. Lige nu eskaleres situationen, og det er ikke noget, som Kreml ønsker, for de dybereliggende årsager til den her krise om, hvorvidt Ukraine skal slutte sig til EU eller til Rusland, truer med at splitte landet lige ned igennem. To næsten lige store grupperinger står overfor hinanden – det østlige Ukraine, der føler sig meget russisk, og det vestlige Ukraine, der føler sig meget knyttet til det øvrige Øst- og Centraleuropa. Det er altså en faretruende situation, som i sin yderste konsekvens kan føre til borgerkrigs-lignende tilstande mellem de to grupperinger, og det tror jeg altså ikke, at Putin eller andre i Rusland ønsker.

RÆSON: Har EU svigtet Ukraine?

Uffe Ellemann-Jensen: Ja, det synes jeg, for EU har været alt for sen til at tilbyde sin bistand. En ting er, at man kom lidt nølende og sent med nogle af de sanktioner, som amerikanerne for længst har indført. Noget andet er, at man burde have stillet Ukraine i udsigt, at hvis de gennemfører de politiske reformer, som er nødvendige, så kan de få økonomisk bistand fra EU. Jeg synes, det er en fejl, at man så direkte har sagt til dem, at et eventuelt fremtidigt medlemskab var udelukket. Jeg tror, det har meget lange udsigter, men jeg mener, det er forkert, at man helt har udelukket det, sådan som det er sket.

Leif Davidsen: Det er svært at svare på. Der var en overgang for cirka 10-15 år siden, hvor EU men også USA satsede rigtig meget på Ukraine, men efter blandt andet korruptionsskandaler trak vi ligesom følehornene til os igen. Så kom vi igen med et tilbud, der måske var lidt svært at overbevise nogle af ukrainerne om, så jeg ved ikke, om jeg vil kalde det svigt. Jeg tror bare ikke, at det helt er gået op for de vestlige politikere, at Ukraine altså er to nationer og ikke én nation. Det, de giver til den ene, hader de andre. Hvis vi støtter de kræfter, der gerne vil Vesten, så fremmedgør vi de kræfter i det østlige Ukraine, der hellere

vil være sammen med russerne. Det er meget svært at finde en formel, der tilgodeser begge parter. Men man kan også stille det spørgsmål, om Ukraine har været gode til at skabe de politiske rammer, som EU kræver, hvis man vil gå tættere ind i et samarbejde? Der skal to til at danse tango, og om Ukraine været villig til at deltage i den dans med EU, det kan man sætte spørgsmålstegn ved.

RÆSON: Beskriv Rusland med tre ord.

Uffe Ellemann-Jensen: Skolegårdsens vanartede bølle.
Leif Davidsen: Stort, forvirret og fortvivlet. Ordet 'stort' giver sig selv – Rusland udgør stadig en sjettedel af verdensmassen. Russerne ser sig selv som en stormagt, og Putin forsøger at skabe en storhed omkring Rusland med det formål at gøre Rusland større, end det i virkeligheden er. Men Rusland er ikke længere en supermagt. Rusland er forvirret, fordi det, som så ofte i sin moderne historie, ikke rigtig ved, hvilken vej det skal gå. Russerne har en halvt demokratisk, halvt autoritær styreform, og Putin opfører sig som en zar – men samtidig er der også mennesker, som vil den anden vej end den statskapitalistiske. Og så er russerne fortvivlede over, at man i den grad har misligholdt landets muligheder for at skabe et mere civiliseret, åbent og frit samfund – et samfund, som kommunismens fald jo gav mulighed for at skabe.

RÆSON: Kan man beskrive en kollektiv russisk mentalitet?

Leif Davidsen: Russerne er meget forskellige, og det russiske folk er både den veluddannede, engelsktalende og sofistikerede borger i Moskva og dem, som bor ude i Omsk. Russerne vil selv sige, at de er et autoritetstro og patriotisk samfund, men jeg mener, at de også har en anarkistisk mentalitet. Faktisk har de meget lidt tiltro til autoriteter i det hele taget og systemer især. Der er mange paradokser i det russiske samfund. Det russiske folk ønsker frihed, men beundrer på samme tid den stærke mand i Kreml. Der er også en høj grad af sårbarhed i Rusland. Jeg bruger det ord, for hvis man kritiserer Rusland, bliver russerne rasende – også dem, som ikke støtter op om Putin. De vil ikke have, at en udenforstående kritiserer Rusland.

Uffe Ellemann-Jensen: Rusland er præget af, at det aldrig har været et demokrati. Det er et land, som lever i en dyb mistro til omverdenen og grundlæggende er præget af en opfattelse af, at verden er et nulsumsspil, hvor dét, at den ene får en fordel, betyder, at den anden får en ulempe. Dét giver en lidt paranoid indstilling til omverdenen, så derfor skal man passe på ikke at være alt for naiv i sin omgang med Rusland.

RÆSON: Hvordan kan det være, at Rusland ikke udviklede sig til et demokrati efter Sovjetunionens fald?

Leif Davidsen: Jeg var i Rusland efter Augustkuppet i 1991, og der var en fantastisk eufori, for der troede man altså, at der var guld på gaden og bananer i buskene, og nu blev alting godt, for der skulle være demokrati, ligesom der var i Amerika. Men den mentalitet, der gør, at russerne ikke tror på autoriteter, betyder også, at de ikke tror på systemer. De

er overbeviste om, at alle andre, på nær deres nærmeste venner og familie, er ude på at snyde dem. I dag skal man lede meget længe efter en russer, som tror på, at nogen som helst politiker vil dem noget godt. Så vil man hellere have en stærk statsleder. Ude på landet hører man dem stadig tale om, ”hvis bare Putin kom herud, så skulle vi nok få den skole malet”.

Uffe Ellemann-Jensen: Når historien engang kigger tilbage på tiden umiddelbart efter 1991, så vil Jeltsin og hans periode stå i et meget mere positivt skær, end det gør den dag i dag. Vi opfatter Jeltsin som den der pauseklovner, der slap oligarkerne løs. Men Jeltsin gjorde et ærligt forsøg – tror jeg – på at få skabt demokrati i Rusland. Det var tiden så bare ikke til, og det var egentlig lidt tragisk, at det ikke kom til at gå bedre, men han gjorde et forsøg og var i høj grad demokrat.

RÆSON: Ønsker den russiske befolkning stadigvæk ikke oprigtigt en demokratisk styreform? På trods af at vi har set en bølge af demonstrationer siden vinteren 2011, har det jo ikke ført noget med sig.

Uffe Ellemann-Jensen: Jeg er bange for, at flertallet blandt befolkningen ikke er overbevist om, at et demokrati nødvendigvis rummer noget godt for dem. Så kan vi mene, hvad vi vil om Putin, men hele hans model med ’styret demokrati’ tror jeg, har et stort flertal af befolkningen bag sig. Men i det øjeblik Putin ikke længere kan levere varen, i form af velstand og en vis form for tryghed, så kan det godt være, at folket ændrer mening. Og der er jo meget, der tyder på, at han ikke længere kan levere økonomisk vækst.

Leif Davidsen: På sin iPod har en ung russer stort det samme som en ung dansker. Den nye generation bliver anderledes, og jeg er ikke dybt pessimistisk på Ruslands vegne, for der er nogle unge, som er ved at vokse op med et større internationalt udsyn, en anden kultur, og de er ikke lige så xenofobiske. Men med Rusland skal man ikke forveksle håb og tro. Der også en helt anden del af ungdommen, som bevæger sig i retning af en slags fascisme og racisme, og som stærkt støttet af den ortodokse kirke vender sig imod alt, som ikke er russisk.

RÆSON: Hvilken type statsleder er Putin?

Leif Davidsen: Putin er stærk, han er en sfinks og svær at blive klog på. Putin har ikke altid været, som han er i dag. Da han blev valgt i 2000, var han meget reformvenlig, og han sagde alle de rigtige ting. Jeg var en af dem, som syntes, det var meget godt at få en pragmatiker i Kreml efter de mange kaotiske år under Jeltsin. Da de farvestrælende revolutioner fandt sted i Ukraine og Georgien, havde vi det her i Vesten med at prale over, at det var noget, vi havde været med til – ikke kun demonstrationerne, men også at vi havde leveret computere, idéer osv., så ukrainerne og georgierne kunne vælte deres respektive regeringer og få et mere provestligt styre. Det gav voldsom genlyd i Kreml og i Putins hoved. Han tænkte: ”Det skal altså ikke ske for os. Og når det kan ske i lille Ukraine, så kan det også ske i store Rusland.” Herefter skete der en klar kursændring i Putins politik. Det var ikke længere den liberale reformists ansigt,

vi så, men KGB-ansigtet, der kom frem. Putin strammede herefter grebet, holdt op med at lade guvernørerne være folkevalgte, ændrede valgreglerne, så det blev meget svært at stille op, og skabte Nashi [en ungdomsorganisation, red.] og stoppede demonstrationer meget hurtigt, for han så jo i Ukraine, at 50 hurtigt bliver til 500, som bliver til 5.000, og pludselig er der 100.000. Det vil han ikke tillade.

RÆSON: Hvordan vil du beskrive Putin?

Uffe Ellemann-Jensen: Jeg mener, at Putin hører til i tiden før Første Verdenskrig. Hans opfattelse af geopolitik er styret af en tanke om, at hvis du har et stort land, som er omgrænset af en masse små lande, så har de små lande bare at indordne sig efter det store land. Putin kan slet ikke forstå, at der er noget galt i det. Det er fuldstændigt som en mafiaboss på Sicilien, der mener, at alle de forretningsdrivende i hans område bør indordne sig under ham. Sådan opfører han sig, og det er muligt, at man kan håbe, at den seneste optræden omkring Georgien, Armenien, Moldova osv. omsider har fået en række europæiske regeringsledere til at få øjnene op for, hvilken størrelse de har med at gøre. De har alt for længe været alt for naive i deres opfattelse af, hvad Putin er for en størrelse.

RÆSON: Du var inde på, at så længe Putin ’leverer varen’ i form af fx velstand, vil der ikke ske nogen demokratisk revolution. Det er dog stik modsat en ofte omtalt antagelse: at når middelklassen i et samfund bliver større, så vil den begynde at kræve demokratiske reformer.

Uffe Ellemann-Jensen: Jeg kan ikke give forklaringen. Du har jo set demonstrationer, som vi har talt om, men i lige så høj grad på grund af sociale forhold, som demokrati og frihed. Lovgivningsmæssigt har tiltagene peget i den modsatte retning – med lovgivning imod NGO’er og homolovgivning. Det er også et udtryk for den økonomiske situation – efterhånden som økonomien bliver mere klemmt, og den sociale uro breder sig, så reagerer man jo ved at skyde skylden på nogle andre.

RÆSON: Er Rusland blevet mere magtfuldt det seneste år?

Leif Davidsen: Rusland er ikke nogen supermagt i nogen forstand, men de har stadigvæk deres atomvåben og en plads i FN’s Sikkerhedsråd. Det, Rusland jo kan gøre udenrigspolitisk, har meget at gøre med, at de har så dygtig en udenrigsminister, Sergej Lavrov, som kan finde mulige alliancepartnere imod USA. Grundstenen i Putins udenrigspolitik er at etablere alliancer, som kan begrænse supermagtens USA’s magt, fordi man i Rusland finder det forkert og kriseskabende, at man har blot én stærk nation i verden.

Uffe Ellemann-Jensen: Det vil jeg sige, fordi Rusland har jo været spilfordærver i internationale forhold. Det har du set i forhold til Iran, hvor Rusland i årevis har slæbt på fødderne, og Syrien. I Syrienkonflikten ender Putin med at redde Obama ud af en klemme, han selv har møvet sig ind i, skubbet af franskmænd og englændere, der derefter vendte

om og stak af. Jo, man kan sige, at hans hånd er blevet vældig styrket internationalt.

Leif Davidsen: Det sjove er, at jeg i USA har oplevet amerikanere, der siger ”Det var godt nok, at vi havde Putin, for det har forhindret endnu en amerikansk krig”.

RÆSON: Skylder al-Assad Putin en tjeneste på baggrund af, at han forhindrede en intervention?

Uffe Ellemann-Jensen: Putin ser ikke på det på den måde. Han mener, at han har tilføjet amerikanerne et blåt øje, og det er i hans optik et mål i sig selv – det at svække amerikanerne generelt og specifikt i Mellemøsten.

RÆSON: Har det nogen international betydning, at Putin og Rusland har fået mere magt?

Uffe Ellemann-Jensen: Ja, for han er som sagt stadig en spilfordærver.

Leif Davidsen: Ja, og for os i lille Danmark har det også en betydning, og for den magtkamp, som finder sted i Arktis. Der har Rusland vist – bl.a. med Greenpeaceaktionen [hvor en dansk aktivist blev tilbageholdt, red.] – at man ikke finder sig i noget nonsens. Jeg tror det bliver et rigtig stort fokusområde for os fremover.

Uffe Ellemann-Jensen: Danmark har en interesse i at fastholde Rusland på, at hele den del af Arktis, som der endnu ikke helt er sat flag på, bliver delt efter internationale regler. I den kontekst har Rusland opført sig provokerende. For nogle år siden sendte de nogle miniubåde ned på bunden af Det Arktiske Ocean – og de plantede et russisk flag på Nordpolen, fordi de sagde, at det var deres. Danmark og Grønland har lige afleveret krav til FN's Havretskommission, der siger, at det er vores – det skal FN afgøre. Men man skal da være opmærksom på, at Rusland opruster i regionen. De er ved at opstille nogle arktiske brigader, opruste med fly og skibe osv., og jeg kan godt have den bekymring, at man ikke rigtig længere tager det begreb, der hedder ’territoriantal forsvar’ alvorligt. Ikke bare Danmark og Sverige, men alle mulige NATO-lande begynder at skære ned på normale stående militærstyrker, at afskaffe værnepligt osv., men det er nødvendigt i denne situation at have stående styrker for at kunne være der. Når man har med sådan en størrelse om Putin og Rusland at gøre, så vil de udnytte et vakuum, hvis det er der. Så gælder det om at sørge for, at det vakuum ikke opstår. Det er ikke, fordi jeg er gammel koldkriger (det er jeg måske nok), men det er altså også, fordi jeg tror på, at man bedst sikrer stabilitet ved ikke at udsætte sådan en som Putin for alt for mange fristelser.

Uffe Ellemann-Jensen (f. 1941) er cand.polit., tidligere udenrigsminister samt tidligere folketingsmedlem for partiet Venstre. Leif Davidsen (f. 1950) er forfatter og journalist og i flere perioder fra 1980 DR's korrespondent i Moskva. Sahra-Josephine Hjorth (f. 1985) er medlem af RÆSONs chefredaktion.

EU og USA: Putin puster nyt liv i ”økonomisk NATO”

03.04.2014

Skal de multinationale virksomheder have garanti mod ubehagelige lovændringer og andre forandringer i lande, de investerer i? Spørg din MEP'er.

Af Ole Aabenhus, RÆSONs Europa-redaktør

Måske lyder det lidt bagvendt, men noget tyder på, at den kølige krig, der opstod mellem Rusland og Vesten efter Ukraine-krisen, kan betyde, at vi alle bliver rigere. Lidt i hvert fald.

Logikken er følgende: Sidste sommer søsatte EU og USA forhandlingerne om et frihandelsområde på tværs af Atlanten, som – hvis det virkeliggøres – kommer til at dække ikke mindre end 40 pct. af verdenshandlen. Aftalen, der forkortes TTIP og kaldes ”T-tip”(Transatlantic Trade and Investment Partnership), handler om at skabe den største handelsblok nogensinde. Den skulle, lover parterne, skabe ”hundredetusinder af jobs”, give store besparelser for virksomhederne, en økonomisk vækst i hele EU på ½ pct. og 4.000 kr. i årlig gevinst pr. familie.

Men forhandlingerne løb omgående ind i voldsom kritik på begge sider af havet, bl.a. for hemmelighedskræmmeri og tilsidesættelse af demokratiske spilleregler. Ved juletid så det ud til, at forhandlingerne var ved at miste pusten.

Frankrig havde fra starten fået undtagelser på kulturområdet. I Tyskland bredte protesterne sig i et omfang, så der i dag er indgivet 450.000 protestunderskrifter, især grundet den del af aftalen, der handler om, at investorer skal kunne beskytte sig juridisk mod de lovændringer, en stat måtte finde på, og kræve erstatning.

Som reaktion besluttede EU-Kommissionen så i januar at sende denne del af forslaget (omtales nærmere nedenfor) i høring.

Men det er først nu, i sidste uge, høringen er sat i værk. Den kører tre måneder frem. Dermed har vi den højst udsædvanlige situation, at handelsforhandlinger bliver en brik i en valgkamp. Alle kan indsende høringssvar, og derfor er der her et konkret emne, hvor man kan spørge sin kandidat til Europavalget, hvilken stilling han eller hun vil tage.

Putins rolle

Hvad har Putin med alt dette at gøre? Ret meget. Hans indgriben på Krim og hans trusler om at gribe ind, overalt,

hvor der er russiske mindretal, har understreget, at EU-landene ikke kan markere deres territoriale grænser mod øst uden NATO, og det vil sige uden USA.

Amerikanerne har ellers haft som mål at flytte styrker fra Europa til Stillehavet. Altså bliver det nu en opgave i sig selv at fastholde amerikanske styrker i Europa – ikke mindst for at berolige EUs grænselande fra Finland i nord til Bulgarien i syd. En af måderne, man kan gøre det på, er ved at engagere sig i den frihandelsaftale på tværs af Atlanten, der ellers var ved at ligge død. Som bekendt har Ukraine-krisen desuden demonstreret, at Europas energiforsyning hænger i en tynd tråd. EU får omkring en tredjedel af al sin gas fra Rusland. Forsyningerne vil når som helst kunne afbrydes, hvis det skulle komme til konflikt igen, før Europa får stillet om til grøn energi.

Til gengæld er der nu et alternativ: Amerikansk skifergas, som mange har kritiseret af miljømæssige grunde, men som nu har nået et omfang, så man kan forsyne Europa med LNG, flydende gas.

Det nye er så, at gasleverancer nu bliver kædet direkte sammen med frihandelsaftalen. Eksport af gas ses nemlig som et strategisk anliggende, der kræver eksportlicens.

Men, forklarede USAs chefforhandler Michael Froman i forbindelse med EU-USA topmødet i sidste uge: "Hvis man er et land inden for en sådan frihandelsaftale, må en sådan licens siges at være i det amerikanske samfunds interesse."

NATO-generalsekretær Anders Fogh Rasmussen har kaldt Krim-krisen en "game-changer", et paradigmeskift. Det er dette paradigmeskift, der nu ser ud til at kunne give ideen om et fælles marked på tværs af Atlanten ny vind i sejlene, og som i flere og flere sammenhænge – nu også i NATO-Rådet og i den amerikanske kongres – bliver omtalt som et "økonomisk NATO".

Problemerne

Den voldsomme kritik, TTIP har været udsat for, hænger sammen med, at den ikke er en helt almindelig frihandelsaftale. Told er nu så stærkt reduceret i den vestlige verden, at den kun spiller en mindre rolle. I stedet er fokus på handelsbarrierer og – ikke mindst – investeringssikkerhed. Kritikken kan opsummeres i tre spørgsmål:

For det første, skal udenlandske investorer have kompensation, hvis f.eks. hvis et land beslutter at ændre miljølovgivningen på en måde, der forringer investeringens værdi? Og skal det kunne ske gennem særlige handels- og investeringsretter, helt uden for det almindelige retssystem? Det ligger i TTIP, og det er det spørgsmål, som Kommissionen nu har sendt i høring. Hvor der er tale om store, multinationale investeringer, må det enkelte land indregne en risiko for kompensationer i milliardstørrelsen, når det ændrer lovgivning. Det ser kritikerne som en

hæmsko for den demokratiske proces. Mange kunne være tilbageholdende med f.eks. at indføre ny miljølovgivning alene af hensyn til den erstatning, der truer forude, mener de. Formelt taler man om en ISDS-garanti (Investor-State Dispute Settlement), og den slags findes i massevis i handelsaftaler med 3. verdenslande – ud fra den opfattelse, at ingen vil investere million- og milliardbeløb i ustabile lande uden at kunne sikre sig mod overraskelser. Men som den tyske viceøkonomiminister Brigitte Zypries siger: "Amerikanske investeringer i EU har allerede tilstrækkelig beskyttelse ved de eksisterende, nationale domstole." Under alle omstændigheder har den tyske regering i midten af marts – efter den omfattende kritik og underskriftsindsamlinger – markeret, at man ønsker ISDS-delen taget ud.

For det andet forsigtighedsprincippet: TTIP-aftalen vil give amerikanerne fri adgang til at sende GMO-afgrøder, hormonbøffer og klorerede kyllinger ud på det europæiske marked, frygter kritikerne. Under alle omstændigheder er det korrekt, at aftalen går ud på at fjerne handelshindringer ved at skabe "en pool af fælles standarder", altså fælles regler. Og amerikanerne har gang på gang givet udtryk for, at europæiske forsigtighedsprincipper i miljø og sundhedsspørgsmål er at betragte som handelshindringer.

For det tredje er der spørgsmålet om ophavsrettigheder:

Der var 2,8 millioner, der for et par år siden skrev under på protesterne mod ACTA-aftalen om bl.a. softwarepatenter (ACTA betyder egentlig The Anti-Counterfeiting Trade Agreement eller på officielt dansk: Handelsaftale om bekæmpelse af forfalskning). Det førte til, at aftalen blev nedstemt i Europa-Parlamentet i juli 2012. Men mange af aktivisterne fra dengang føler sig overbevist om, at parterne nu vil bruge TTIP til at smugle ACTA-reguleringerne ind ad bagvejen, bl.a. fordi Obama netop har udnævnt Robert Holleyman, en af de centrale skikkelser i jagten på ACTA-syndere, til nr. to i den amerikanske forhandlergruppe.

Til alt dette kommer den generelle kritik, der handler om lukkethed, og om den snævre kreds af industrilobbyister, Kommissionen har trukket på.

Det har fået en række NGO'er omkring anti-lobby organisationen Corporate Europe Observatory i Bruxelles til at foranstalte en ny underskriftindsamling, der kræver alle relevante papirer lagt åbent frem.

Hvor sagen ender

Der er store kræfter i sving: På den ene side det sikkerhedspolitiske om at skabe et "økonomisk NATO" svarende til det militære. På den anden side ønsket om et nyt kæmpe fælles marked, der kan trække både EU og USA ud af krisen og skabe vækst. Og på den tredje side forestillingen om, at EU og USA kan beholde deres førerposition på den globale scene ved at gå sammen i en dominerende handelsblok. Over for dem en kritisk opinion, der ser det nye partnerskab som en trojansk hest, der

nedbryder EUs forsigtighedsprincipper, hæmmer demokratiet og oversvømmer EU-landene med klorkyllinger og GMO.

Putins optræden i Ukraine og på Krim har givet det sikkerhedspolitiske aspekt nyt liv, og det kan vise sig afgørende. Men under alle omstændigheder bliver det de Europa-parlamentarikere, vi skal vælge i næste måned, der til syvende og sidst skal stemme ja eller nej til den færdige aftale. Det helt enkle spørgsmål til dem kunne lyde:

Hvordan vil du kunne være med til at få frihandelsforhandlingerne i TTIP ud af hemmelighedskrammeriet og ind i en åben debat, så Europa-Parlamentet kan tage stilling, del for del?

USA: Stormagten rustet sig til ny verdenssituation

09.04.2014

I marts er flere aktører begyndt at markere sig på den internationale dagsorden. De kræver en plads ved højbordet, hvor USA ellers har siddet alene siden den Kolde Krigs afslutning. Samtidig har vi gennem udgivelsen af to større strategidokumenter fået indblik i, hvordan USA ønsker at imødegå denne udvikling.

Af Philip Christian Ulrich

I disse år ser man en ændret verdenssituation, idet USAs altdominerende position som verdens førende magt er under forandring. På grund af den økonomiske krise har USA ikke hidtidige ressourcer til at håndhæve den dominerende position, landet har haft siden Sovjetunionens fald. Ligeledes er den politiske og folkelige vilje i USA til internationale missioner dalet som konsekvens af mere end ti års engagement i Irak og Afghanistan.

I USA er man meget bevidst om den dalende dominans, hvilket blev tydeliggjort i et større strategidokument, som Pentagon udgav i marts måned. Men også USAs konkurrenter er bevidste om den nye udvikling og de muligheder, det indebærer. Ruslands annektering af Krim er et tydeligt udtryk for denne ændrede verdenssituation. Putin har set, at USA og Vesten ikke har samme ressourcer til rådighed til at dominere verdenspolitik som hidtil, og at en annektering af Krim derfor ville forløbe relativt ustraffet.

Obama-administrationen udgav i midten af marts et større strategidokument, som beskriver, hvordan Pentagon ser den internationale sikkerhedspolitiske situation og den formodede udvikling. Dokumentet giver et billede af, hvordan USA har tænkt sig at tilpasse sig denne nye verdenssituation, hvor BRIKS-landene i højere grad vil få indflydelse.

Nye strategidokumenter

I midten af marts udgav Pentagon og Obama-administrationen den såkaldte Quadrennial Defense Review, QDR, et strategidokument, som udgives hvert fjerde år. QDR'en beskriver hvordan Pentagon ser den internationale sikkerhedspolitiske situation, den potentielle udvikling, hvordan Pentagon planlægger at tilpasse sig denne situation og hvad der skal til for at opfylde fastsatte mål. Obama-administrationen udgav samme uge forslaget til forsvarsbudgettet for 2015.

Den overordnede målsætning for amerikansk

sikkerhedspolitik er fortsat at være den ledende nation på globalt plan og være i stand til at udvise lederskab, når det er nødvendigt i krisesituationer.

I dokumentet understreges Obama-administrationens Asienstrategi, hvor det amerikanske forsvar primære fokusområde i de kommende år vil være Asien. Denne strategi fremlagdes første gang i 2012. Fokusskiftet fra Mellemøsten til Asien er et af de mest centrale elementer i Obama-administrationens strategi for at opnå den førnævnte målsætning for amerikansk sikkerhedspolitik – at være den førende militære magt på globalt plan. Herudover slås det fast, at USA ikke længere skal engagere sig i længerevarende stabiliseringsoperationer som post-11. september konflikterne.

Inden for det amerikanske forsvar er flåden og luftvåbnet derfor de store vindere i budgetforslaget. En af de ting, som medierne særligt har fokuseret på, er, at hæren skal skæres ned til det laveste niveau siden før 2. Verdenskrig. Pointen med nedskæringen er, at nogle af de sparede penge i stedet skal bruges på udvikling af højteknologiske våbensystemer, som skal kompensere for det lavere antal af soldater.

Flåden gives penge til at fortsætte udviklingen af en ny hangarskibsklasse som løbende skal afløse de enorme Nimitz-hangarskibe, når de skal pensioneres. Luftvåbnet gives penge til at udvikle et nyt strategisk bombefly, som skal afløse det gamle B-52 bombefly, som har været en fast bestanddel af USA's strategiske luftstyrke siden 1955.

At det er flåden og luftvåbnet, der går ud som vinderne i den nye amerikanske strategi understreger, at USA ikke længere ønsker at engagere sig i længerevarende stabiliseringsoperationer. I stedet vil man fokusere på mere traditionelle sikkerhedsudfordringer, som f.eks. Kinas stigende indflydelse i Asien og senest Ruslands aggressive fremfærd i Østeuropa.

Strategiske udfordringer for USA

I den seneste udgave af The Washington Quarterly bringes en artikel af Michael J. Mazarr, professor ved U.S. National War College, hvor han analyserer den nuværende amerikanske sikkerhedspolitiske situation. Han identificerer flere faktorer, som presser den amerikanske strategi, der har været grundlæggende siden afslutningen af den Kolde Krig. Denne strategi har baseret sig på at USA skulle stå som garant for global stabilitet, og om nødvendigt være i stand til at gribe ind militært, hvis en situation krævede det. Derfor skulle den dominerende globale politiske rolle bakkes op af et massivt militær, som kunne sikre amerikanske interesser såvel som regional og global stabilitet.

De faktorer, som ifølge Mazarr, presser denne amerikanske strategi, er: geopolitiske konkurrenter som hævder sig i disse år – særligt Rusland og Kina, faldende forsvarsbudgetter og at USA ikke længere nødvendigvis er

dominerende på alle fronter rent militært, især cyberområdet og kapaciteter, som kan bruges til at udelukke USA fra potentielle modstanderes interessesfære.

Pentagons nye strategidokument understreger da også farerne ved disse områder. USA skal søge mod Asien for at imødegå Kinas stigende dominans i regionen og forsøge at få Rusland til at samarbejde om at sikre stabilitet i Europa. Denne målsætning er sat tilbage til start med Ruslands annektering af Krim. Hvordan Obama-administrationen vil håndtere dette på længere sigt, er stadig uvist.

I de kommende år vil Pentagon få færre penge, end da krigen mod terror var på sit højeste. Derfor har man omprioriteret og lagt op til nedskæringer i mandskab, lukning af udviklingen af nogle våbensystemer, mens man satser på andre højteknologiske våbensystemer, som skal danne ryggraden i det amerikanske forsvar i fremtiden.

I de seneste år har Pentagon levet med økonomisk usikkerhed som følge af den såkaldte Sequestration, der krævede 500 mia. dollars i nedskæringer over de næste ti år oveni de næsten 500 mia. dollars, som Obama-administrationen allerede har lagt op til. Nedskæringerne har haft store konsekvenser for det amerikanske forsvars beredskab i de sidste to år, men er blevet annulleret både i finansåret 2014 og 2015 som følge af en aftale indgået i december sidste år.

Men hvis disse nedskæringer træder i kraft igen i 2016 vil det have drastiske konsekvenser for det amerikanske forsvar. Det kan betyde, at man endnu en gang må vurdere USAs strategiske udgangspunkt.

Sidstnævnte er årsag til Pentagons øgede fokus på omprioritering af finanser til udvikling af nye højteknologiske våbensystemer. Man ønsker fortsat at kunne operere overalt i verden, for at sikre USAs interesser og allierede. Derfor må Pentagon arbejde på at fastholde USAs forspring på disse områder, og ellers minimere fjendens muligheder for at hindre amerikanske operationer. Det være sig på verdenshavene i luften eller i cyberspace.

At kunne operere overalt for at fastholde USAs lederrolle er også årsag til, at flåden og luftvåbnet er vinderne i den nye strategi. Det er nemlig disse værn, som synligt skal opretholde USAs ledende rolle i global sikkerhedspolitik. Dog nu med den erkendelse, at USA ikke længere er så dominerende som hidtil.

Genoplivning af Powell-Doktrinen

Gennem de første fem år af sin tid som præsident har Obama ført en realistisk sikkerhedspolitik, og arbejdet hårdt på at få USA ud af den konstante tilstand af krig, som landet har befundet sig i siden 2001. Denne type sikkerhedspolitik giver ny relevans til en gammel doktrin, som dominerede amerikansk sikkerhedspolitik i begyndelsen af 90'erne.

I begyndelsen af 90'erne opsatte den daværende amerikanske forsvarschef, general Colin Powell, en række kriterier, han mente skulle fungere som en rettesnor for, hvornår USA skulle engagere soldater internationalt. Kriterierne blev kendt som Powell-Doktrinen.

De mest betydningsfulde kriterier udgjorde en vurdering af hvorvidt centrale amerikanske sikkerhedsinteresser var på spil, om der var et klart mål for en eventuel operation, en klar exit-strategi og folkelig og politisk opbakning til en eventuel operation. Desuden skulle man altid anvende overvældende militær magt i eventuelle konflikter.

Doktrinen var resultatet af Powells erfaringer fra hans tid som ung officer i Vietnam, hans analyse af hvordan USA havde fejlet i krigen og hans intense ønske om at undgå en gentagelse.

Da USA nu skal rationere sin militære indsats rundt om i verden, ser Powell-Doktrinen ud til endnu en gang at kunne blive en relevant rettesnor for amerikansk sikkerhedspolitik. Understregningen af vigtigheden af nationale interesser, klare målsætninger for operationer og en exit-strategi er kriterier, som mange amerikanere vil kunne nikke godkendende til efter mere end ti års engagement i post-11. september konflikterne.

Netop post-11. september konflikterne lod dog til at have aflivet Powell-Doktrinen. Med den manglende succes og de store omkostninger, der har været for USA som konsekvens af disse konflikter, kunne det virke som om, at Powell-Doktrinen kriterier kan få en renæssance.

USA skal til at tilpasse sig det nye sikkerhedspolitiske miljø, hvor man ser USAs konkurrenter hævde sig i højere grad, f.eks. Ruslands annektering af Krim. Powell-Doktrinen giver et brugbart udgangspunkt for USAs nye globale rolle i et sikkerhedspolitisk miljø, som er under forandring, og hvor amerikanske ressourcer er sparsomme. Man har hverken lyst eller ressourcer til en gentagelse af Irak eller Afghanistan. En doktrin udviklet til at undgå et nyt Vietnam virker som et godt udgangspunkt for en sådan politik.

Philip Chr. Ulrich (f.1988) er uddannet Cand.Mag. i Amerikanske Studier fra Syddansk Universitet. Han har tidligere været ansat som fuldmægtig ved Forsvarsakademiet, og haft en internship i Lessons Learned & Development afdelingen ved Civil-Military Cooperation Centre of Excellence i Holland. Han arbejder også som forsvarsanalytiker ved USA-sitet Kongressen.com

Morten Messerschmidt: I 20 år har Vesten sjoflet Rusland

14.05.2014

Interview af Peter Bjerregaard

RÆSON: Kunne vi have undgået de problemer, vi ser i Ukraine i dag, hvis vi havde stillet dem et medlemskab i udsigt?

MORTEN MESSERSCHMIDT: Tværtimod. For det første, så vil et EU-medlemskab til Ukraine, som man godt ved ligger så langt ude i fremtiden, kun tirre Rusland. Så det er en utrolig farlig strategi. Hvis man skulle have gjort noget anderledes fra vestens side, så går det langt tilbage til 90'erne, hvor man jo siden Murens fald, i den grad har desavoueret og ignoreret Rusland. Pludselig en morgen, så indser man, at Rusland er vågnet af sin dvale. Igen er det en supermagt og det havde man ikke lige indrettet sig på.

RÆSON: Skal vi respektere den afstemning, der fandt sted på Krimhalvøen?

MORTEN MESSERSCHMIDT: Jeg synes, at det havde været godt, hvis man havde afholdt en regulær afstemning med internationale observatører. Men det er jo bare for sent. Vesten kan ikke nå at gøre noget nu.

RÆSON: Men bidrager det til processen at gå ud, som Søren Espersen (DF) har gjort, og understrege, at vi bør anerkende og respektere valghandlingen?

MORTEN MESSERSCHMIDT: Det jeg tror han sagde, for at være helt fair, det var at folkeafstemningen afspejler Krim-borgernes ønsker. Så kan det godt være at det ikke var 97% – eller hvad det var – det lyder jo også helt gakket. Så det tror jeg ikke, man skal stole på, men til gengæld tror jeg, at det er helt rigtigt, at der er et markant flertal af Krim-borgere, der gerne vil være en del af Rusland. Og det er formodentlig også det en legitim folkeafstemning ville have vist. Men det løb er desværre kørt. Men det beror jo på, at vesten de sidste 20 år bare har sjoflet Rusland.

RÆSON: Sjoflet, hvad mener du med det?

MORTEN MESSERSCHMIDT: Man har jo ageret brovtende overfor Rusland ift. NATO og ville opstille de her missiler uden at sige til russerne, at det ikke er dem, vi betragter som fjende. Måske skulle man have forsøgt at inkludere dem i højere grad.

RÆSON: Så Rusland nuværende optræden er vores egen skyld?

MORTEN MESSERSCHMIDT: Ja, jeg mener, at vesten har forpasset muligheden for at få en mere fornuftig politisk relation til Rusland.

RÆSON: Så vesten har medvirket til, at det går så galt i Ukraine for tiden?

MORTEN MESSERSCHMIDT: Vi har medvirket til den eskalation, der er sket.

RÆSON: Ved at opstille et missilforsvar?

MORTEN MESSERSCHMIDT: Missilforsvaret og ved på forskellige måder at ignorere Ruslands stemme.

RÆSON: Hvor har vi ignoreret Ruslands stemme? Der bliver jo afholdt G8-møder i Rusland, de fik Vinter-OL, der er jo masser af samarbejde med Rusland.

MORTEN MESSERSCHMIDT: Ja, der er masser af samarbejde med dem, men hele den måde man har ageret på i Østeuropa, fra EU's side, uden hensyn til hvad russerne ser som deres interesseområder. At tilbyde Nato-medlemsskaber og EU-medlemsskaber, hvad vi ved russerne betragter som offensivt, der synes jeg, at man har været for dårlig til at inddrage russerne i fælles beslutninger.

RÆSON: Kan man så sige, at det var en fejl at tage de baltiske lande med i EU, de vi blev enige om det i 2002?

MORTEN MESSERSCHMIDT: Nej, det synes jeg jo ikke.

RÆSON: Hvad med Rumænien og Bulgarien?

MORTEN MESSERSCHMIDT: Det var jo Sovjet-lande, men det var jo ikke russiske lande. Jeg er ikke sikker på, om det havde gjort nogen forskel.

RÆSON: Så er jeg ikke sikker på at jeg forstår argumentet.

MORTEN MESSERSCHMIDT: Hvis du ser den retorik, der har været fra amerikansk og europæisk side overfor russerne op igennem 90'erne, hvor man i forskellige omgange har ignoreret russiske indvendinger.

OM PATENTLOVGIVNINGEN OG DANMARK

RÆSON: Dansk Industri beskylder dig for at "vrøvle" og "tilmudre" debatten fordi du påstår, at EU-Domstolen kan gå ind og blande sig i beskyttelsen af danske patenter. DI mener, at det er et patent-retligt spørgsmål ikke et EU-retligt spørgsmål. Har de ret?

MORTEN MESSERSCHMIDT: Nej, på ingen måde. Sagen er at patentet vil jo fungere som en del af EU-systemet. Det understreges bl.a. i artikel 20, og det vil sige som en almindelig del af domstolssystemet, der er underlagt EU-retten. Derfor kan man ikke adskille det fra EU. Men det væsentlige er at der reelt ikke er nogen, der ved hvordan det kommer til at fungere.

RÆSON: Men er det rigtigt forstået, at patentdomstolen betyder at man – hvis man er med – kun skal håndhæve sine rettigheder ét sted og kan nøjes med at søge patent ét sted?

MORTEN MESSERSCHMIDT: Ja, sådan er det jo med alle patenter. Man kan så diskutere det fornuftige i om det er

godt for danske patenthavere, at de kan miste deres danske patent ét sted ved én dom et eller andet sted ude i et af de lande, der er med.

RÆSON: Er det også rigtigt forstået, at hvis vi stemmer nej, så er dit argument, at danske patentindehavere er bedre beskyttet fordi deres aktiviteter kan blive kendt ulovlige i EU-området, men patentindehaveren kan forsætte sin aktivitet i DK?

MORTEN MESSERSCHMIDT: Præcist. Du får et parallelsystem, hvor hvis vi stemmer nej, så kan du tage et EU-patent, der så dækker 25 lande og så skal du have tre nationale patenter (Italien, Spanien og Danmark, red.). Så, alt andet lige, så er det nemmere og billigere for du skal kun have fire patenter, hvor du tidligere skulle have 28 (til hvert medlemsland, red.).

RÆSON: Men hvis et fælles patentsystem gør det nemmere og billigere, betyder det så ikke, at hvis alle skulle tænke ligesom modstanderne af patent-domstolen, så ville det jo netop aldrig blive nemmere og billigere.

MORTEN MESSERSCHMIDT: Ved at stå ved siden af, så får vi den fordel at man ikke kan miste sin danske patentbeskyttelse ved de andre landes domstole. Så kan man selvfølgelig sige; er det så at nasse ved bare at stå ved siden af. Det er det da givetvis.

RÆSON: Men er det ikke grundlæggende usympatisk at lægge op til at Danmark skal være et sted, hvor vi kopierer ting, som ellers er patenteret i resten af EU?

MORTEN MESSERSCHMIDT: Vi har jo også patentbeskyttelse i Danmark. Danmark er en del af Den Europæiske Patentkonvention. Vi tilslutter os bare ikke den fælles domstol, men det betyder jo bare at status quo opretholdes.

RÆSON: Men hvis argumentet er, at vi bør stemme nej fordi, hvis en patentkrænkelser bliver kendt ulovligt i EU-området, så har du stadigvæk mulighed for at krænke patentet i Danmark. Så er den logisk konsekvens vel, at hvis du er en dansk forbryder, så kan du forsætte lidt endnu med at krænke andres patenter på dansk jord, men du kan ikke forsætte forbrydelsen i EU-området.

MORTEN MESSERSCHMIDT: Nu har vi jo et princip om at man altid skal lade tvivlen komme den tiltalte til gode. Og jeg synes netop det er fornuftigt, hvis man som sagsøgt ikke risikerer at tabe sin sag alene fordi man måske har svært ved at nå til Bulgarien indenfor fire måneder og forberede sit forsvar.

OM KLIMAET

RÆSON: Dansk Folkepartis klimaordfører, Mikkel Dencker, sagde for nylig, at "det vil være en ulempe for Danmark med højere klimamål i EU" og at DF ikke går "ind for den præmis, at man skal straffes for at udlede CO2". Enig?

MORTEN MESSERSCHMIDT: Det er jeg overvejende enig i. Altså den mængde CO2, som EU udleder udgør 10% af den samlede mængde i verden. Jeg synes i virkeligheden hellere, at man skulle rette fokus på udbygning af infrastruktur og fremme af energieffektivitetsmålet. Energieffektivitetsmålet er i modsætning til VE- og CO2-målene jo noget som kan styres af markedskræfterne.

RÆSON: Stemte du så for et højere energieffektivitetsmål i 2030-klimapakken?

MORTEN MESSERSCHMIDT: Nej, det mener jeg bestemt ikke.

RÆSON: Så forstår jeg ikke...

MORTEN MESSERSCHMIDT: Jeg stemte imod den del i 2030-planen om at man skulle hæve målet til 27-30%. Det var jeg imod, fordi jeg ikke kunne se at resten af verden fulgte med. Men man må jo så også bare sige at energieffektivitetsmålet i virkelighedens verden sejler noget. For et halvt års tid siden fremlagde Revisionsretten en rapport, hvor de havde regnet på hvornår landene ville gå breakeven ift. energieffektivitetsdirektivet. Her kom de frem til at Italien – med den nuværende implementeringsrate – vil gøre det om 444 år.

RÆSON: Men det er vel ikke et argument for noget.

MORTEN MESSERSCHMIDT: Næ, det er bare et argument for at det ikke fungerer. Altså hvis vi skal sidde her og lovgive om noget som først har en effekt om 444 år, så giver det jo ikke nogen mening.

RÆSON: Jo jo, men med den logik, så er der jo rigtig meget lovgivning, der aldrig nogensinde vil give mening.

MORTEN MESSERSCHMIDT: Nej, der er rigtig meget EU-regulering, der ikke giver nogen mening, fordi landene er så forskellige. Og det er en af de ting jeg ikke forstår. Hvorfor er det nogle af de svageste økonomier, der har vanskeligst ved at omstille sig. Jeg antager, at man i rigtig mange østeuropæiske lande bare ved at installere termostater, ville kunne nedbringe sit energiforbrug mærkbart. Hvorfor gør man ikke det? Der er så mange lavthængende frugter.

RÆSON: Men er det ikke lige præcis et argument for at det giver god mening med et energieffektivitetsmål i EU?

MORTEN MESSERSCHMIDT: Jo, men det er bare her hvor jeg spørger mig selv; hvorfor sker det ikke?

RÆSON: Men sagde du ikke lige, at det ikke gav mening med energieffektivitetsmål, så længe resten af verden ikke var med?

MORTEN MESSERSCHMIDT: Nej, det var præcis hvad jeg sagde. Det gør det. Det jeg bare ikke forstår, det er hvorfor de østeuropæiske lande ikke er langt foran. For det burde være så nemt.

OM DEMOKRATIET OG EU

RÆSON: Du kritiserer ofte EU-Kommissionen for ikke at være folkevalgt. Europa-Parlamentet er folkevalgt, men du vil gerne nedlægge parlamentet. Hvorfor?

MORTEN MESSERSCHMIDT: Fordi der ikke er noget europæisk folk. Der er ikke noget europæisk demos eller nogen fælles offentlighed eller et fælles sprog. Men det er ikke kun sprog og offentlighed. Det er i virkeligheden noget dybere, tror jeg. Noget som er svært at sætte ord på, men som jeg vil betegne som umiddelbarhed. Altså når man uden ord, på det non-verbale niveau, alligevel kender hinanden. Når man for eksempel ved, at Helle Thorning-Schmidt er fra Brøndby. Man ved hvad Brøndby er. Man har et billede i hovedet af hvad er vilkårene er. Man har noget umiddelbart i sig. Det har man ikke hvis man får at vide, at han er fra Ljubljana. Det kan godt være at man har nogle billeder oppe i hovedet, men man har faktisk ikke nogen ide om det er slovenske forhold. Og det er den der umiddelbarhed, som er baseret på et folks samlede erindringer og udvikling.

RÆSON: Så hvis et velfungerende demokratier er betinget af fælles sprog og fælles offentlighed, er Canada så et demokrati?

MORTEN MESSERSCHMIDT: Ja, Canada er bestemt et demokrati.

RÆSON: Men i Canada er der eksempelvis ikke et fælles sprog. Holder præmisserne så?

MORTEN MESSERSCHMIDT: Ja, det gør de, men selvfølgelig er der variationer af dem. Men ligesom med USA, så er grundforudsætningen en anden. Når vi taler om indvandrer-lande, så taler vi om en konstrueret stat.

RÆSON: Hvad mener du med konstrueret stat? Tag Danmark..

MORTEN MESSERSCHMIDT: Ja, hvornår blev Danmark grundlagt? Det kan du ikke svare på og dermed er det ikke konstrueret. Du har ikke noget 1776 eller 1491 eller hvad man nu siger er grundlaget for USA. Det har du ikke i Danmark. Danmark går helt tilbage til myten. Hvad er den amerikanske myte? Den er Europa. USA og Canada er jo i den forstand konstruerede stater, som er grundlagt på nybyggere fra Europa.

RÆSON: Tjo, men på et tidspunkt var det vel også en slags nybyggere, der kom til Danmark. Og i et lidt større tidsperspektiv er vi vel alle nybyggere så?

MORTEN MESSERSCHMIDT: Nej, det vil jeg overhovedet ikke acceptere.

RÆSON: Hvornår opholder USA så med at være et nybygger-land? Om 300 år, 400 år?

MORTEN MESSERSCHMIDT: Det kan man jo ikke sådan svare på, synes jeg. Det handler jo om hele fortællingen og myten om et land. Når vi for eksempel har Saxo Grammaticus, der fortæller om konger, der går tusindvis af år tilbage, så er det jo noget der har skabt en fælles folkelige bevidsthed og identitet, som bare gør Danmark til en

særegen nation.

RÆSON: Ok, så præmisserne som fælles sprog og fælles offentlighed gælder kun for "gamle" homogene lande, der gennem historiefortællinger har skabt sig en særegen nation. Inuitterne på Grønland har deres eget sprog og egne myter og fortællinger. Betyder det så ikke at et land som eksempelvis Grønland burde være selvstændigt?

MORTEN MESSERSCHMIDT: Nej, det mener jeg egentlig ikke. Jeg accepterer, at man kan argumentere for det, men jeg tror nu ikke, at der er et flertal af grønlændere, der ønsker det. Jeg mener, at Grønland hører til Kongeriget Danmark ud fra en historisk præmis og jeg tror ikke der findes – og nu understreger jeg, at jeg tror – jeg tror faktisk ikke, at der findes nogen grønlandske familier, hvor der ikke også er danskere, som er giftet ind osv. Og det betyder jo at vi har en fælles historie med grønlænderne, som jo gør, at den grønlandske kultur og identitet er stærkt sammensmeltet med den danske.

RÆSON: Har vi ikke været kolonimagt på Grønland?

MORTEN MESSERSCHMIDT: Man kan da sætte alle mulige ord på. Det er ikke så meget det, jeg forholder mig til.

RÆSON: Du foreslog for nyligt at afskaffe valgforbund forud for parlamentsvalget fordi de er "uhæderlige og er med til at skabe forvirring om EU". Er valgforbund kun et problem forud for EP-valg eller er det et generelt demokratisk problem?

MORTEN MESSERSCHMIDT: Jeg synes, at det er generelt problem.

RÆSON: Her i efteråret, da der var lokalvalg, var DF jo selv i en masse valgforbund, bl.a. med De Radikale.

MORTEN MESSERSCHMIDT: Men det er jo fordi, når det er lovligt, så anvender man det jo. Det er jo ikke det samme som at sige, at det altid skal være lovligt.

RÆSON: I Ekstra Bladet kritiserede du for nylig EU-domstolen fordi domstolen havde givet en fransk bankfunktionær – som havde indgået registreret partnerskab med en anden mand – ret i at han havde krav på de samme frynsegoder, som hans overenskomst ellers kun gav til gifte par. Hvad er problemet i det?

MORTEN MESSERSCHMIDT: Det er det principielle spørgsmål om hvad EU-domstolen skal tage sig af. Jeg synes, at der er et problem, at domstolen på en stribe områder går ind, på egne præmisser, og udvikler politik.

RÆSON: Men her er der jo bare tale om håndhævelsen af ikke-diskriminationsprincippet.

MORTEN MESSERSCHMIDT: Jeg synes, at ikke-diskriminationsreglen er kommet til at gælde alt for mange områder. Det er blevet et argument for EU om at blande sig i snart sagt alt. Hvor min principielle indvending imod EU-domstolen er, at den ikke skal tage sig af politik. Jeg synes,

at den slags spørgsmål skal være reserveret til politiske enheder og måske også til medlemslandene selv.

RÆSON: Så hvis et eller andet EU-land beslutter sig for at diskriminere bestemte befolkningsgrupper, så skal EU-domstolen holde nallerne væk?

MORTEN MESSERSCHMIDT: Det synes jeg må afgøres ved en national voldgift eller ved nationale domstole. ■

Martin Lidegaard: Ukraine er en test af EU [fra RÆSON18, maj 2014]

Den ukrainske krise kommer i hvert fald til at redefinere, så vidt jeg kan gennemskue, store dele af vores europapolitik. I vores nærområder er EU stormagten. USA er ikke den vigtige i Ukraine-krisen – det er EU.

Ukraine er en test af EU

INTERVIEW af Kristian Basballe
Interviewet er foretaget d. 22. april 2014

RÆSON: Hvad betyder det, at vi har fået en radikal udenrigsminister?

LIDEGAARD: Det grundlæggende regeringsgrundlag på det her område er det samme, men jeg håber da, at man kan se forskel i nuancerne. Hvis jeg skal nævne tre ting, som jeg tager med mig, og som jeg tror er radikale fingeraftryk allesammen, så er det:

- Vi får en mere offensiv EU-politik.
- Det, man kunne kalde ressourc dagsordenen – klima, energi osv. – kommer til at fylde mere.
- Den måde, vi forstår konflikter og konfliktløsning på, bliver et mere holistisk billede, hvor det militære engagement absolut spiller en rolle, men hvor det aldrig ses uden at være kombineret med en humanitær og civil indsats.

RÆSON: Er verdensordenen i dag anderledes, end den var ved indgangen til 2014?

LIDEGAARD: Ja og nej. Det er klart, at vi skriver historie i disse uger med det, der foregår i Rusland og Ukraine, uanset hvordan den konflikt ender. Det er meget svært at overskue på nuværende tidspunkt, hvad det er for en historie, der bliver skrevet. Den kan både ende med, at vi får forhandlet en fredelig løsning – hvilket vil betyde, at vi får stadfæstet den praksis, der har været gældende siden Den Kolde Krig: at man ikke ændrer grænse ved en militær intervention, men faktisk får integreret sig så økonomisk stærkt, at man ikke kan forestille sig egentlige militære konflikter i gammeldags forstand. Der kan konflikten stadig ende, her mens vi sidder og taler. Den kan også ende i et mareridt, hvor vi får en egentlig krig mellem Rusland og Ukraine eller en borgerkrig inde i Ukraine, som vil få verden til at se anderledes ud og bringe os mange år tilbage i forhold til det, vi troede kunne blive en ny verdensorden. Jeg håber selvfølgelig på det første, og jeg mener, at det er min forpligtelse at gøre alt, hvad jeg kan, for at det ender der, og at det er den historie, der bliver skrevet. Men nogen garanti findes der jo tydeligvis ikke i denne her sag.

RÆSON: Siden Den Kolde Krigs afslutning har vi haft en situation, hvor man har set USA som unipol, som den store magtfaktor i verden. Er det billede ændret?

LIDEGAARD: Når du spørger ”Har vi fået en ny verdensorden?”, har jeg lyst til at tage helikopterperspektivet og sige: ”Hvad er det egentlig, der har kendetegnet verden mest de sidste 30 år, siden vi afsluttede Den Kolde Krig?” Det mest kendetegnende er jo, at den økonomiske integration mellem landene på globalt niveau er vokset markant, og den samlede økonomi er vokset markant. Især i områder uden for Europa og USA. Det synes jeg er den mest tankevækkende tendens. Om de næste 20 år kan mange sige, at begge de to tendenser, der har båret den geopolitiske og økonomiske udvikling de sidste 30 år, ikke bare vil fortsætte, men vil blive endnu stærkere. Vi regner jo med en fordobling af den samlede verdensøkonomi om bare 20 år. Tre mia. nye middelklasseborgere over de næste 20 år, hvor det de sidste 35 år har været én mia. flere middelklasseborgere. Det betyder jo, at hele verden bliver forandret på en lang række parametre. Man kan sige ressourcemæssigt, klimamæssigt – men jo også sikkerhedspolitisk og geopolitisk, fordi de økonomiske magtcentre kommer til at ligge andre steder end i Europa og USA. Det vil fortsætte, uanset hvad der sker i Ukraine i de kommende uger, og den megatrend vil nok så meget determinere, hvad det er for en sikkerhedspolitik, vi står i, og hvordan Europa bedst varetager sine interesser.

Når vi skal vurdere, hvordan verden så ser ud om 20 år, og dermed hvordan vi skal navigere i vores nutid, så må det være med det udgangspunkt, at verden vil være fundamentalt forandret. De krav, der stilles til os, må være at stå meget fast på vores værdier – demokrati, menneskerettigheder osv. – men også forsøge aktivt at påvirke den verden, der ligger uden for Europa og USA, med vores samfundsmodel, vores værdier og vores økonomiske model og med social stabilitet.

RÆSON: Du har sagt mange steder, at vi skal mere Europa. ”Jeg er Europæer med stort E” osv. Betyder mere Europa mindre USA?

LIDEGAARD: Det bliver tit sat op som et nulsumsspil i den europæiske diskussion, og skiftende udenrigsministre har jo også, gladeligt, kan man sige, prøvet at hælde mere over Atlanten eller ned mod Berlin. Jeg mener virkelig – og det er ikke bare, fordi jeg er radikal og skal sige både og – men det er, fordi jeg mener, at det er noget sludder, at der er tale om et nulsumsspil. Jeg tror, at det fungerer sådan i den virkelige verden, at den interesse, USA har i lille Danmark, er bl.a., at vi er et meget vigtigt brohoved for USA ind i Europa. Vores meget stærke forbindelse til Berlin er noget af det, der er interessant for USA. Mens noget af det, der gør os interessante både for Berlin, men sådan set også for vores nordiske kolleger, er, at vi har så tæt et forhold til Washington og bliver set som en tæt allieret af Washington. Den strategiske position i midten, den er meget afgørende for mig. Og du får ikke mig til at sige, at man skal begynde at skrue ned for blusset til USA eller til Berlin, for de er gensidigt afhængige. Men selvfølgelig er det en balancerende helt kontant sikkerhedspolitik – hvor lægger vi os? Og den har vi jo bl.a. i Ukrainespørgsmålet. Vi ligger nok tættere på

USA i flere af de her situationer og siger: ”Vi går ind for flere sanktioner.” Måske også lidt stærkere, end Berlin udtrykker det. På den anden side er vi jo slet ikke der, hvor Østeuropa er – de har været klar til at fyre alle de økonomiske sanktioner af i ét hug, hvad vi ikke mener er særlig klogt. Derfor har vi en meget større forståelse for den tyske tilgang til det: at det hele tiden skal være en proces i det her og en dør åben for forhandling. Så det er et godt eksempel på, hvorfor vi er interessante at lytte til både for Berlin og for Washington – fordi vi rummer den strategiske balancegang.

RÆSON: Nu siger du så, at man sagtens kan gøre begge dele, men du siger også, at der er nogle af dine forgængere, der har haft en tendens til at ville hælde det hele over Atlanten. Har man satset for meget på USA?

LIDEGAARD: Jeg hører jo til dem, der mener, at man helt tilbage i starten af Foghs regeringstid knyttede sig helt ensidigt an til ikke bare USA, men til Bush-administrationens meget, synes jeg, ensidige, neokonservative fokus på udenrigspolitik, som jo repræsenterer et lille hjørne af virkeligheden, men jo slet ikke hele virkeligheden.

RÆSON: Mere EU, siger du. Især i denne tid, hvor EU står og skal forhandle i en krise, er det jo oplagt at spørge til forsvarsforbeholdet?

LIDEGAARD: Ja. Jeg har ingen problemer med at sige, at jeg stadigvæk finder alle EU-forbehold skadelige for Danmark. Det er nok lettere at komme af med forsvarsforbeholdet og forhåbentlig også retsforbeholdet, som giver os problemer med vores Europolsamarbejde, end det er at komme af med euroforbeholdet. Men dybest set synes jeg, at Danmarks plads er i hjertet af den europæiske politik. Og dit næste spørgsmål vil så være: Hvorfor sætter du så ikke alle de her forbehold til afstemning og gør noget for at gå ud og levere en helhjertet indsats? Og det gør jeg selvfølgelig ikke, fordi lige så stort et politisk dyr jeg er, lige så stort et pragmatisk dyr er jeg. Hvis jeg kan se, at hele den europapolitiske debat i øjeblikket lider under både den finansielle krise og en, synes jeg, dybt bekymrende tendens til et mere nationalistisk fokus, også herhjemme, så er det jo ikke det rigtige tidspunkt at satse på, at vi kan få den rigtige kritiske dialog med danskerne om, hvorfor det er så vigtigt. Det vil være en halsløs gerning at sende det her til afstemning på et tidspunkt, hvor der ikke er den ansvarlighed hos danske politikere – eller parathed til at tænke fremad, fordi vi har haft så store problemer med vores økonomi.

RÆSON: Men kommer vi til at se den parathed inden for den her valgperiode, som der står i regeringsgrundlaget?

LIDEGAARD: Det ser svært ud, desværre, som tingene ligger nu.

Forholdet til Rusland

RÆSON: Hvad verdenssamfundet gjorde efter Første

Verdenskrig fungerede ikke så godt, og det førte til en ny verdenskrig. Efter Anden Verdenskrig hjalp man så Tyskland – det gjorde man lidt af med Rusland efter Den Kolde Krig, men ikke i samme grad. Flere har fremført den analyse, at verdenssamfundet har undertrykt Rusland siden Den Kolde Krigs afslutning, og at det kan have ført til nogle af de aggressioner, vi ser nu. Er du enig i den analyse?

LIDEGAARD: Én af grundene til, at Marshallhjælpen virkede, og en af grundene til, at USA var villig til at give den, var jo, at Vesteuropa indstillede sine samfund både på en åben økonomi og på en demokratisk model, som levede op til folkeretten osv. Der har Rusland bevæget sig i den rigtige retning i de sidste 20 år, men man kan jo ikke sige, at de er nået til vejs ende, om jeg så må sige. Der har heller ikke være et ønske fra Rusland om at modtage økonomisk støtte – man har jo en massiv indtægt i form af olie og gas. Men det er rigtigt, at Ruslands økonomi er en meget usund økonomi. Hvis man forestillede sig – hvad jeg jo håber – at Europa over de næste 20 år omlægges sin energisektor – hvad der vil være det eneste fornuftige at gøre af mange grunde, men også sikkerhedspolitiske – så vil russisk økonomi jo få et gevaldigt problem, fordi den er så ensidigt fokuseret på de engangsindtægter fra olie og gas. Noget af det, jeg har glædet mig mest over de forgangne år er, at Rusland er gået ind i WTO og dermed har lagt grunden til at kunne få en langt mere differentieret økonomi og så mindre afhængighed af olie og gas.

RÆSON: Men jeg skal lige forstå dit svar før: Har verdenssamfundet behandlet Rusland på en fair og ordentlig måde siden Den Kolde Krigs afslutning?

LIDEGAARD: Altså, nogle gange, når jeg hører den der analyse af, at vi ligesom skulle have ydmyget Rusland ved fx at optage de baltiske lande og Polen og Bulgarien og Rumænien i EU og NATO, så tænker jeg: ”Forestiller folk sig, at Rusland og EU ligesom sidder og spiller skak om de der lande, der ligger imellem Bruxelles og Moskva? Og at EU beslutter, om de her lande nu skal have lov til at være medlem og tages ind i Europas varme eller ej? Så må jeg bare sige, at sådan har verden jo ikke fungeret. Det har jo været ti nye nationer, der har ønsket den europæiske model. De er jo ikke gået ind, fordi vi har tvunget dem eller har lavet aggression imod dem eller militær intervention. De er gået ind, fordi de har kigget over grænsen, og så har de sagt: ”Den samfundsmodel har leveret et bedre liv til de borgere, der bor i det land. Det vil vi også gerne have. Vi vil gerne have det demokrati, den velstand osv., som det giver.” Så det, du i virkeligheden spørger om, det er: Skulle EU og NATO have sagt nej, da de lande bankede på, og de befolkninger sagde ”Vi vil gerne demokrati; vi vil gerne tilsluttes den europæiske union”? Der må jeg bare sige: Selvfølgelig skulle vi ikke det.

RÆSON: Men da man lavede de her aftaler, tror du, man har haft med i overvejelserne, hvordan Rusland ville se på det?

LIDEGAARD: Jeg synes, at vi har gjort meget for at række hånden frem til Rusland i form af øget økonomisk

samkvem, økonomiske aftaler, og at det var nogenlunde afbalanceret, hvor hurtigt vi – især i forhold til NATO – gik frem. Men det er jo tydeligt, at for Rusland har det været en meget voldsom omvæltning, der er foregået. Når en magt som Sovjetunionen bryder sammen og bliver udkrystalliseret i forskellige enheder – med alle de mindretal, der også er inde i Rusland stadigvæk (så vidt jeg husker, er 30 ud af 140 mio. mennesker i Rusland ikke russere – det er tankevækkende i den nuværende situation). Så er det selvfølgelig noget, der ryster en nation som Rusland, der føler sig som modernationen i det tidligere Sovjet. Der er ikke noget mærkeligt i, at det har været en meget, meget brat omstilling. Når man kigger på, hvad der er sket inde i Rusland, både den rolle, oligarkerne har spillet, og på de meget trange kår, som demokrati og ytringsfrihed har haft de sidste år, er der heller ikke noget mærkeligt i den utilfredshed i den russiske befolkning. Men at begynde at sige, at det meget nationalistiske projekt, som Putin i øjeblikket ruller ud – så vidt jeg kan vurdere: mest for at være sikker på at vinde næste præsidentvalg – at det ligesom er EU's skyld, at Putin gør det ...? Det synes jeg er en rimelig langt ude analyse.

RÆSON: Nu taler du så om Putin. Har man fejllæst ham? Hillary Clinton stod med sin “reset”-knap, og USA sagde meget eksplicit, at “nu satser vi på forholdet til Rusland, og vi skal være meget gode venner”. Fejllæste man situationen?

LIDEGAARD: Jeg abonnerer hverken på den fortælling, der hedder, at vi er gået alt for voldsomt frem, vi har fornærmet Rusland, og det er en helt naturlig reaktion, der kommer nu, eller den modsatte: at vi har været for venlige og for søde, det er kun jernhånden, som Rusland forstår. I den sidste version er der en tolkning af, at Rusland er sådan et fuldstændig statisk land, der, uanset hvad man gør, vil opføre sig på den måde, som de gør i øjeblikket. Det er heller ikke virkeligheden. Der er ingen tvivl om, at Rusland har haft en meget anderledes politisk tradition igennem de sidste 100 år, end Danmark har haft. Det skal man jo være idiot for ikke at se, men selvfølgelig er det ikke en statisk politisk tradition. Jeg har et stort håb til den nye generation af russiske politikere, der pibler frem i løbet af de kommende år, som har taget deres uddannelse i Vesten, som er bærere af en ny demokratisk tradition, og også med personlige forbindelser til de europæiske hovedstæder, men vil man forandre en politisk kultur på få år? Desværre. Jeg kan ikke se andet, end at hvis man havde spillet høgespillet over for Rusland de sidste 20 år, så havde man også fået høgesvar. Sådan tror jeg, det er. Når det er sagt, så vil jeg sige, at når man siger sådan, så løber man altid den risiko som radikal minister, at man får skudt i skoene, at man er for pladderromantisk og humanistisk og pacifistisk, og jeg ved ikke hvad, der kan komme. Jeg er ret stærk fortaler for, at vi i den nuværende situation har en ret fast hånd over for Rusland. For jeg tror, at der er så meget rigtigt i den del af analysen, at det er en fast hånd, der skal til for overhovedet at kunne forhandle med Rusland med det nuværende regime og den nuværende situation i Rusland.

Der er nødt til at være en fast hånd. Men selvfølgelig skal der også være en udstrakt hånd. Ellers er der jo ikke nået mål, ikke nogen løsning.

RÆSON: Men alle de skridt, vi tager i forhold til situationen, tager vi igennem EU. Kan EU blive enig om en fast hånd når mange økonomier i Europa er ret afhængige af Rusland, og man kan se, at Frankrig sælger Rusland krigsskibe osv.? Kan EU blive enig om at føre en fast hånd?

LIDEGAARD: Det tror og håber jeg. Jeg vil sige, at noget af det, der har overrasket mig mest som udenrigsminister i de sidste måneder, det har været, at det har været muligt at gå 28 udenrigsministre ind i det samme rum, uenige i udgangspunktet om, hvor det skulle lande, det her, og efter tre-fire-fem timer have forhandlet sig til en enig position, som alle har stået ved. Det har vi nu gjort i en række omgange, og hver gang har vi skærpet sanktionerne. Og det vil også være min forventning, at hvis Rusland fortsætter opråbningen, så vil vi være i stand til også at skruer op for sanktionerne næste gang og næste gang igen og næste gang igen.

RÆSON: Når man så går ind til sådanne forhandlinger, hvad er Danmarks position så? Er Danmark på den side, der vil have hårdere sanktioner, eller er Danmark på den side, som måske træder lidt på bremsen?

LIDEGAARD: Vi står ret præcist i midten. Altså vi er ikke dem, der træder på bremsen. Vi er på sanktionsdelen og absolut dem, der taler for, at der skal være et håndfast svar på det, der foregår derovre i øjeblikket. Vi tror på, at hvis folk bryder folkeretten, hvis folk invaderer andre lande, så bliver vi nødt til at vise, at det har en konsekvens. Også selvom man ikke har nogen stor tiltro til, at det virker i den forstand, at det vil stoppe aggressionen, fordi en aggression er jo også selvforstærkende.

RÆSON: Har du ikke det – en stor tiltro til, at det virker?

LIDEGAARD: Nej. Hvis først Rusland invaderer Ukraine, så bliver vi nødt til at svare med hårde økonomiske sanktioner, men hvis de virkede, så er det nu – som truslen, der, det tror jeg måske på, er med til, at det er en sværere beslutning for Putin at træffe. Men hvis han vælger alligevel at gå ind, så vil han jo have kalkuleret med, at vi skal komme med økonomiske sanktioner, og sanktionerne vil på mange måder bare styrke de mere militante, nationalistiske kræfter i Rusland, der vil bruge det som argument for, at man ikke kan regne med Europa og USA. Men jeg kan bare ikke se andet, end at vi bliver nødt til at gøre det, fordi ellers signalerer man jo det modsatte: at det ikke har nogen konsekvens, hvis man invaderer andre lande og bryder folkeretten.

RÆSON: Militær konsekvens måske?

LIDEGAARD: Ja, men der er vi jo ikke. Der er ikke nogen, der vil det. Ukraine er ikke medlem af NATO. Ingen ønsker at starte en eskalering på militært niveau.

RÆSON: Danmark er fortalere for sanktioner. De sidste 12 måneder solgte vi varer til Rusland for 11,6 mia. kr. Virksomheder som fx Carlsberg er nervøse for situationen i Rusland – bl.a. for om man rammer russisk økonomi så hårdt, at danske virksomheders handel med Rusland kan blive ramt. Er det med i dine overvejelser?

LIDEGAARD: Absolut. Og jeg forstår udmærket bekymringen. Jeg synes ud fra ethvert perspektiv – økonomisk, erhvervspolitisk, sikkerhedspolitik, geopolitisk – at det er dødsdygt at havne i en situation, hvor vi kommer til at skulle indføre de økonomiske sanktioner. Jeg ser bare ikke noget alternativ, fordi jeg tror mere på økonomiske og politiske reaktioner end på militære. Og jeg kan ikke se andet, end at hvis man invaderer et andet land og fortsætter med aggressionen, så bliver man simpelthen nødt til at markere, at det ikke er noget, man finder sig i fra det internationale samfunds side. Og jeg kan ikke se et bedre sted at sætte ind end økonomiske sanktioner. Men det kan blive dyrt for dansk erhvervsliv direkte eller indirekte, og det synes jeg er stærkt beklageligt. Der er ikke nogen, der synes, det er sjovt at skulle indføre sanktioner, men man kan altså blive nødt til det i tilspidsede situationer.

RÆSON: Danmark er et lille land. Hvor meget har det at sige, hvor hårdt vi går til den med sanktioner?

LIDEGAARD: Sådan tænker alle lande jo. Det, der er brug for, er, at man går solidarisk til det her i hele EU. Så hvis der er enkelte lande eller enkelte sektorer, der bliver uforholdsmæssig hårdt ramt, bør der være en eller anden form for solidarisk mekanisme imellem EU-landene eller imellem sektorerne.

RÆSON: Kommer vi til at se det?

LIDEGAARD: Det vil jeg ikke udelukke. Det har der været tale om. Hvilken form og hvordan afhænger meget af, hvilken type af sanktioner vi kommer til at se.

Kilma som sikkerhedspolitik

RÆSON: Vi har fået en udenrigsminister, der også har været klima- og energiminister. Du var inde på det før – hvad betyder det for udenrigspolitikken?

LIDEGAARD: Jamen, det betyder meget i den forstand, at jeg sådan set opfatter klimatruslen som måske dét største sikkerhedspolitiske problem for kloden som sådan. Nu fik vi jo lige FN's klimapanels sidste rapport, og det ser rent ud sagt ud ad helvede til. Det vil have markante indvirkninger på millioner af menneskers liv og mulighederne for den økonomiske udvikling, der forhåbentlig skal hive rigtig mange mennesker ud af fattigdom.

Det, der for mig at se fylder meget lidt i vores diskussion af det her, er, at vi allerede har denne klimaudfordring, mens vi de næste 20 år fordobler verdens økonomi. Det er i sig selv en enorm udfordring: Hvordan skaffer vi de ressourcer, der skal til, uden at det fuldstændig smadrer vores grundlag for eksistens på jorden? Det er en udfordring, som jeg er overbevist om kan løses – en udfordring, som også rummer et utroligt potentiale bl.a. for dansk erhvervsliv. Men det er

en udfordring, som kræver, at der er et politisk niveau, der har viljen og beslutsomheden til rent faktisk at løse det.

RÆSON: Du har sagt, at ”Vi skal sikre, at de næste 20 års globale vækst skal være helt anderledes ressourceeffektiv og klimavenlig. Det er også sikkerhedspolitik og et ’must’ for dansk udenrigspolitik”. Hvordan er det sikkerhedspolitik?

LIDEGAARD: Hvor er de største risici for ustabilitet og konfliktskabelse på kloden? I dag typisk i områder i Mellemøsten, Nordafrika, Afrika, der har problemer, massive sociale problemer bl.a. som følge af manglende fødevarerproduktion og manglende jobskabelse. Meget store generationer af unge mennesker, der simpelthen ikke kan brødføde sig selv. Det er jo alt sammen noget, som klimaforandringerne underbygger og forstærker. Og det vil sige, at hvis ikke vi er i stand til at se ud over de fysiske forandringer, som global opvarmning forårsager, og hvis ikke vi er i stand til at håndtere, hvordan vi kan tilvejebringe produktion – bl.a. fødevarerproduktion, som tit er det første skridt i de her lande – på et tidspunkt, hvor der enten bliver for meget eller for lidt regn i mange af de områder, ekstremt vejr i enhver forstand, så bliver det et sikkerhedspolitisk problem, fordi vi der ser morgendagens konflikter. Det er dér, vi ser den største sociale ustabilitet, ekstremisme, fundamentalisme osv. Så de her ting er tæt forbundne. Hvad gør det ved vores sikkerhed, vores tryghed i hverdagen, hvis fx råvarepriserne bliver betydelig højere? Hvor stiller det vores velfærd henne i et 10-15-årigt perspektiv? Det, der er vildt i det her, er tidsperspektivet. Det er ikke, når du og jeg sidder på plejehjemmet og drikker sundowners, at det er blevet virkelighed. Det er inden for fem til ti år, man begynder for alvor at mærke de her ting. Det er lige om lidt.

RÆSON: Hvad bliver dine største udfordringer i forhold til at nå de mål, du har sat dig som minister?

LIDEGAARD: Nu nævnte jeg lidt mine mærkesager i starten og så, hvis jeg lige må udvide med sikkerhedspolitik – altså: at få en bredere forståelse af det sikkerhedspolitiske begreb. Hvordan skaber vi tryghed for danskerne? Der er det vigtigt at kunne løse konflikter i områder, som jeg nævnte, med civil, humanitær, militær indsats. Men det er også vigtigt at få en bredere forståelse af, hvad tryghed vil sige, og hvordan vi skaber den. Hvad er så de vigtigste midler til at nå de mål? Der vil jeg pege på myndighedssamarbejde. Kina er det bedste eksempel, men jeg så gerne, at vi får mulighed for at etablere denne form for samarbejder i 10-20 vækstøkonomier – ved at gå ind og levere på energi, på fødevarer, på mediko, dér, hvor vi kan noget, hvor vi er verdenskendte for at kunne noget. Løse myndighedsregulering, forære dem vores erfaringer på godt og ondt. Det håber jeg er noget, jeg virkelig når at få sparket til. Der er gode erfaringer i ministeriet allerede, men jeg kunne godt tænke mig at eskalere det til et nyt niveau. Det andet er selvfølgelig – og det kommer til at give sig selv – at den ukrainske krise i hvert fald kommer til at redefinere, så vidt jeg kan gennemskue, store dele af vores europapolitik. I vores nærrområder er EU stormagten. USA er ikke den vigtige i Ukraine-krisen – det er EU. Det er EU,

der skal svinge taktstokken, i forhold til hvor hurtigt vi kan tilbyde ukrainerne en samfundsmodel, der ligner vores, uden at de skal miste samhandlen med Rusland. Det er EU, der spiller den absolut afgørende rolle, og dermed bliver det også en lakmusprøve på, om EU kan levere – som du også var inde på – om EU kan levere en enighed og et fokus og en strategi for den næste gruppe af lande, som har det tilfælles – jeg tænker på Ukraine, Georgien og Moldova – at de ligger enten geografisk eller politisk mellem Rusland og EU. Hvordan sikrer vi de lande, at de kan få lov til at leve i fred, demokrati og velstand i fredelig sameksistens med Rusland? Der kommer vi til at udvikle en model sammen med russerne og sammen med de lande, der gør, at de kan bevare deres historiske venskab og tilknytning til både Rusland og EU. Det er EU, der har den opgave, og det bliver et spejl på, om vi kan løfte EU op som udenrigspolitik aktør i verden, og om vores samfundsmodel også er så stærk, at den ikke bare har taget de første ti lande, som nu er medlemmer af EU, men at den faktisk kan spredes i nye modeller i nye former ud over det Europa, vi kender i dag.

Martin Lidegaard (f. 1966) er Danmarks udenrigsminister.

Kristian Basballe (f. 1986) er RÆSONs adm. chefredaktør.

Situationen er håbløs, men ikke alvorlig

Peter Viggo Jakobsen om Ukraine krisen i RÆSON18

Fra RÆSON18 Maj 2014

Af Peter Viggo Jakobsen

De europæiske reaktioner på Ruslands annektering af Krimhalvøen stritter i alle retninger. Krav om massive økonomiske sanktioner, militær oprustning og indsættelse af soldater i Ukraine kæmper med kyniske skuldertræk og konstateringer af, at Krim jo alligevel er gammelt russisk land fyldt med russere.

Nu er der jo ikke just noget nyt, at europæerne ikke kan enes om at gøre noget effektivt, når de konfronteres med en sikkerhedspolitisk krise, der involverer brug af eller trusler om militær magtanvendelse. Det er endnu aldrig lykkedes på noget tidspunkt, siden EU-landene begyndte deres eksperimenter med sikkerhedspolitikken. Hidtil har de kun kunnet enes om én ting i deres fælles håndtering af Krimkrisen: Det må ikke koste penge og arbejdspladser.

Det kræver i reglen udsigt til stor gevinst eller stor fare at få stater til at samarbejde effektivt i international politik, og her er europæerne ingen undtagelse. Både EU's og NATO's udvikling har været krisedrevet – præget af hop fra isflage til isflage for at undgå at falde i vandet.

Den korte forklaring på den manglende europæiske enighed og handlekraft er ganske enkelt, at Ruslands annektering af Krim ikke har skræmt dem nok til, at de vil betale for den pris, som hårde, effektive sanktioner vil indebære. Det rejser spørgsmålet, om frygten for Rusland kan blive stor nok til, at det sker?

Reddet af USA igen

Grunden til, at europæerne endnu ikke er blevet bange for alvor, hedder USA. Da europæerne blev rigtig bange for russerne efter afslutningen på Anden Verdenskrig, ringede de efter hjælp i Washington. Bønnen blev hørt, og NATO så dagens lys, da amerikanerne delte europæernes bekymring og så en interesse i at forhindre hele Europa i at komme under sovjetisk dominans. Missionen lykkedes, men NATO-samarbejdet skabte utilsigtet en militær afhængighedskultur i Europa, fordi USA betalte hovedparten af forsvarsudgifterne og tog affære, hver gang der dukkede en sikkerhedspolitisk krise op i horisonten.

Forventningen om, at USA ville afskrække Sovjetunionen og redde europæerne, hvis det gik galt, blev efterhånden

styrende for sikkerhedspolitikken i de fleste europæiske lande. Frankrig trådte ud af det militære samarbejde i NATO i 1966 og gav den som uafhængig stormagt i sikker forvisning om, at USA i sidste instans garanterede fransk sikkerhed. Sverige gav den som moralsk stormagt med hård kritik af Vietnamkrigen, vel vidende at NATO og USA i henhold til hemmelige aftaler ville hjælpe landet i en krigssituation. Danmark kørte på frihjul og sagde nej til fremmede tropper og atomvåben på dansk jord i fredstid, brugte mindre på forsvaret end lovet og førte fodnotepolitik i 1980'erne, vel vidende at USA jo alligevel vil kæmpe for forsvare landets pga. dets strategiske beliggenhed ved Østersøen.

Denne mekanisme har også betinget de europæiske reaktioner på Krim-annekteringen. Polen og de baltiske lande ringede til Washington og bad om hjælp, og den amerikanske vicepræsident, Joe Biden, reagerede ved straks at flyve til Europa og love de polske og baltiske ledere, at USA nok skulle beskytte dem. Kort efter landede amerikanske kampfly på baltiske og polske luftbaser. Beskeden til NATO og Rusland var ikke til at misforstå.

Konsekvensen var, at de europæiske NATO-lande ikke behøvede at foretage sig andet end at tale med store bogstaver, sende et mindre antal kampfly til Baltikum og aflyse møder i Rusland-NATO-Rådet. Og andet har de heller ikke gjort. De eneste to NATO-lande, der har hævet forsvarsbudgettet, som en konsekvens af Krimkrisen, er Letland og Litauen. De har nu lovet at hæve forsvarsudgifterne til de to pct., som NATO anbefaler. Og de gjorde det kun, fordi Biden forlangte det til gengæld for at sende kampfly og udstede sin sikkerhedsgaranti. Estland bruger allerede to pct. af sit BNP på forsvaret og har ingen planer om at øge budgettet yderligere.

Det skal tilføjes, at Norge og Polen, som også deler grænser med Rusland, allerede havde hævet deres budgetter inden Krim-annekteringen som reaktion på Ruslands forøgede øvelsesaktivitet i Nordeuropa, der bl.a. har involveret simulerede angreb på Sverige og Polen. Endelig har Sverige og Finland, som jo ikke er dækket af USA's sikkerhedsgaranti i NATO, også signaleret, at de vil hæve deres budgetter. Det er vel overflødigt at tilføje, at diskussionen om NATO-medlemskab har fået fornyet næring i begge lande.

Europæernes beslutning om ikke at ændre forsvarspolitikken på den korte bane er isoleret set fornuftig. NATO er militært set stærkere end Rusland på alle parametre, USA har sendt det fornødne signal om, at alliancen vil forsvare sine medlemslande, og det er stort set, hvad NATO kan gøre i den nuværende situation, fordi Ukraine ikke er medlem. Alliancen har ingen forpligtelse til at forsvare ukrainsk territorium, og ingen af medlemslandene ønsker en militær konfrontation med et atombevæbnet Rusland.

Er Europas time endelig kommet?

Luxembourgs udenrigsminister, Jacques Poos, proklamerede i 1991 ved Balkankrigenes start, at "Europas time" var kommet, og at USA skulle holde sig væk. Poos, der repræsenterede EF i fredsforhandlingerne, havde helt ret: Der gik ikke meget mere end en time, før det stod klart, at de europæiske lande ikke kunne klare sig uden hjælp fra USA og FN.

Spørgsmålet er, om de kan vokse med opgaven denne gang? EU har i dag de politiske og økonomiske magtmidler, som kunne få Putin til at træde på bremsen. Men har de også viljen til at bruge dem?

EU har i lighed med USA forholdt sig afventende og reageret afdæmpet, i håbet om at det kunne lade sig gøre at tale Putin til fornuft. EU har ingen lyst til at kaste sig ud i en langvarig økonomisk konfrontation, der kan koste mange arbejdspladser. Problemet for EU er at definere en relevant rød linje, som kan få russerne til at standse den igangværende destabilisering af Ukraine. Den tyske forbundskansler, Angela Merkel, har truet med at indføre hårde sanktioner, hvis russiske soldater invaderer andre dele af Ukraine end Krim. Sandsynligheden for, at det vil ske, er lille. Den russiske præsident, Putin, er udmærket klar over, at EU og USA ikke vil have andet valg end at slå til med den store sanktionshammer, hvis russiske soldater åbenlyst kører ind over grænsen og besætter de østlige provinser. Det er derfor, han bruger alle de andre instrumenter i værktøjskassen til at destabilisere landet:

- Massiv propaganda og opfordringer til uro og løsrivelse i de russiske medier
- Opmarching af 40.000 soldater på grænsen til Ukraine
- Store forhøjelser af gasprisen og krav om øjeblikkelig betaling af gammel gasgæld, vel vidende at Ukraines pengekasse er tom
- Importforbud mod ukrainske landbrugsprodukter
- Organisering af voldelige demonstrationer og besættelser af offentlige bygninger i det østlige Ukraine
- Krav om, at Ukraine stopper enhver tilnærmelse til EU og NATO og forholder sig neutralt
- Krav om, at Ukraine omdannes til en føderation med stor magt til delstaterne, som Rusland så vil have lettere ved at dominere
- Afvisning af det planlagte præsidentvalg 25. maj 2014 som illegitimt.

EU kan kun sætte en stopper for denne destabiliseringskampagne ved at true Rusland med hårde sanktioner, herunder stop for køb af gas. Om EU, og især Tyskland, er villig til at gå så langt uden en russisk invasion, virker ikke særlig sandsynligt på nuværende tidspunkt. Dilemmaet er imidlertid, at EU's økonomiske støtte til Ukraine vil være spildt, hvis Rusland fortsætter med at modarbejde stabiliseringsbestrebelse med alle

midler bortset fra åben militær magtanvendelse. Og Rusland stopper kun, hvis den politiske og økonomiske pris for at fortsætte bliver for høj.

EU's tre udfordringer

Ruslands fremfærd i Ukraine skaber tre udfordringer, som de europæiske EU- og NATO-medlemmer ikke kan ignorere, hvis de skal være bedre rustet til at kunne tackle fremtidige konfrontationer.

Den første gælder EU's østpartnerskab. Alt tyder på, at Rusland også vil forsøge at forhindre Armenien, Georgien og Moldova i at indgå associeringsaftaler med EU. Det må forventes, at Moskva også vil forsøge at tvinge disse lande ind i den toldunion, som det oprettede med Hviderusland og Kasakhstan i 2009. Det vil kræve en klar og sammenhængende strategi og fordelagtige partnerskabsaftaler at modvirke det pres, som Rusland vil udsætte disse lande for.

Den anden udfordring er den store afhængighed af russisk gas. Den må nedbringes for at give EU større handlefrihed og bedre pressionsmuligheder i fremtidige konfrontationer. Det vil dels kræve etablering af nye rørledninger, så det bliver muligt at sende gas til de østeuropæiske lande, der i dag modtager mellem 60 og 100 pct. af deres gas fra Rusland, dels mere gas fra andre leverandører. Her er USA, Aserbajdsjan og Iran muligheder på lidt længere sigt, men det vil kræve betydelige investeringer og i Irans tilfælde et positivt udfald af de igangværende forhandlinger om det iranske atomprogram.

Den tredje udfordring er den militære afhængighed af USA. Krimkrisen har ikke fået USA til at ændre sin sikkerhedsstrategi. Asien og håndteringen af Kinas voksende magt har stadig første prioritet, og europæerne må derfor indstille sig på at skulle tage større ansvar for deres egen sikkerhed. Det står nu klart, at denne opgave ikke længere kun omfatter mindre stabiliseringsoperationer a la Libyen, Mali og Den Centralafrikanske Republik. Det vil også kræve en større indsats af afskrække Rusland fra atter at gå på krigsstien på det europæiske kontinent. For at kunne løfte disse opgaver bliver europæerne nødt til at anskaffe alle de kapaciteter, som de hidtil har fået stillet til rådighed af USA. Det drejer sig især om fly til nedkæmpning af luftforsvar, løftekapacitet (transportfly og helikoptere), lufttankningskapacitet samt droner, fly og satellitter til brug for overvågning, mållokning og rekognoscering (ISTAR). Men det vil også kræve flere fælles øvelser i Polen og Baltikum, tættere samarbejde mellem vest- og østeuropæiske hærenheder og etablering af lagre med tungt materiel (artilleri, kampvogne og pansrede køretøjer) og ammunition i Polen og Baltikum. Uden disse tiltag vil de europæiske NATO-lande ikke kunne opstille tunge hærstyrker ved deres østgrænser med kort varsel i en fremtidig krise.

Et nyt Europa i støbeskeen?

Det er endnu for tidligt at sige, hvordan Ukraine konflikten ender. Men hvis Putin overspiller sine kort og besætter det østlige Ukraine, bliver resultatet på den lidt længere bane paradoksalt. For Putin vil i så fald komme til at agere ufrivillig fødselshjælper for en mere selvstændig og slagkraftig europæisk forsvars- og sikkerhedspolitik (ESDP).

En besættelse ville gøre europæerne så bange, at de ville se sig nødsaget til at speede integrationen på forsvarsområdet op også. De vil ikke have andet valg, eftersom USA ikke længere er villig til at betale det meste af regningen for at forsvare Europa.

Dét ville være dårligt nyt for Putin, som i så fald ville få endnu sværere ved fastholde sin status som europæisk stormagt.

Ukraine konflikten viser, at Putin ikke længere kan klare konkurrencen med EU på det politiske og det økonomiske felt. Hvis han tvinger EU til også at give ham et effektivt sikkerhedspolitisk modspil, vil Rusland hurtigere blive spillet helt af brættet. En besættelse af det østlige Ukraine ville derfor være et fodskud af rang – helt på niveau med det, som Danmark lavede ved at gå i krig med Preussen i 1864.

Peter Viggo Jakobsen (f. 1966) ph.d., er lektor ved Institut for Strategi ved Forsvarsakademiet. Han forsker i dansk og nordisk forsvars- og sikkerhedspolitik, FN og international fred og sikkerhed, fredsoperationer, civil-militært samarbejde, konflikthåndtering, militær magtanvendelse, tvangsdiplomati og strategi.

Skitse til en ny sikkerhedspolitisk strategi for Danmark

Mikkel Vedby Rasmussen i RÆSON18

[FRA RÆSON18, MAJ 2014] Ukraine krisen vil forandre dansk forsvars- og sikkerhedspolitik, for-di den vil forandre de rammebetingelser (Norden, EU, NATO), den føres inden for.

Af Mikkel Vedby Rasmussen

Vi har ikke lyst. Vi er vendt tilbage fra Afghanistan. Vi har foldet fanerne sammen og stukket piben ind. Vi ville i virkeligheden hellere diskutere folkeskolen, ernæring og de andre nære ting, som i virkeligheden optager os.

Skulle vi overhovedet have en udenrigspolitisk dagsorden, så ville den handle om, hvorvidt Danmark skal være en del af EU's patentdomstol. Dét er udenrigspolitik for revisorer og som sådan præcis, som vi vil have det. Vi får bare ikke lov. For et land bestemmer ikke selv sine udenrigspolitiske udfordringer. Det bestemmer kun, om det vil se dem i øjnene og møde dem.

Selvom vi gerne vil have det kedeligt, så giver Vladimir Putin os ikke lov. Det er vi i virkeligheden ikke overraskede over. Rusland har under Vladimir Putin genrejst sig selv. 63 pct. af russerne udtrykker glæde over igen at være en stormagt. I Georgien og Tjetjenien har dette nye Rusland vist sin vilje og evne til at bruge militær magt.

I reaktionen på Ukraine krisen har den danske opinion reageret på to forskellige måder, der på hver sin vis demonstrerer den danske modvilje mod at se på konsekvenserne. På den ene side har der været dem, der altid har ment, Rusland var et problem, og nu ser denne holdning bekræftet. De følte, at fokuseringen på fjerne egne som Irak og Afghanistan var en afsporing af dansk sikkerhedspolitik og glæder sig over, at vi kommer tilbage til sporet fra Den Kolde Krig – ikke mindst fordi det betyder en dansk sikkerheds- og forsvarspolitik, som er defensiv og fokuseret på at forsvare Danmark i stedet for at redde verden. Denne gruppe bliver ikke med urette betragtet som gamle koldkrigere af den gruppe, der aldrig har ment, Rusland var en trussel, og derfor heller ikke gør det nu. De udgjorde den anden del af diskussionen under Den Kolde Krig, og suppleret af en ny generation argumenterer de nu for, at vi må forstå Ruslands interesser og verdensopfattelse.

Men både de, der altid har frygtet Rusland, og de, der aldrig vil gøre det, har misforstået, hvad den nye forsvars- og

sikkerhedspolitik handler om. Begge parter er i stand til at få al ilt til at gå ud af debatten om vores alternativer, og resultatet bliver, at modviljen slår over i modløshed.

Modvilje er et godt udgangspunkt for en strategi. Hvis blot russerne og deres præsident var mere modvillige, ville meget således være vundet. Modvilje gør, at man kan forholde sig kritisk til mål, midler og ressourcer. Det er – faktisk – det bedste udgangspunkt for en strategi.

Men modvilje er ikke en strategi i sig selv. Og en strategi er der behov for. Den ukrainske revolution afsatte præsidenten og bragte Ukraines geopolitiske position i spil. Putin svarede ved at lade russiske styrker gå ind på Krim. Revolutionen var en af den type begivenheder, hvor historiens fjeder bliver trukket op for – i ét nu – at blive sluppet og sætte en ny kæde af begivenheder i gang.

Andre steder i verden havde 9/11 været begivenheden, som afsluttede efterkoldskrigstiden. For USA definerede terrorangrebene en ny sikkerhedspolitik dagsorden, som satte en række begivenheder i gang i Asien og Mellemøsten. 9/11 blev udgangspunktet for at forklare, hvad der skete, snarere end det sovjetiske imperiums sammenbrud. I Østasien har det været globaliseringen og den heraf følgende økonomiske vækst i Kina, der i to årtier har sat dagsordenen. I Europa er ingen af de begivenheder gået upåagtet hen, men de har ikke formet europæisk politik; og det er en af forklaringerne på, at europæerne og amerikanerne ikke altid har været enige om, hvad der var de centrale udfordringer, og hvordan de skulle løses. Når Europa har engageret sig i "krigen mod terror", så har det i vidt omfang netop været, fordi man ikke mente, at der var presserende sikkerhedspolitiske problemer tættere på, og når amerikanere pressede på for et mere globalt europæisk engagement, var det netop også ud fra devisen om, at "Europa var færdigt", i den forstand at udvidelsen af EU og NATO efter Den Kolde Krig havde givet en stabil sikkerhedsorden på kontinentet.

Ukrainekrisen vil forandre dansk forsvars- og sikkerhedspolitik, fordi den vil forandre de rammebetingelser (Norden, EU, NATO), den føres inden for. Derfor er der behov for en grundlæggende recalibrering af mål, midler og ressourcer i vores udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik.

Denne recalibrering må tage udgangspunkt i, at Putins Rusland er en langt mindre militær, økonomisk og politisk trussel, end Sovjetunionen var. I en direkte konfrontation vil NATO således med al sandsynlighed nedkæmpe russiske styrker. Imidlertid er det Rusland, som indtil videre har brugt denne asymmetri til sin fordel. Rusland har undgået den direkte konfrontation med Vesten og i stedet slået til, hvor Vestens interesser og intentioner ikke var klare, og hvor Ruslands intervention ikke berettigede et militært modsvar fra Vesten. Således berøvet sin åbenlyse militære fordel har Vesten haft færre kort på

hånden.

Det er således Vestens modvilje mod en konflikt og en konfrontation, som giver Rusland handlerum. Strategiens mål må være at reducere dette handlerum. Strategien må tage udgangspunkt i konstateringer:

- Vesten har ikke længere initiativet.
- Rusland har viljen og evnen til at bruge væbnet magt.
- Der foregår en konkurrence mellem forskellige ordner.
- Sikkerhedspolitikken har igen primat.

Vesten har ikke længere initiativet. Siden afslutningen af Den Kolde Krig har det været Vestens initiativer – udvidelse af NATO og EU, intervention på Balkan, forsyning af styrkerne i Afghanistan – som satte dagsordenen for forholdet til Rusland – om ikke andet fordi Vesten dårligt tog Rusland alvorligt, medmindre landet protesterede mod en vestlig politik. Hvad Rusland i øvrigt foretog sig i relation til sit "nære udland", var ikke på Vestens strategiske radar. Med Ukrainekrisen har Rusland bevist, at landet kan sætte dagsorden, og Vesten har et meget ringe beredskab til at følge med.

Rusland har viljen og evnen til at bruge væbnet magt. Siden afslutningen af Den Kolde Krig har væbnet magt ikke været en del af opskriften på, hvordan forholdet mellem vest og øst skulle reguleres. Tværtimod er Europa blevet afmilitariseret, hvilket det dramatiske fald i forsvarsbudgetterne er et udtryk for. Siden Murens fald er væbnet magt kun blevet brugt ét sted i Europa: på Balkan – en konflikt, som Vesten greb ind i netop med det formål at forhindre, at krig skulle forme grænser. Præmissen for europæisk politik har været, at internationale relationer var baseret på samhandel og samarbejde.

Konkurrence mellem forskellige ordner. For Vesten betød afslutningen af Den Kolde Krig, at vestlige idéer om det åbne samfund og det frie marked var basis ikke bare for organiseringen af de enkelte lande, men også for relationerne imellem dem. Det nuværende russiske regime tilbyder en anden model – både til sine egne borgere og til borgere i andre lande. Dette gør Rusland inden for rammerne af den globale økonomi – og igennem tæt samhandel med Europa.

Sikkerhedspolitikken har igen primat. Netop fordi Rusland er integreret i den globale økonomi på måder, som Sovjetunionen ikke var, er det en endnu større udfordring for de vestlige lande at forstå, hvordan Rusland bruger sine økonomiske ressourcer, særligt inden for energisektoren, som en integreret del af statens magt. For vi har traditionelt set økonomi, kontakt og handel som kilder til fredelig sameksistens og integration.

Efter Ukraine bliver Vestens udfordring at formulere en langsigtet og sammenhængende strategi baseret på følgende principper:

- Værdier er universelle, interesser er ikke.

- Militær magt er forudsætningen for fred i Europa.
- Internationale organisationer og international økonomi er en arena, ikke et samarbejdsforum.
- Vi må identificere og udnytte Ruslands sårbarhed.
- Vesten må holde sammen.

Værdier er universelle, interesser er ikke. Vestens største aktiv er det åbne samfund og det frie marked. Hverken i Europa eller i Nordamerika skal vi forledes af Vladimir Putins statsideologi til at tro, at russere ikke vil have et åbent og frit samfund. Vestens ord må tale til de russere, der ønsker en anden vej, og Vestens handlinger må vise, at Vesten er parat til samarbejde. Men de vestlige befolkninger og regeringer må samtidig nå til den svære erkendelse, at vi simpelthen ikke deler målsætninger med russerne. Vi er ikke enige om, hvad der er basis for statsmagten, vi er ikke enige om nationens rolle i en global verden, og vi er ikke enige, hvordan det internationale samfund skal organiseres.

Militær magt er forudsætningen for fred i Europa. Ruslands villighed og evne til at bruge væbnet magt understreger, at de europæiske landes sikkerhed afhænger af en troværdig afskrækkelse af Rusland. Vesten er massivt overlegent i forhold til Rusland, hvis man sammenligner budgetter og kapaciteter – imidlertid kan Vesten ikke udnytte denne overlegenhed, hvis Rusland kan spille på Vestens manglende vilje til at bruge sine militære kapaciteter og NATO's manglende evne til at sikre forsvaret af en række af de nye medlemmer, særligt de baltiske lande. Troværdig af-skrækkelse er således nøglen til at sikre, at Putinregeringen ikke eskalere konflikten med Vesten til et punkt, hvor Vesten må vælge at gribe militært ind.

Internationale organisationer og international økonomi er en arena, ikke et samarbejdsforum. Ek-sistensen af forskellige værdier og modstridende interesser betyder, at vi må erkende, at interna-tionalt samarbejde og de globale markeder ikke blot er neutrale rum, fri for herredømme, men are-naer for en strid om, hvem der får sin vilje.

Vi må identificere og udnytte Ruslands sårbarhed. Rusland har taget initiativet, fordi præsident Putins regering dygtigt har udnyttet vestlig følsomhed over for energileverancer. Dertil kommer, at Vesten ikke har forstået, at Rusland ville udnytte denne følsomhed – men i stedet forventet, at Rusland med tiden ville opføre sig som en vestlig stat, der lod markedet fungere på sine egne præmisser. Hvor følsomme særligt en række europæiske lande end måtte være over for russiske energileverancer på kort og mellemlang sigt, så er de europæiske økonomier langt stærkere end den russiske. Vesten skal investere sig ud af afhængigheden af Rusland (fx ved at udvinde skifergas, åbne atomkraftværker og udvikle vedvarende energi), men Rusland, derimod, vil altid være afhængig af at sælge sine energiprodukter til verdens største økonomiske blok. Vesten må formulere en langsigtet og sammenhængende energipolitik og handelspolitik over for Rusland, som sætter de vestlige lande i stand til at udnytte Ruslands sårbarhed.

Vesten må holde sammen. Præsident Putin har initiativet, fordi Vesten ikke har prioriteret at formulere en sammenhængende politik. Vestlig krisehåndtering har været præget af nationale udspil, som har været dårligt koordineret i organisationerne, med den konsekvens, at Ruslands handlinger ikke har mødt et resolut svar. Dermed har Kreml ikke haft en konkret forventning om sanktioner i tilfælde af en eskalation. Vesten har med andre ord i vidt omfang selv skabt handlerum for Rusland, og det er afgørende, at dette handlerum mindskes i kraft af en koordination af den vestlige politik. Forudsætningen herfor er i sagens natur et kompromis mellem de forskellige holdninger og en erkendelse af, at Europa kun har indflydelse i kraft af tæt samarbejde med USA. Fordi Vesten skal koordinere mange holdninger, er det afgørende at etablere en konsensus, fx i et nyt strategisk koncept for NATO, så man er parat til at reagere på russiske initiativer – præcis som under Den Kolde Krig.

Mikkel Vedby Rasmussen (f. 1973) er fra 1. august chef for forsvars- og sikkerhedspolitisk sekretariat i Forsvarsministeriet. Han forlader en stilling som professor MSO, Institut for Statskundskab, og leder af Center for Militære Studier, som – da dette nummer af RÆSON udkom – forberedte en rapport om konsekvenserne af Ukraine-krisen for dansk forsvars- og sikkerhedspolitik. Denne artikel bygger på pointer fra denne rapport forfattet i samarbejde med en række af Rasmussens kolleger.

Maria Mellander og Hans Mouritzen: Putin er rationel og forudsigelig [fra RÆSON18]

Af Maria Mellander og Hans Mouritzen

Når vestlige kommentatorer og medier skildrer Ukraine konflikten, hænger de i stor udstrækning fast i fortiden. Ofte drager man analogier til 1930'erne og Anden Verdenskrig – og bruger recepter fra Den Kolde Krig, fx om 'inddæmning' af Rusland. Vane- eller ønsketænkning fra den umiddelbare fortid, da USA dominerede verden (det såkaldte unipolære system), er også hyppigt forekommende. Men ingen af delene er relevante i forhold til den aktuelle konflikt. Vesten kan og bør tage det helt roligt – måske med et enkelt 'men': Moldova på lidt længere sigt. Fortiden fungerer ikke som ledestjerne, simpelthen fordi vi – siden 2008 – har befundet os i en historisk unik situation: multipolaritet kombineret med NATO's artikel 5 – musketérprincippet om, at landene skal forsvare hinanden, hvis de bliver angrebet. I august 2008 demonstrerede Rusland sin magt i sin egen interessesfære, uden at Georgiens "store beskytter" (USA) kunne eller ville gribe ind. I Georgien var forspillet til den russiske intervention et uklogt georgisk bombardement af Tskhinvali (Sydossetien); i Ukraine var det et antirussisk statskup i Kijev. Sydossetien og Abkhasien blev dog ikke – som Krim – indlemmet i Rusland.

Med den finansielle nedsmeltning på Wall Street, BRIK-landenes nye status og præcedensvirkningen fra Georgien-interventionen var USA's unipolstatus med ét forsvundet – verden var blevet multipolær, med Rusland som en af polerne. Alt dét blev bekræftet i marts 2009 med Obamas såkaldte genstart af de amerikansk-russiske forbindelser. Georgien 2008 var således cementeringen af det nye status quo; Krim er kun en logisk videreførelse. Derfor kan man undre sig lidt over den vestlige forargelse.

Multipolaritet har eksisteret før – både i det 19. århundredes Europa og i det 20. århundrede frem til 1945. Men det nye i dag er multipolaritet kombineret med, at en af polerne er organiseret i verdens hidtil stærkeste forsvarsalliance – NATO – hvis artikel 5, musketéredens, er supertroværdig. Er det så alligevel ikke unipolaritet – altså et system med ét altdominerende centrum (USA/NATO)? Nej, for artiklen gælder som bekendt kun forsvaret af medlemslandene. Historisk har der aldrig været nogen afskrækkelse så effektiv som NATO-eden, men det er samtidig klart, at NATO's beslutningsstruktur forhindrer alliancen i at engagere sig i offensive felttog ind i en modpols interessesfære. Dette medfører to ting: 1) Putin vil med sin kølige rationalitet aldrig militært angribe et NATO-land, og 2) Putin vil ikke lytte til vestlige synspunkter vedrørende russisk interessesfære (måske endog sætte en ære i at trodse

dem). Derfor er situationen ganske forudsigelig – og det kan undre, når vestlige ledere beskriver, hvordan Putin pludselig er blevet "uforudsigelig" (som både den svenske og den danske udenrigsminister har sagt).

Hvis nogen bryder den russiske interessesfæres logik – som Georgien, der ville tilslutte sig NATO, eller som Ukraine via et antirussisk kup – bliver der svaret mangefold igen fra russisk side, men stadig inden for sfæren. Lyder det som noget, vi kender fra Den Kolde Krigs bipolaritet? Måske, men det er det bare ikke. I en multipolær verden kan polerne nemlig altid få brug for hinanden på et senere tidspunkt – Rusland og Vesten har betydelige fælles interesser (terrorbekæmpelse, kernevåbenspredning, Iran osv.) Derfor er 'containment' (inddæmning) af Rusland urealistisk. Truslen om vestlige økonomiske sanktioner kan spille ind marginalt, men deres troværdighed er begrænset af mulige russiske økonomiske og politiske modforholdsregler. I øvrigt vil Rusland være villig til at lide visse økonomiske afsavn, når det er den nære geopolitik, der er i spil; for den vil til enhver tid have forrang.

Interessesfærene er ret tydelige. Vestens sfære består naturligvis af medlemsstaterne samt Sverige og Finland (der hurtigt vil kunne opnå medlemskab). Gråzonerne er Moldova og det vestlige Ukraine. Den russiske sfære omfatter Hviderusland, det sydlige Kaukasus, Centralasien (økonomisk er Kina dog også spiller her) samt Øst- og Sydukraine. Ifølge WikiLeaks gav Putin på et lukket møde i NATO-Rusland-Rådet i forbindelse med topmødet i Bukarest i 2008 udtryk for sin mening om Ukraine: en "failed state". Underforstået: "Vi kan godt underminere den yderligere".

I sin egen sfære er Vestens princip for, hvad man kan og ikke kan leve med, naturligvis artikel 5. Har man andre spillekort på hånden? Et spillekort mod Rusland kunne have været et universelt princip som folkeretten, hvis man ikke selv havde spillet sig det af hænde ved tidligere lejligheder (Irak, Kosovo). Et spillekort kunne også være universelt demokrati (dvs. uanset interessesfære), hvis man havde holdt fast i en demokratidagsorden (inklusive mindretalsbeskyttelse) og ikke havde støttet et antirussisk kup i Kijev. Rusland argumenterer med to ting: den fysiske magt i Ruslands egen sfære og referencen til nationale interesser. Sidstnævnte passer fint med den ukrainske gade: Her er det ikke længere demokratibannere, der viftes med, men flag!

I forhold til ovenstående analyse er NATO's oprustning i de baltiske lande og Polen spild af penge; det virker snarest, som om man ikke selv helt stoler på artikel 5. Formentlig sker det af NATO-interne politiske grunde for at forbedre balternes og polakkernes 'nattesøvn' og ud fra et ønske om at vise handlekraft: "Så har vi da gjort noget."

Man kan diskutere, hvorvidt Sverige er truet af Ruslands linje. På tværs af partier er der enighed om en styrkelse af territorialforsvaret og en genbevæbning af Gotland. Gotland

er relevant af én simpel årsag: Et NATO-forsvar af Baltikum er kun muligt ved besiddelse af Gotland som base. Sverige overvejer at stille øen til rådighed for NATO i sådan et tilfælde. Det har russerne naturligvis forudset, hvilket kan friste dem til et 'præventivt' angreb på øen – og derfor genbefæster Sverige den. Men igen: Eftersom scenariet kun har relevans ved et forestående russisk angreb på NATO-medlemmer (de baltiske lande), burde det være irrelevant. Noget andet er, at forholdet mellem Rusland og Sverige er i dybfryseren. For at sende et signal øvede Rusland i påsken 2013 luftangreb mod FRA-hovedkvarteret (Försvarets Radioanstalt) nær Stockholm. Som det er kommet frem i forbindelse med Edward Snowden-afsløringerne, har FRA i stor stil aflyttet russiske toppolitikere i samarbejde med det amerikanske NSA.

Policy: International Diplomacy and the Russo-Georgian War' (Lynne Rienner, 2012).

De virkelig farlige områder er som altid: gråzonerne. Ud over Ukraine her og nu er det på lidt længere sigt måske Moldova. En vestlig forstærkning i Rumænien kombineret med en diplomatisk og økonomisk tilnærmelse til Moldova ville være betydelig mere relevant end de hidtil trufne foranstaltninger (som har fundet sted i Polen og de baltiske lande). Rusland vil kunne bedrive destabilisering i Moldova, bl.a. med udgangspunkt i sin militære tilstedeværelse i enklaven Transnistrien.

Hvad enten det skyldes vanetænkning eller ønsketænkning, forekommer det, at mange vestlige politikere og kommentatorer stadig tænker ud fra præmissen om en unipolær verden – med USA i centrum – præget af vestlige værdier. Hvor ønskeligt de fleste af os end ville finde dette, er det ikke sådan, verden i dag er skruet sammen. Det er decideret farligt at basere analyser på urealistiske forudsætninger.

Hvad den russiske sfære angår, må man indstille sig på, at grænser ikke længere vil være mejslet i sten, givet de store russiske mindretal i flere lande. Det kan føre til uro og usikkerhed, men ud fra et demokratisynspunkt vil det paradoksalt nok også medføre positive, utilsigtede konsekvenser: Det kan gavne mindretallenes – ikke bare de russiskes – stilling og rettigheder, fordi regimerne vil forsikre sig om ('købe') deres loyalitet.

Og hvor slemt er det egentlig, hvis autokratiske styre som det hviderussiske, det azeriske eller det kasakhiske skulle blive undermineret? Selv fra et vestligt synspunkt kan den nye verdensorden have positive bivirkninger. Man kan lige så godt vænne sig til at tænke positivt.

Maria Mellander (f. 1990) har skrevet specialet 'Del og hersk: virker det stadig? Bidrag til at forklare Danmarks og Sveriges Ruslands-politikker 2002-2013' ved Statskundskab (KU), studeret på Statsuniversitetet i Sankt Petersborg og været i praktik på Danmarks ambassade i Moskva samt ved tænketanken Carnegie Centre i Moskva. Hans Mouritzen (f. 1952) er dr.scient.pol. og seniorforsker ved DIIS. Bl.a. forfatter (med Anders Wivel) til bogen 'Explaining Foreign

Kommentar: Ukraine risikerer borgerkrig

03.07.2014

Petro Porosjenkos beslutning om ikke at forlænge våbenhvilen i Østukraine kan få fatale konsekvenser.

Kommentar af Ota Tiefenböck, RÆSONS
Østeuroparedaktør

DEN UKRAINSKE PRÆSIDENT Petro Porosjenko har et problem, som nærmest er umuligt at løse. Uanset hvad han gør vil det afstedkomme kritik. Havde han mandag aften valgt at forlænge våbenhvilen i Østukraine, ville han være blevet kritiseret fra de nationalistiske kræfter i det ukrainske parlament og i Maidan-bevægelsen. Ganske overraskende for mange valgte Porosjenko ikke at forlænge våbenhvilen, og endda lancere ukrainsk militærfremstød mod separatisterne i Donetsk og Luhansk-regionen. Det har til gengæld afstedkommet kritik fra Rusland og Tyskland. Den russiske præsident Putin har endda givet udtryk for, at Porosjenko med sin beslutning nu er direkte ansvarlig for de kommende kampe og mulige tab af menneskeliv.

Det var ganske overraskende for mange, at Petro Porosjenko valgte ikke at forlænge våbenhvilen. Det skete nemlig til trods for, at både Putin, Angela Merkel og Francois Hollande ifølge internationale medier alle havde rådet Porosjenko til at forlænge den. Men i virkeligheden er Porosjenkos beslutning dog ikke så overraskende som det umiddelbart kan se ud til. Der er nemlig også en anden seriøs spiller i konflikten, som Porosjenko er nødt til at tilgodese: de nationalistiske kræfter i Kijev. I sin milde form, i det ukrainske parlament, det nationalistiske parti Svoboda, og i den yderliggående udgave, på Maidan, i form af "Højre Sektor" og andre ultranationalistiske grupperinger. Disse så allerede Porosjenkos første våbenhvile som et tegn på svaghed og ville sikkert lave en voldsom ballade, hvis Porosjenko havde forlænget den.

Porosjenkos beslutning i mandags blev derfor utvivlsomt truffet på baggrund af, at han vil tilgodese de nationalistiske kræfter i Kijev. Den kamp er han nemlig ikke parat til endnu.

Disse kræfter spiller en vigtig rolle i hele konflikten. De deler Ukraine mere kontant end floden Dnepr og vil blive afgørende for den videre udvikling. Porosjenko kan derfor kun udskyde denne konflikt og håbe på, at militære fremstød i Østukraine vil bringe fremskridt, således, så han kan tage én kamp af gangen. Det er dog umiddelbart en svær forestilling. Tryk avler som bekendt modtryk, og det ville være en stor overraskelse, hvis det lykkedes Porosjenko at få det østlige Ukraine under kontrol.

Ukraine risikerer borgerkrig. Og det er i den nuværende situation svært at forestille sig, at urolighederne i landet kan løses, især hvis Ukraines territoriale integritet ikke er til diskussion. Og Porosjenko har tidligere meddelt, at han ikke vil acceptere, at Ukraine skulle blive til en føderation.

Hans beslutning i forgårs skaber uden tvivl en seriøs risiko for, at urolighederne i Østukraine nu vil eskalere til en regulær borgerkrig og vil ende med store tab af menneskeliv. ■

Ota Tiefenböck (f. 1957 i Prag, Tjekkiet) er RÆSONS Østeuroparedaktør. Tidligere redaktør ved Sjællandske Medier og nu freelancejournalist med speciale i Balkan, Kaukasus og Øst- og Centraleuropa. Skriver blandt andre for Information, Kristeligt Dagblad samt flere norske aviser. Uddannet fra Danmarks Journalisthøjskole.

Per Stig Møller om Syrien: Den eneste løsning er en aftale med Assad

19.07.2014

Vesten har fejlet ved med det samme at sige at 'Assad skal gå'. Når man siger sådan til en mand, så vil han enten gå – eller kæmpe til sidste blodstråbe. Den eneste vej frem er at få de moderate Syrere, som ønsker demokrati, og Assad, til at indgå en aftale. Hvis man ikke kan lave en aftale, vil islamisterne sammen med de moderate vinde over Assad, derefter vil islamisterne slagte de moderate, og så vil man få en islamistisk stat”.

Interview af Mathias Terp

RÆSON: I Irak kæmper ISIS mod de irakiske regeringsstyrker. Er den situation et resultat af USA's manglende ageren i Syrien?

Per Stig Møller: Ja, det er vel et resultat af, at de har fået store muligheder for at kæmpe i Syrien, og for at tiltrække mange udenlandske krigere. Og så er det også et udtryk for at der i Sunni-trekanten i Irak var voksende utilfredshed med Shiiternes styre i landet – det har de så også udnyttet, således at de har gået fra Syrien ind i Irak for at skabe det kalifat.

Hvad Vesten skulle have gjort i Syrien er ikke, hvad du tror jeg vil sige. Vesten har fejlet ved med det samme at sige at 'Assad skal gå'. Når man siger sådan til en mand, så vil han enten gå – eller kæmpe til sidste blodstråbe. Den eneste vej frem er at få de moderate Syrere, som ønsker demokrati, og Assad, til at indgå en aftale. Hvis man ikke kan lave en aftale, vil islamisterne sammen med de moderate vinde over Assad, derefter vil islamisterne slagte de moderate, og så vil man få en islamistisk stat i Syrien. Havde man derimod fået de moderate og Assad til at lave en form for demokratiseringsaftale – det kunne man sikkert godt have fået, for så får præsidenten overlevelse og man får en form for demokrati – så havde de sammen kunnet klare islamisterne.

Havde man grebet militært ind, var man kommet ind i noget, hvor man var blevet beskydt fra alle sider, på nær fra de moderate – der var blevet skudt fra Assads side og fra islamisternes side. Man skal passe på hvad man går ind i. Det var mere en diplomatisk fejltagelse, at man udelukkede en løsning med Assad-regeringen.

RÆSON: Men en løsning kan sagtens indebære, at man bevarer Assad?

Per Stig Møller: Ja, det er den eneste løsning, hvis man vil undgå, at islamisterne tager det hele. men det kan være løbet er kørt, fordi man diplomatisk set er startet forkert.

RÆSON: Så det handlerum Vesten havde er nu blevet mindre?

Per Stig Møller: Meget mindre. Nu står man i den situation, at skal man gå ind og kæmpe mod ISIS skal man alliere sig med Assad – og det vil man ikke. Så i virkeligheden har Vesten, med Amerika i spidsen, spillet sig helt ud af spillet. I Irak får du et opgør mellem ISIS og på en eller måde et-af-Iran-afstivet shiitisk styre. Hvor har du så Saudi-Arabien på sigt? Vil de se på at sunnierne bliver banket af shiiterne og iranerne? Nej, det vil de nok ikke, og så vil de øge våbenhjælpen til sunnierne ligesom Qatar gør – og så har endnu mere uro.

RÆSON: Så har Vesten og USA med andre ord fuldstændig udspillet deres rolle?

Per Stig Møller: Nej, de har aldrig udspillet deres rolle, men de kan prøve at genskabe deres rolle.

RÆSON: Amerikanerne forsøger i øjeblikket at finde en oprørsgruppe at støtte med våben. Hvad mener du om det?

Per Stig Møller: Ja, det er jo fint, men så går man jo også ind i krigen. Det er den trekantskrig, man er i gang med. Der er de moderate og ISIS, der sloges på samme side, og nu ikke er sammen mere, fordi ISIS er begyndt at slås med de moderate. Og så har du så Assad. Så du [USA, red.] skal altså armere en oprørsgruppe, der skal kæmpe *både* mod ISIS og mod Assad – altså en to-front krig – og det plejer man at sige man ikke kan vinde. Jeg ville hellere køre den diplomatiske vej. Forklare de moderate at de bliver nødt til at lave en aftale med Assad, og forklare Assad, at han bliver nødt til at lave en aftale med de moderate, for ellers bliver de begge to slagtet af islamisterne.

RÆSON: Nu nævner du selv kurderne. De har jo, i modsætning til den irakiske regering, vist sig i stand til at slå ISIS tilbage. Kunne man forestille sig en situation, hvor man sagde til kurderne, at hvis de ville love at hjælpe den irakiske regering yderligere, så kan de få øget autonomi eller endda selvstændighed?

Per Stig Møller: Ja, det har kurderne jo også opereret med. De har sagt nej til at hjælpe yderligere, ikke? De kan jo bare sidde og vente. I forvejen har de jo faktisk en okay økonomi. Det er et område, der er frit for krig, hvor der er økonomisk fremgang, turister. Et område, hvor det fungerer. De er også begyndt at kunne sælge olie og har Kirkuk.

RÆSON: Men burde man så fra vestlig side gå ind og presse irakerne til at love, måske endda selvstændighed til kurdiske, hvis kurderne går ind og hjælper dem med at bekæmpe ISIS?

Per Stig Møller: Jeg ved ikke om man kunne det, for så skulle man pludselig gå ind for at flække den irakiske stat. Det tror jeg ikke Vesten vil have som politik – at man går

ind og flækker en stat.

RÆSON: Hvad med øget autonomi?

Per Stig Møller: Det er klart man ikke kan lave forfatning som inddrager kurderne mere, for det er kurderne jo ikke interesseret i. De vil ikke inddrages mere, de vil have lov at være i fred. Men vesten skal lægge megen vægt på at den shiitiske regering begynder at leve op til de løfter den gav, da den i 2007 lovede USA, Danmark m.fl. at den ville inkludere og at den ville vende sig mod ekstremisterne – både Shiaerne og sunnierne. Den startede også med at ophæve den shiitiske milits, men senere har Maliki ikke været særlig venlig overfor inddragelse af sunnierne. Løsningen må være at lægge meget kraftigt pres på ham. Det var det, amerikanerne lykkedes med i Fallujah: At alliere sig med de lokale sunnier – som jo heller ikke var glade for at alle de udenlandske krigere rendte rundt og fortalte dem hvad de skulle gøre. Men disse lokale sunni-sheiker er jo blevet skuffet, fordi shiiterne i Irak har holdt dem ude. Derfor har de jo bare ladet ISIS løbe igennem.

RÆSON: Du taler selv om den her Sunni- og Shia konflikt. Betyder konflikterne i Syrien og Irak, og den retorik som lederne bruger, at man kan tale om en større Shia-Sunni strid? Er det primært en religiøs strid?

Per Stig Møller: Det er en strid mellem to religiøse grupper som har stået på siden det syvende århundrede.

RÆSON: Men er det den primære konflikt, eller er det snarere et middel i en magtkamp mellem Iran og Saudi-Arabien?

Per Stig Møller: Det er en konflikt, der har ligget under overfladen og som er blevet holdt nede af hårde diktaturer. Assad holdt dem nede i Syrien. Saddam Hussein i Irak. I Libyen er det også på vej op. Så det er en konflikt, der har været der hele tiden. Den blev ikke accepteret af diktatorerne, som sad med deres mindretal og styrede landet. Da så den hårde hånd var væk, kom den religiøse konflikt. Det svarer lidt til Balkan. Da Jugoslavien brød sammen kom der pludselig nogle konflikter man slet ikke havde set komme, fordi folk forinden havde giftet sig på kryds og tværs. Men pludselig var der en etnisk konflikt, ingen havde set komme.

RÆSON: Så når folk betegner det som en proxykrig mellem Iran og Saudi-Arabien, så er det ikke det primære. Det primære er den religiøse konflikt?

Per Stig Møller: Det er en kombination. Saudi-Arabien vil ikke have Iran ind på den arabiske halvø og Iran vil meget gerne ind, via shiiterne på den arabiske halvø, for at komme til at dominere mere. Så det er ikke en proxykrig, men en religionskonflikt, der inddrager de to store spillere. Det så du også i Syrien, hvor Qatar og Saudi-Arabien meget uheldigt fik blandet sig. Altså, fint nok at fjerne Syriens diktator, og det var jo flot at man gik ind der og forlangte demokrati i Syrien, men det praktiserede de jo ikke selv i

Qatar og Saudi-Arabien. De har regnet med, at et demokrati i Syrien ville bringe sunnierne til magten, fordi de udgør flertallet.

RÆSON: Er situationen i Mellemøsten et resultat af den amerikanske mellemøstpolitik igennem 00'erne, som Danmark jo støttede?

Per Stig Møller: Vi havde jo en Mellemøstpolitik der også, syntes jeg, var fredsorienteret. Vi lavede jo 'Køreplanen for fred' mellem Israel-Palæstina – for at få taget det problem ud af ligningen. Vi åbnede Syrien-sporet for at arbejde for en fred mellem Syrien og Israel. Så vi havde jo også en aktiv fredspolitik, men det lykkedes så ikke.

RÆSON: Men er sandheden ikke, at interventionerne var af større betydning end fredsprocessen igennem 00'erne?

Per Stig Møller: Jeg tror ikke der er tvivl om at amerikanerne klart undervurderede det. Det skriver bl.a. Madeleine Albright også: At stort set alle undervurderede den religiøse konflikt, der lå nedenunder.

RÆSON: Så, sat helt på spidsen, kan man så sige om den danske udenrigspolitik har forbedret eller forværret situationen i Mellemøsten?

Per Stig Møller: Det syntes jeg ikke man kan sige, for vi havde jo den her fredspolitik mellem Israel, Syrien, og Palæstina, og det havde jo forbedret situationen ganske meget, hvis det var lykkedes. Hvad angår Irak: tænk hvis Saddam havde fået lov til at overleve, vi troede jo alle han havde våbnene, hvad havde han så gjort? I dag er vurderingen, at så havde han udviklet de våben, frdi han havde kapabiliteten til det.

RÆSON: Kan man ikke som Søren Pind har åbnet for, sige at vi trak os for tidligt ud af Irak?

Per Stig Møller: Jo, det tror jeg godt man kan sige, og det er måske også hvad vi kommer til at se i Afghanistan. Men jeg mener ikke at vi kunne gøre andet. I efteråret 2006 sagde Maliki til mig: "tak for hjælpen, vi behøver jer ikke mere". Og så kan man jo ikke blive længere. Man kan ikke blive uden invitation når det er en suveræn stat. Derfor kan jeg ikke sige, at Danmark trak sig ud for tidligt. Det samme sagde de så til amerikanerne. Når værtsnationen siger "tak for hjælpen, nu klarer vi den selv", så er der ikke mere at spille om. Så kan man så have sine egne overvejelser - og jeg skrev selv i mine notater, om det var fordi Maliki ville indføre Shia-diktatur, at han ikke ville have os i nærheden? Men man kan ikke blive når værtsnationen siger "tak for hjælpen". For amerikanerne skulle det så være i 2011, de skulle forsvinde efter beslutningen i kongressen i 2007, og når så Maliki beder om det, så er der ikke så meget at gøre. Personligt har jeg altid været imod at vi selv sætter en dato, for man ved jo ikke om det er slut til den dato man har sat.

RÆSON: Hvordan påvirker erfaringerne fra Irak vores tilbagetrækningsplan fra Afghanistan? Bør vi revidere den?

Per Stig Møller: Vi trækker os jo tilbage fra Afghanistan, og det gør amerikanerne jo også. Vi kan jo ikke bare sige til amerikanerne, englænderne, og alle de andre, at 'det er fint de trækker sig, men vi syntes ikke arbejdet gjort, så vi bliver her'.

RÆSON: Nej, men burde amerikanerne blive der?

Per Stig Møller: Amerikanerne burde afvente hvad den afghanske regering gjorde. Det betyder altså at de burde vente til afghanerne siger, ligesom irakerne gjorde, "vi har ikke brug for jer mere". Obama har jo været ude med en dato, og det har jeg altid været imod.

RÆSON: Lars Erslev Andersen udtalte 6. juli til RÆSON, at "amerikanerne ikke har nogen strategi for Mellemøsten" (se [interviewet her](#)). Er du enig i det?

Per Stig Møller: Jeg tror også de har opgivet. Jeg har fulgt det meget nøje, af gode grunde, og der var en klar strategi fra Bush, Condeleezza Rice, og Powell – den var der ikke nogen tvivl om. De havde jo også håbet på at få tostatsløsningen på plads inden Bush gik i januar 2009. De var meget engagerede. Hillary Clinton startede også med at være meget engageret, hun vidste meget om Mellemøsten, hun havde været meget dernede, og hun kendte det virkelig. Hun startede også med en høj profil, men efter et halvt år forsvandt hun ud af billedet. Det samme med Kerry. Han startede også med en høj profil, men forsvandt så ud af billedet. Obama tænker nok, at i forhold til fredsprocessen har Bill Clinton ikke fået noget ud af det, Bush heller ikke, Carter har prøvet, vi holder altså fingrene væk. Dét tror jeg har været Obamas politik.

RÆSON: Har den politik hjulpet Mellemøsten?

Per Stig Møller: Bestemt ikke. Det kan man også se på hvad der foregår præcis nu. Israel lytter jo ikke til amerikanerne, fordi de ved jo godt amerikanerne ikke kommer hvis israelerne har brug for det.

RÆSON: Så har amerikanerne givet op i Mellemøsten?

Per Stig Møller: Ja, de føler ikke rigtig at det er noget, de skal engagere sig kraftigt i. Obama føler formentlig de har været rigeligt engageret. Så kom det med den røde linje i Syrien, og da den blev krydset ville man så ikke rigtig noget alligevel [ifbm. angrebet med de kemiske våben i august 2013, red.]. Så Obama fører mere en amerikansk udenrigspolitik der går i retning af, at Amerika kun skal involvere sig når Amerikas interesser står direkte på spil og det vurderer han altså ikke er tilfældet her.

RÆSON: Nu snakkede vi om amerikansk mellemøststrategi, men har Danmark, eller måske snarere EU, en strategi?

Per Stig Møller: Nej, det syntes jeg ikke man kan sige vi har. Vi går selvfølgelig ind for fredsdiplomati og menneskerettigheder, men nej, jeg synes ikke man kan se der er en speciel Mellemøststrategi. EU har godt nok vedtaget at hvis man får fred mellem Hamas,

palæstinenserne, og Israel, så vil man kunne få et forstærket økonomisk samarbejde. Så det er altså guleroden man prøver at holde op, men det er så det.

RÆSON: Er den amerikanske tilgang til Mellemøsten altafgørende for EU's udenrigspolitik i Mellemøsten?

Per Stig Møller: Nej, jeg tror godt at EU kan føre en selvstændig udenrigspolitik, og det tror jeg også at amerikanerne foretrækker. Amerikanerne føler faktisk de har gjort nok, så det er snarere EU der skulle løse konflikten. Middelhavet er jo grænsen for Europa, og Obama har den oplevelse at Europa gør for lidt, Europa har sin egen baggård og det må den selv begynde at tage sig mere af. Problemet i EU er, at der ikke er nogen enighed i EU. Der kan godt blive enighed om den økonomiske gulerod. Men der vil klart være nogle EU-lande, der vil tage parti for palæstinenserne - nok ikke åbent for Hamas, men i hvert fald mod Israel – mens andre formentlig vil tage parti for Israel. Derfor kan der ikke blive enighed og man kan derfor ikke engagere sig kraftigt. Det er også derfor, man ser de enkelte landes udenrigsministre engagere sig.

RÆSON: Vi har allerede set den syriske konflikt brede sig til Irak og flere eksperter taler om, at den også kan brede sig til Jordan og Libanon. Hvordan skal Vesten forholde sig i forhold til det?

Per Stig Møller: Ja, det er her man kunne ønske sig at amerikanere er mere aktive. Man skal øge samarbejdet med Jordan og man skal give Libanon nogle garantier for at man kommer og hjælper hvis de kalder.

RÆSON: Militære garantier?

Per Stig Møller: Ja, det må være militære garantier i retning af at man siger, 'Hvis I kalder på os, så vil vi gerne stille med en fredsbevarende styrke eller en styrke der kan gå ind og holde øje med grænsen'. Hvis Jordan kalder og siger vi har brug for grænseobservatører, så skal man da sige ja. Jeg tror da Jordan er i ISIS' sigtelinje. I Libanon er der jo Hizbollah - derfor vil du få en kraftig konflikt hvis ISIS går ind, og det er altså derfor ISIS ikke er gået ind endnu. Hizbollah er jo shia og ISIS er sunni, så der vil virkelig blive kæmpet, hvis de går ind. Men i Jordan vil de kunne sive ind.

RÆSON: Så Jordan må være førsteprioritet?

Per Stig Møller: Ja, man jo skal stoppe det. Hvis man skal stoppe skal man gå ind og markere og sige 'her går grænsen' - altså *containment* [inddæmning]. Man skal være klar til at beskytte kurderne og hjælpe kurderne i det omfang de har behov for hjælp, ligesom vi skal være indstillet på at hjælpe Jordan. Vi fløj ind over Libyen og bombede Tripoli, så vi kan jo godt noget.

RÆSON: Hvad er muligheden for at få et FN-mandat til en mission ligesom den vi så i Libyen?

Per Stig Møller: Hvis det er Jordan, der kommer i spil, tror jeg godt man kan få det. Den Arabiske Liga er jo ikke interesseret i at der kommer det her kalifat. De er jo alle

sammen imod oprettelsen af dét – så den arabiske verden vil være med. Jeg kan heller ikke se hvem, der skulle sige nej i Sikkerhedsrådet - jeg kan ikke forestille mig at russerne skulle hjælpe ISIS. Russerne står jo i en situation, hvis der er kommer et kalifat, så er der et sted hvor man træne de terrorister, der skal tilbage til Kaukasus. Så det er ikke i russernes interesse at forhindre en Sikkerhedsrådsresolution.

RÆSON: Hvordan skal man forholde sig til de her slyngelstater som Iran? Kan man samarbejde med et land, der støtter Assad?

Per Stig Møller: Der er du nødt til at se på hvad, der præsenterer det største onde for os. Se realpolitisk på, hvad der kan skade dig mest. Du har ikke råd til bare at være idealist. Det var da bedst hvis Assad forsvandt og der kom demokrati i morgen, det går jeg også kraftigt ind for, det ligger bare ikke rigtig i kortene. Man kunne godt forestille sig at USA og Iran kom til en forståelse (inklusive omkring atomprogrammet). For Iran kan jo ikke være særlig glade for et sunni-kalifat, og det er amerikanerne heller ikke særlig glade for. Russerne er som sagt heller ikke interesserede i det for så kan du få en masse træningslejre der kan sende folk til Kaukasus. Så der kan godt pludselig komme det ud af det i morgen, at du vil se at USA og Iran er kommet til en forståelse omkring atomproblematikken, og så kan de jo også komme til en forståelse omkring Irak og ISIS.

RÆSON: Men den her tilgang med at der er nogen man bare ikke snakker med - den er for idealistisk?

Per Stig Møller: Ja, det er en fejl. Det kan man jo ikke, man bliver jo nødt til at snakke med sine fjender. Sine venner kan man altid tale med.

RÆSON: Er der noget der kan deeskalere den nuværende konflikt i Israel-Palæstina?

Per Stig Møller: Det er meget svært. Det er jo det, Hamas spiller på, for de står jo faktisk uden venner, de har kun Iran tilbage, og Iran er shia mens de selv er sunni. Så en amerikansk-iransk forståelse kan også komme til at spille en rolle i forhold til Hamas-Israel.

RÆSON: Du fremhæver Iran meget. Kan man sige at Iran er nøglen til Mellemøsten?

Per Stig Møller: Ikke NØGLEN, men én af mange nøgler. For det er en dør med mange låse. Men Hamas står alene. Før havde de Syrien før, men nu står Syrien i opløsning. Så havde de Iran, og Iran kan måske begynde at orientere sig anderledes. Den arabiske verden bryder sig ikke om Hamas. Egypterne vil ikke have noget med dem at gøre - de kunne jo sagtens åbne grænsen. Man siger hele tiden at Israel skal åbne deres grænse - Egypten kunne jo også gøre det, men det vil de ikke. Derfor gør Hamas mod Israel, hvad de gør - for så kan de få den arabiske verden med sig. Den arabiske verden kan ikke lade være med at støtte Hamas i en situation, hvor Israel invaderer Gaza. Det vil sige et isoleret Hamas kan - med de provokationer, de laver mod Israel og de gensvar, de ved de får - komme til at stå med den

arabiske verden bag sig. Ellers vil den arabiske verden ikke stå bag dem.

Den arabiske verden er ikke interesseret i at den konflikt skal fortsætte. De er mere optaget af Iran-problematikken - så de vil helst have den her konflikt mellem Israel og Palæstina løst. Det er også derfor de har gentaget Saudi-kongens plan fra 2002. Altså hvis man får 1967-grænsen med nogle swaps [bytte landområder, red.], så vil alle lande anerkende Israel. Her er Hamas jo på den, for det vil de jo ikke gå med til.

RÆSON: Men vil israelerne gå med til det?

Per Stig Møller: Jeg syntes de skulle gøre det, men Israel er jo bange for at freden er snyd. De har jo Yom Kippur-krigen at kigge på som erfaring, så derfor vil de være helt sikre på at de får en stat, de kan forsvare og en fred, der er troværdig. Og den tillid har de ikke. Hamas vil jo ikke den fred. Så kan israelerne lave den med Vestbredden, men aftalen skal også indeholde Gaza. Så fredsftalen skal indeholde internationale garantier. Det var derfor, man i Annapolis i 2007 så Bush, Olmert, og Abbas stå side om side og love at de ville slutte fred. Det lykkedes så ikke, men der var den amerikanske præsidents garantier, og det er det der skal til. Israel tror ikke på FN. De tror ikke Europa - for de ved godt Europa ikke stiller med tropper. De har oplevet at Obama ikke interesserer sig for dem. Det er Israels situation og det er derfor, de overreagerer og dermed får de kun verden imod sig. Jeg syntes bestemt israelerne laver mange fejl, deres bosættelsespolitik og den måde de behandler palæstinenserne på, det er ikke smukt.

RÆSON: Men deres bekymring er legitim?

Per Stig Møller: Deres bekymring er helt legitim. Israel har kun én chance for at lave en fred. Hvis de laver en fred, der ikke holder, får de aldrig en chance mere. Araberne kan prøve igen og igen. Man må forstå Israels nervøsitet og følelse af at være venneløs. Det er svært at have tillid til Hamas, når de agerer som de gør. Men derfor burde israelerne hjælpe Abbas meget mere, så man virkelig kunne se fordelene ved freden med israelerne. De kunne hæve deres vejspærringer. De kunne indskrænke deres bosættelser. Sharon trak Israel ud af Gaza. Han havde planer om bagefter at trække sig ud af Vestbredden, hvis det gik godt - men så blev han bevidstløs og kunne ikke gå videre. Olmert ville det samme, men så blev han anklaget for korrupsion, så var han ude af spillet. Så kom julekrigen i 2008, og så vandt Netanyahu selvfølgelig valget. Det vidste Hamas selvfølgelig også godt, da de lavede julekrigen - at Netanyahu ville vinde valget. Så der er mange destruktive kræfter på spil. Men Israel kunne gøre meget mere for at hjælpe Vestbredden.

RÆSON: Men for øjeblikket er der ingen udsigt til en deeskalering?

Per Stig Møller: Det får vi, for det får vi hver eneste gang. Det er bare fuldstændig meningsløst - en krig opstår ved at nogle gale palæstinensere myrder 3 drenge, hvor så Meshal siger "det var ikke os, men det var godt gjort". Og så er der

nogle jødiske drenge, der dræber en palæstinensisk dreng. Men der kan du se forskellen. Netanyahu går straks efter morderne. Mashal siger, 'det var godt gjort'.

RÆSON: Har den linje, som EU og USA har anlagt overfor Rusland i forbindelse med konflikten i Ukraine været rigtig?

Per Stig Møller: Det er for tidligt at sige. Jeg kan se at EU's statschefer har skærpet sanktionspolitikken lidt. Det er klart, at der skal reageres på Putin - og måske skulle der også være reageret hårdere, men det var så det, man kunne blive enige om. Det er også det, man ser i Mellemøsten. Det er ikke enighed om hvor hårdt man skal gå til den. Jeg ville gerne have gået hårdere til Putin.

RÆSON: Og med hårdere mener du hårdere sanktioner?

Per Stig Møller: Ja. De sanktioner, man laver, trækker russerne jo på skulderen af. Desuden ved Putin godt, at hvis sanktioner går på personer kan de selvfølgelig være ved, men hvis de går på sektorer, som det nu er planlagt, så ved han det kun varer et par måneder før Europa ophæver dem igen - ligesom efter august-krigen i Georgien i 2008. Og i 2009 trykkede Hillary Clinton så på "reset"-knappen.

RÆSON: Bør man stille Ukraine et EU-medlemskab i sigte?

Per Stig Møller: Ja, det har jeg altid gået ind for. Jeg mener det farligste, man kan have på et landkort, er gråzoner. Fordi landene på hver side af den her gråzone hele tiden vil forsøge at dominere eller præge.

RÆSON: Men er det ikke netop at eskalere konflikten, hvis man går ind og tilbyder dem et medlemskab på sigt?

Per Stig Møller: Altså de skal jo ikke have det i morgen. De skal lige leve op til det og de er meget langt fra det. Jeg tror, de skal have det - for hvis Ukraine bliver en del af EU kommer der aldrig store krige i Europa, for det vil russerne ikke være stærke nok til. Hvis Ukraine falder tilbage og bliver tvunget tilbage i folden igen er Rusland en meget stor spiller.

Det, EU må gøre, er at gøre sig mere energiuafhængigt af den arabiske verden. Hvis islamisterne virkelig får magten, Jordan falder, og Saudi-kongen kommer ud for et oprør - det kan komme på et tidspunkt - så vil islamisterne jo bruge olien som et våben mod Europa. Putin vil givetvis bruge gasvåbnet. Europa har gjort sig alt for afhængig af energi udefra og har været alt for langsom til at lave en energistruktur der kan klare krisetider.

RÆSON: Men gør vi os netop ikke sårbar overfor energitruslen, hvis vi stiller Ukraine et EU-medlemskab i udsigt? Eller når vi indgår associeringsaftaler med Moldova og Georgien? Er det netop ikke at eskalere konflikten?

Per Stig Møller: Det er jo det, et flertal af ukrainerne gerne

vil - og der syntes jeg ikke vi skal sige, at vi er bange for russerne. Det var jo det, nogle socialdemokrater sagde i sin tid - da balterne ville ud af Sovjetunionen - sagde visse ledende socialdemokrater, 'Nej, ved gud i himlen, så vil der blive uro i Europa. I skal blive'.

RÆSON: Så er du enig når RÆSONs Østeuroparedaktør Ota Tiefenböck siger, at associeringsaftalerne med Moldova og Georgien er med til at eskalere konflikten?

Per Stig Møller: Ja, det er fuldstændig rigtigt. Jeg har lige været i Moldova og der er der en region, Gagauzien, der vil gå imod den aftale. Så det er med til at øge spændinger der, men det er vel noget de skal gå igennem i deres egne lande - vil de vores vej eller vil de ikke vores vej? Og de har også lov at være uenige i de lande, bare de er det på en civiliseret måde, og hvis de vælger vores vej skal vi ikke sige at vi ikke tør at lade dem komme til os. Hvis de vælger vores vej, skal de være velkomne. Hvis de ikke vælger vores vej må vi leve med det. Men vi kan ikke gøre som nogle ledende socialdemokrater sagde til balterne i 1990 - 'I må ikke forlade Sovjetunionen for så bliver der problemer'.

RÆSON: Men det er vel ikke den samme situation. Kan man drage den sammenligning?

Per Stig Møller: I høj grad - når Rusland gør, hvad Rusland gør i Østukraine og på Krim. Havde vi ikke fået Estland, Letland, og Litauen med i EU og NATO, så er jeg ikke sikker på at de kunne føle sig helt trygge ved deres grænser i dag.

RÆSON: Så Rusland agerer med andre ord som Sovjetunionen plejede at gøre?

Per Stig Møller: Den nuværende regering har et storrussisk perspektiv og derfor er det dejligt at vi har fået de nye medlemmer i vores fællesskab som vi har, så de ikke kan blive ofre for dét.

RÆSON: Nu argumenterer du før for, at hvis der er stort flertal af ukrainerne der vil Europas vej, så skal vi lade dem det. Men kan man ikke drage en tilsvarende konklusion i forhold til Krim. Her er der efter alt at dømme et russisk flertal - hvorfor anerkender vi dem så ikke som russisk?

Per Stig Møller: Jo, men så skal det ske efter aftale med den ukrainske regering - man kan ikke bare rive stykker af et land ud. Afstemningen kan du ikke rigtig regne med, for den er skrevet med våben peget mod dig. Hvor mange krimtatarer turde stemme? Så den afstemning er ikke det papir værd, den er skrevet på. Men der er nok flertal af russere - for Krim var russisk indtil 54. Men så må man lave en folkeafstemning efter aftale med Ukraine og Rusland. Folkeafstemninger går jeg ind for. Et område, der føler de hører til et andet sted, må have mulighed for at udtrykke det, men det gør man ikke ved selvtægt fra en fremmed magt.

RÆSON: Og du har den samme holdning til situationen i Donetsk og det østlige Ukraine?

Per Stig Møller: Hvis de laver en aftale om, at Donetsk selv må afgøre, hvor de skal være henne, så skal det være en aftale mellem Ukraine og Rusland, og formentlig også et andet internationalt organ. Jeg har i sin tid foreslået, at det FN-organ, der hedder Afkoloniseringskomiteen, kan gøres til en komité, hvor et område, der i sin tid er blevet indlemmet i en stor stat, vil kunne appellere og sige, 'Vi er i det 21. århundrede, vi blev indlemmet i det 17. Og vi har aldrig følt et tilhørsforhold til den her stat. Nu vil vi gerne afgøre det selv'. Så kan den komité vurdere rimeligheden i den appel.

RÆSON: Martin Lidegaard har tidligere i RÆSON udtalt at Ukraine er en test af EU – er det rigtigt? Og er bestod vi i så fald testen?

Per Stig Møller: Det syntes jeg er meget rigtigt. Putin tester hvor villige vi er til at stå op for vore værdier og op mod ham.

RÆSON: Bestod vi den test?

Per Stig Møller: Det er ikke afgjort endnu. Juryen er stadig ude.

RÆSON: Bør vi i fremtiden udlicitere mere af vores udenrigspolitik til EU?

Per Stig Møller: Jeg har altid gået ind for en fælles udenrigspolitik, men det kan ikke være en udenrigspolitik, hvor et land bliver tvunget til at gøre noget det i øvrigt er imod. Dvs. jeg mener ikke at to lande skal kunne forpurre noget for resten af EU.

RÆSON: Så vi skal hen til noget flertalsafstemning snarere end det nuværende konsensus?

Per Stig Møller: Det skal være sådan, at man kan være i en mindretals situation, man skal bare love at være et konstruktiv mindretal. Man bliver ikke tvunget til at følge de andre, men man har heller ikke lov til at forhindre de andre.

RÆSON: Hvordan skal det udmønte sig realpolitisk?

Per Stig Møller: Jeg kan give et eksempel fra min formandstid i 2002 i forhold til Hviderusland. Vi ville ikke give Lukaschenko visum til Europa, men det ville portugiserne tvinge os til. Alle os andre var imod det og Portugal var for. Hvis vi havde et mere konstruktivt forhold kunne Portugal have sagt – 'vi respekterer jeres beslutning, men vi vælger at give ham visum'. Det endte med, at jeg spurgte hvert enkelt land, om det ville give visum. Alle med undtagelse af Portugal sagde nej, og så kunne han kun komme til Portugal. Det var altså ikke en fællesbeslutning, men en tilkendegivelse, og den kunne Portugal ikke forhindre.

RÆSON: Men det kan man vel ikke gøre i forhold til Ukraine i dag?

Per Stig Møller: Nej, det kunne man nok ikke. Men min pointe er bare, at man kan få en stærkere udenrigspolitik, hvis det ikke er nødvendigt at få alle 28 lande med, men at

man respekterer en eller anden form for mindretal.

RÆSON: Så en eller anden form for reform af det nuværende udenrigspolitiske system i EU?

Per Stig Møller: Ja. Vi har jo også lavet andre regler. Altså til enhanced cooperation [styrket samarbejde på udvalgte områder, red.] skal man jo bruge 9 lande. Så kunne man jo også sige at et blokerende mindretal skal være på mindst 9 lande, for eksempel.

RÆSON: Vi har de seneste mange år hørt eksperter varsle et globalt systemskifte, hvori amerikanerne vil miste magt mens andre – fx BRIKS-landene - vil forsøge at udfylde det vakuum. Med det in mente, i hvor høj grad bør vi koordinere vores udenrigspolitik med USA?

Per Stig Møller: Europa må se i øjnene, at Amerika interesserer sig mindre og mindre for Europa, i hvert fald magtpolitisk. Amerika mener, at Europa bør klare mere i sin egen baggård, at vi ikke lige kan regne med at de står klar til at løse problemerne for os. Amerikas befolkningssammensætning vil gradvist blive mindre og mindre east-coast liberals, der kommer fra England, eller Tyskland, eller Skandinavien, mens regnbue-koalitionen vil blive større og større. Flere og flere vil have oprindelse i det asiatiske, latin-amerikanske, og afrikanske, og dér kan Europa ikke regne med at de synes det er deres opgave at komme os til undsætning. Altså må Europa indstille sig på at USA glider, hvis ikke vi foretager os noget, længere og længere fra os. Hvad er så svaret? Det er jo at sørge for, at USA har en stor interesse i at det ikke sker. Hvordan kan det gøres? Jo, det kan jo f.eks. gøres gennem frihandelsaftalen. Jeg foreslog tilbage i 2002 noget jeg kaldte NATA (North Atlantic Trade Association), altså et supplement til NATO. Og det var ud fra dét perspektiv - at Amerika ville glide fra os, hvis vi ikke foretager os noget. Det er derfor jeg mener, at frihandelsaftalen er vigtig.

RÆSON: Kunne et andet modsvar ikke være at konstatere at USA's magt er nedadgående, og derfor koncentrere vores udenrigspolitiske ressourcer om BRIKS-landene?

Per Stig Møller: Det ville ikke være særligt klogt. For vi har verdens største marked og økonomi langt ude i fremtiden, hvis USA og EU laver et fælles område. Nu kan man se at BRIKS-landene er gået sammen om den her New Development Bank. Den kan så modvirke de sanktioner mod Rusland, vi måtte iværksætte. Lader vi bare stå til, så bliver det en 50-50 mellem de to blokke, og til sidst vil BRIKS-blokken være den dominerende. Så hvis vi vil forberede vores egen nedstigning i det globale system, så skal vi bare lade være med at foretage os noget. Men hvis vi stadig vil sørge for at vi får øget velstand, øget styrke, flere muskler, så skal vi fastholde og styrke forbindelsen med USA.

RÆSON: Og vejen til øget velstand er ikke at styrke forbindelsen med BRIKS-landene men snarere med

USA?

Per Stig Møller: Ja, det er det. Man kan ikke forestille sig Kina og Rusland komme og hjælpe os hvis vi har et problem. Man må se økonomi i geostrategisk perspektiv. Man må se på hvem, der vil komme og hjælpe os. Hvis vi nu forestiller os en mere islamistisk situation i Mellemøsten, hvem vil så komme og hjælpe os? Jeg tror ikke det er Rusland. Jeg tror ikke det er Kina. Jeg tror ikke det er Sydafrika. Jeg tror ikke det er Indien. Og heller ikke Brasilien, det er for langt væk. Så vi har kun USA som ven ude i verden, hvis der kommer pres på Europa.

RÆSON: Så det er i virkeligheden et sikkerhedspolitisk spørgsmål?

Per Stig Møller: Det er det for mig.

RÆSON: I så fald at vi styrker samarbejdet med USA, hvad skal vi give dem til gengæld? Muligheden for at de kan overvåge os?

Per Stig Møller: Der synes jeg, du afsporer det geostrategiske perspektiv. Selvfølgelig skal vi have vedtaget nogle spilleregler både på IT-området og andre områder. Det er jo ikke sådan at amerikanerne skal have alle deres ønsker opfyldt i frihandelsaftalen.

RÆSON: Er det realistisk, at amerikanerne vil overholde de spilleregler?

Per Stig Møller: Det tror jeg. Der må man jo gøre som i WTO-systemet: Man må nedsætte en domstol, som dem man har i alle regionale og internationale frihandelsaftaler. Så må man have et WTO-lignende organ, der kan tage stilling ved uenighed om reglerne mellem USA og Europa.

RÆSON: Det var i løbet af din tid som udenrigsminister at terrorpakken blev vedtaget. Hvad er din holdning til hvorvidt vi bør indsamle digital information for at forhindre et fremtidigt terrorangreb?

Per Stig Møller: Der skal du have fat i en retsordfører.

RÆSON: Har du ikke selv en principiel holdning til det?

Per Stig Møller: Nej, ikke lige præcis nu, bortset fra, at man af sikkerhedsgrunde ikke skal gøre mere end fornødent. ■

Per Stig Møller (f.1942) har været medlem af Folketinget siden 1984; miljøminister (1990-1993), udenrigsminister (2001-2010) samt kultur- og kirkeminister (2010-2011); tidligere har han arbejdet for Berlingske, DR samt ved universiteterne i København og Paris. Han har skrevet en lang række bøger herunder "Den naturlige orden" (1997). Mathias Terp (f.1993) er student fra Virum Gymnasium.

Casper Strunge (K): Før topmødet. EU bør presse Rusland – også selvom Putin lukker for gassen

21.07.2014

I morgen holder EU-lederne topmøde, hvor de bl.a. skal diskutere reaktionen på nedskydningen af MH17. De bør melde klart og samlet ud – og samtidig indstille sig på en fremtid uden den nuværende energiafhængighed af Putin.

Af Casper Strunge, folketingskandidat (K)

GENNEM ET HALVT ÅR har vi i Europa kunnet følge, hvordan Rusland konstant forarmer deres naboland Ukraine. I vinteren 2013-14 takkede daværende præsident Viktor Janukovitj nej til en samarbejds- og handelsaftale med EU, det fik det ukrainske folk til at rejse sig mod deres præsident, der i ly af natten måtte flygte til sine venner i Rusland. Allerede dengang var det åbenlyst at Rusland, og dermed Vladimir Putin, trak i trådene, hvilket resulterede i annekteringen af Krim-halvøen og efterfølgende uroligheder i det østlige Ukraine. Dette er netop Janukovitjs hjemegn, og det er her MH17 blev skudt ned den 17. juli.

SELV OM UKRAINE er en del af Europa – og har grænse mod fire EU-lande – har EU hele vejen gennem processen været forbavsende tilbageholdende med at melde klart ud over for Putin – der er mange ord men ikke meget handling bag. Fx har EU sammen med andre lande i flere omgange skærpet sanktionerne overfor Rusland – men når man kigger nærmere på sanktionerne, så indeholder de ikke de midler, der skal til for at presse Putin. Putin er en populær mand, og jo mere han viser muskler, jo mere populær er han.

17. JULI NEDSKØD russisk-sponserede våben så et civilt fly over Ukraine og de 298 ombordværende mistede livet. En tragedie – for ofrene og de pårørende, landene de kom fra og ikke mindst en tragedie for EU's udenrigspolitik.

ALLEREDE PÅ DAGEN for nedskydningen reagerede Storbritanniens premierminister David Cameron skarpt. Da USA havde efterretningerne på plads, gik også USAs udenrigsminister i weekenden ud med klare budskaber rettet mod Putin og det russiske engagement i Ukraine. Men hvor bliver EU af? Hvorfor kunne EU-landene ikke lynhurtigt melde ud? Det var jo fra første øjeblik åbenlyst, at området ikke var tilgængeligt for undersøgelse af vragresterne – selvom det er ukrainsk område. Det var fra første øjeblik

klart, at kun russerne kunne levere våben, der kunne skyde et fly ned fra denne højde. Og sidst så var det – på grund af de russiske vagter omkring vragresterne – åbenlyst for enhver, hvem der forsøgte at kontrollere begivenhederne og måske skjule noget.

I MORGEN TIRSDAG mødes EUs udenrigsministre, og så må det vise sig, om de har modet til – som Cameron og ikke mindst Hollands statsminister Mark Rutte – at melde klart og samlet ud. Der er mange interesser at pleje, men ved en tragedie som denne bør en del af disse være tilsidesatte. Alle ved, at dette kommer til at koste både penge, ressourcer, samhandel og måske års politisk uvej.

DET ER SANDSYNLIGT at EU (sammen med bl.a. USA) vil skærpe sanktionerne, herunder forhindre fri handel mellem Rusland og EU-landene, samt lægge et stort politisk pres på Rusland. Men om EU er klar til at tage langsigtede konsekvenser må vise sig. Rent strategisk er der primært én bekymring for EUs medlemslande, og det er gassen fra Rusland – mange lande er afhængige af dét. Hvis den forsvinder, vil det have uoverskuelige konsekvenser for både industri og borgere i Europa. En del af løsningen er her (igen) USA: Vil amerikanerne åbne for eksport af olie og ikke mindst (flydende) skifergas, vil det presse markedspriserne, så Rusland og dermed Putin vil få svært ved at opretholde den aggressive politiske kurs. Dette er et scenarie, der spreder tråde til Mellemøsten og OPEC. Et spørgsmål er, om USA og EU ønsker at åbne denne front. Et andet spørgsmål er, om EU-landene er klar til at betale prisen for eventuelt at lukke for gassen fra Rusland.

SITUATIONEN ER i den grad en påmindelse om, at det er nu EU skal gøre noget ved sin energiafhængighed af Rusland. Jeg mener, at det vil kunne betale sig på sigt – og jeg mener også EU – med hjælp fra USA – kan stå krisen igennem, hvis gassen fra Rusland lukkes. Det er drastisk, det vil koste – men det vil også sikre EU-landene forbedret konkurrenceevne, hvis EU formår at blive selvforsynende på sigt.

I 1983 NEDSKØD RUSSENE et passagerfly fra Korean Air. Alle 269 ombordværende døde, dengang benægtede Rusland alt i et stykke tid, herefter skiftede de forklaring, og anklagede USA for spionage. I 1988 skød USA et iransk passagerfly ned, USA tog med det samme ansvaret og betalte erstatning til de efterladte. Rusland er desværre ikke endnu et land, der står ved sit ansvar, men derimod stadig et land, hvor ytringsfrihed og demokratiske værdier undertrykkes, og hvor befolkningen dermed stadig skal trækkes med despoter som Putin. Alt peger på Putin og Rusland som skurken – men Putin vil, som sine forgængerne i den daværende Sovjetunion, ikke anerkende det mest indlysende. Det er op til EU og resten af verden at vise, hvilken skurk han er. ■

Gentofte. De seneste ni år har han drevet et filmproduktionselskab på Frederiksberg, men er oprindelig uddannet folkeskolelærer. Markant debattør bl.a. om uddannelses- og udenrigspolitik

Casper Strunge (f.1973) er konservativ folketingskandidat i

Mogens Lykketoft om Putin: Hvis ikke han snart stopper de kræfter, han har sluppet løs, er hårdere sanktioner uundgåelige

23.07.2014

”Hvis ikke Putin snart bevæger sig synligt effektivt i retning af at stoppe de kræfter, han selv har sluppet løs i Ukraine, inklusiv leveringen af de her dødsensfarlige våben, som er kommet i hænderne på vilde og ukyndige mennesker... så bliver et skærpet sanktionsregime desværre uundgåeligt, både for USA og EU”.

Mathias Jensen interviewer fhv. udenrigsminister Mogens Lykketoft om den internationale situation

Syrien

RÆSON: De seneste par dage har verden koncentreret sig om flystyrtet i Ukraine og landinvasion i Gaza, til gengæld har der ikke været meget opmærksomhed omkring, at vi torsdag-fredag i sidste uge oplevede de blodigste 48 timer i den syriske konflikt, med over 700 døde. Det skete da den Islamiske Stat og regeringsstyrker kolliderede i diverse kampe. Har det internationale samfund gjort nok, i forhold til Syrien konflikten?

Mogens Lykketoft: Nej, det er jo helt åbenbart at den syriske konflikt træder i baggrunden fordi der ikke er nær den samme mediebevågenhed omkring frontlinjerne som der er både i Mellemøsten-konflikten i Gaza og i Ukraine. Syrien-konflikten er kompleks på den måde, at den ideelt set er omverdenen – i hvert fald i den vestlige omverden – helst så på magten, klart er den svageste af de kæmpende grupperinger. Den bekymring, der i stigende grad har meldt sig, er, at man ved at bidrage til Assads hurtige fald kunne komme til at give magten til nogle, der er endnu værre, i hvert fald på den globale scene. Dét har virket lammende. Men det er jo også erfaringerne fra Irak og Afghanistan, der har ført til, at man desværre må konstatere at der ikke er nogen entydig succes ved omfattende vestlige militære interventioner i den del af verden. I Irak: At invadere et land militært og sætte sig på det, uden at have nogen klar forestilling om hvordan man skulle bringe det videre, har næret, oppisket, og forstærket de her etniske og religiøse konflikter. Nu er man ude i noget, der i en vis forstand – i hvert fald fra omverdenens synspunkt, men også fra rigtig mange irakeres synspunkt – er værre end Saddam Hussein.

RÆSON: At Syrien er gået hen og blevet, som du siger, ”en lille notits”, har det noget at gøre med at vesten nu

føler sig magtesløs overfor konflikten? At man har givet op?

Mogens Lykketoft: Jeg tror der stadigvæk der foregår en masse overvejelser i de vestlige hovedstæder om hvad man kan gøre. Der er jo ikke rigtig nogen, der ønsker noget, der ligner en intervention – landmilitær eller flyoperationer som i Libyen. Det har også noget at gøre med, at Syrien, i meget meget højere grad, er et sted hvor store farlige magter er meget direkte involveret. Risikoen ved at intervenere er også at konflikten kan blive optrappet og udstrakt til andre områder. Jeg tænker på Ruslands tilstedeværelse, på Irans tilstedeværelse, som parter i konflikten.

RÆSON: Og Saudi-Arabien?

Mogens Lykketoft: Saudi-Arabien helt sikkert også.

Private borgere i Saudi-Arabien og i Emiraterne har helt sikkert bidraget økonomisk, og måske også militært, til at bringe så farlig en spiller som ISIS på banen, både i Irak og Syrien.

Problemet er, at der er så mange, der intervenserer i forvejen, at det er en helt uoverskuelig konflikt at løse militært.

Derfor er jeg også overbevist om, at overvejelserne mest er gået på om man nu for pokker ikke kan få Putin til at medvirke til at stoppe dette vanvid. Nu er det jo selvfølgelig endnu mere kompliceret af udviklingen i Ukraine – det kan vi jo vende tilbage til.

Noget andet er at Iran og Tyrkiet, i et eller andet samspil, vil være nok så vigtige spillere at få ind, koordineret med vesten, hvis man skulle få den her forfærdelige borgerkrig til ophør. Derfor er det eneste lillebitte håb man kan have i regionen, de forhandlinger, der i hvert fald ikke er brudt sammen, mellem USA (og andre stormagter) og Iran om atomprogrammet. Fordi det vil være en helt afgørende gamechanger i forhold til også at få Iran til at være med til at løse andre konflikter, hvis man kan få ryddet det gamle fjendskab af vejen. Det vil give Iran mulighed for at varetage, hvad mange vil sige er deres reelle nationale interesser i området.

RÆSON: Vi vender tilbage til Iran senere. Men for lige at holde os til Syrien: Per Stig Møller udtalte d.19 Juli til RÆSON, at ”Den eneste løsning [på Syrien konflikten, red.] er en aftale med Assad.” – er du enig i det?

Mogens Lykketoft: Ja, det synspunkt kan man jo ikke afvise. Måske var det – når det nu var så begrænset hvad man havde af reelle magtmidler ift. at intervenere i konflikten – en fejl at man afviste overhovedet at se Assad som andet end en figur på vej ud.

Assad repræsenterer et magtfuldt mindretal i sin alawit-klan som har siddet på magten meget længe. Men han repræsenterer også noget som andre – i hvert fald de kristne som er et stort mindretal – betragter som mindre truende end den islamiske fundamentalisme. Det er ikke for på nogen måde at tage Assad og hans regime brutale og fuldstændig hensynsløse krigsførelse mod sin egen befolkning i forsvar, men jeg husker en meget markant udtalelse fra ham, da vi i 2010 besøgte ham fra det Udenrigspolitiske Nævn. Både Helle Thorning og

Margrethe Vestager var også med dengang, i hans palads oppe over Damaskus. Dengang var der jo mange positive forventninger til Syrien. Der var økonomiske reformer, der var fanger der, var blevet løsladt – og så sagde han meget afslappet 'nej, der er ikke demokrati her i Syrien. Det kan godt være, at der nogle af mine folk, der har sagt at det er der, men det er der ikke. Men jeg vil gerne liberalisere. Imidlertid vil jeg aldrig acceptere partier, der er religiøst funderede.' Det hæftede jeg mig meget ved.

RÆSON: Nu nævner du at Udenrigspolitisk Nævn så sent som i 2010 besøgte Assad og du var som udenrigsminister i 2001 åben for Syriens deltagelse i FN's sikkerhedsråd. Hvornår ændrede Vesten og Danmark opfattelse af Assad?

Mogens Lykketoft: I 2010 var vurderingen, at Assad var mere villig end sin far til økonomiske reformer og en vis politisk liberalisering. Jeg besøgte Syrien et par gange, fordi jeg også med i en konference arrangeret af Det Danske Hus. Folk man dengang fik kontakt med var relativt optimistiske. Dertil kom at Syrien blev betragtet som en nøgle til Israel-Palæstina-konflikten. Hvis der overhovedet skulle være en fremgang dér, kunne det være med en aftale med Syrien først. Det var noget, som begge parter overvejede meget seriøst under tyrkisk mæglerskab indtil Israels krig mod Gaza brød ud i 2008. Erdogan blev meget, meget vred over at Olmert startede den krig på et tidspunkt hvor Erdogan mente, at de endelig var ved at lave en aftale mellem Israel og Syrien. Syrien var interessant som et land, der var kommet ind på en bedre kurs, i nært samarbejde med Tyrkiet, og kunne være nøgle til nogle løsninger i regionen. Det skiftede jo klart, da regimet slår fuldstændigt unødvendigt hårdt ned på dem, der demonstrerede for større politisk frihed og så bevæger sig ind i en borgerkrig.

RÆSON: Hvad er de nuværende muligheder for en intervention i Syrien? Er det taget af bordet?

Mogens Lykketoft: Jeg tror ikke det er særlig realistisk at nogen kan finde kræfter til det eller kan finde indgangen til noget, der kan lykkes militært. Men som sagt: det iranske spor, kombineret med at også russerne efterhånden kan have en interesse i at fredeligøre regionen, kan måske føre frem til en løsning. Personligt tror jeg som sagt, at hvis det lykkedes med atomforhandlingerne med Iran, kan det næste skridt godt være, at Iran kan komme til at spille en mere konstruktiv rolle. Det er måske mindst ligeså vigtigt som hvad Rusland gør.

Irak

RÆSON: Mange eksperter og politikere har været ude og tillægge Maliki en stor del af ansvaret for den nuværende situation i Irak med henvisning til hans diskrimination af sunni-muslimerne. Men kan man ikke også klandre det internationale samfund for ikke at have

presset Maliki nok til at overholde hans forpligtelser overfor sunni-muslimerne i Irak?

Mogens Lykketoft: Det kan man sagtens. Når først de vestlige tropper er på vej ud, slækkes opmærksomheden, både overfor dem, de kæmper imod, men også overfor dem, de kæmpede med. Men det er også udtryk for, at man netop med den her militære intervention har været med til at opbygge et sikkerhedsapparat, militær og politi, for den nye hersker, som han så misbruger til at tilrane sig al magten. Også selv om enhver kyndig iagttager vil sige, at Irak kan kun bestå som stat hvis man tager hensyn til Sunni-mindretallet og kurderne.

RÆSON: Kurderne har nærmest som de eneste vist sig i stand til at slå den Islamiske Stat (IS) tilbage. Kan man forestille sig en situation hvor man lovede dem øget autonomi, eller endda selvstændighed, i modydelse til at de skulle hjælpe den irakiske regering?

Mogens Lykketoft: Det tricky i situationen er, at irakisk Kurdistan i realiteten er selvstændigt. Der befinder sig ikke en eneste irakisk politimand eller soldat på irakisk Kurdistans område. Det har der ikke gjort i mange år. Det er kun verdenssamfundets forsøg på at opretholde forestillingen om et forenet Irak og kurdernes hidtidige interesse i også at have en institutionel indflydelse i den irakiske stat og besætte posten som irakisk statspræsident, der har opretholdt noget, man godt kan kalde en illusion. At de ville erklære sig selvstændige, kan sagtens have destabiliserende symbolvirkninger i omegnen, men det vil ikke i selve provinsen have nogen reel fare i sig, fordi de allerede fungerer fuldstændigt selvstændigt. Og så har de jo benyttet lejligheden – for det har været for stor en fristelse at kunne afgøre den konflikt, de ikke har kunne få løst ved forhandlinger med Maliki om Kirkuk (det meget olierige område, hvor den kurdiske befolkning i Saddams tid blev fordrevet i stort omfang). Hvilken af provinserne Kirkuk skulle tilhøre har de løst militært nu, ved at rykke ind.

RÆSON: Kunne man forestille sig se en aftale, hvor den irakiske regering f.eks. afgiver Kirkuk officielt, som modydelse hvis kurderne til gengæld hjælper med at slå den Islamiske Stat ned, ikke bare i Kurdistan men i resten af Irak?

Mogens Lykketoft: Det kunne jo godt udefra set være et fornuftigt kompromis set. Altså: opretholde rammerne omkring en irakisk stat, mod at kurderne fik Kirkuk-området anerkendt som en del af irakisk Kurdistan, og at de så hjalp mere aktivt end blot at skærme deres egne grænser, med at få ISIS slået tilbage.

RÆSON: Du nævner selv Irak-krigen flere gange. Har den været en destabiliserende faktor i forhold til hvad vi ser i Irak nu?

Mogens Lykketoft: Det har den i høj grad. Bush invaderede Irak på et grundlag, der viste sig at være usandt, og uden nogen plan med hvad man skulle stille op med landet, når man havde erobret det. Der var en meget tåget ny-konservativ forestilling om at der ud af en militær

intervention med et trylleslag kunne opstå noget, der lignede et vestligt demokrati.

Man begik den meget dramatiske fejltagelse at opløse de eksisterende institutioner - inklusiv militæret og politi, der blev sendt hjem uden løn men med våben. Det er i høj grad medvirkende til den sunnimuslimske-opstand, der nu finer sted, hvor mange Saddam-loyale folk har været i stand til at forene sig med de der mennesker, de ellers bestemt ikke er enige med, men som de betragter som et mindre skræmmende alternativ end Maliki. Det kan i øvrigt vise at være en meget stor fejltagelse af dem.

Det vender tilbage til Malikis absolut enøjede måde at prøve at regere Irak på. Det er selvfølgelig rimeligt nok at et shia-muslimsk befolkningsflertal i Irak har for den største indflydelse, men det burde være indlysende at landet kun kan bestå som en levedygtig stat, hvis man kan finde ud af at lave en føderal struktur, hvor alle får lidt medbestemmelse. Det har man netop ikke kunnet.

Fra et amerikansk synspunkt har man fået det ud af det, at Iran er blevet styrket - fordi Maliki som shia i nogen grad støtter sig på Iran. Og det er jo paradoksalt: At den seneste amerikanske invasion har styrket den magt, som man indtil nylig betragtede som den største modspiller i området.

RÆSON: Er en af grundene til at vi ser Irak falde sammen som det gør nu ikke at vi trak os for hurtigt ud?

Mogens Lykketoft: Grundproblemet var jo, at man gik ind, og i den grad var uden plan og uden samarbejdspartnere i det irakiske samfund. Men det er klart, at det som vi også ser - og det ser vi både i forhold til Irak og Afghanistan - er, at der hverken er politisk vilje eller folkelig opbakning til at holde flere hundredtusinder soldater, især fra Amerika, udstationeret i Irak eller Afghanistan i årtier.

RÆSON: Kan du forestille dig en situation hvor amerikanerne går ind og intervenserer i Irak?

Mogens Lykketoft: Jeg tør ikke udelukke at amerikanerne kan lave nogle fly-operationer sammen med den irakiske regering. Men jeg aner det ikke - det bliver i hvert fald ikke landsoldater.

RÆSON: Sådan en flyoperation, ville den være med eller uden FN-mandat?

Mogens Lykketoft: Det kommer vidt an på hvad begrundelsen og baggrunden er for det. Jeg tror ikke der er nogen af de 5 permanente medlemmer i FN's Sikkerhedsråd, der synes det er en lystig udvikling med ISIS' fremmarch i Syrien og Irak. Så man kunne godt forestille sig det. Men det skulle være i det omfang at Amerika overhovedet selv ønskede at agere, at man kunne få et FN-mandat. Det er foreløbig ren spekulation.

RÆSON: I lyset af hvad der sker i Irak i øjeblikket, bør vi så revidere vores tilbagetrækningsplan fra Afghanistan?

Mogens Lykketoft: Vi bør ikke revidere tilbagetrækningsplanen fra Afghanistan. Afganterne må selv tage ansvaret. Man må håbe at de får enighed om at

indsætte en ny præsident; desværre skal man jo, om stemmerne er blevet talt rigtig op eller om boksene er blevet proppet med fup. Den ny præsidents første opgave bliver at godkende den sikkerhedsaftale med USA, som er udarbejdet men som Karzai ikke vil underskrive. Når den bliver lavet så vil der være en vis amerikansk militær tilstedeværelse og udrykningskapacitet. Jeg tror ikke man i Afghanistan vil se en tilbagevending til en stor landoperation.

Regionen

RÆSON: De konflikter, vi har set på tværs af Mellemøsten det sidste stykke tid, er de et udtryk for en magtkamp mellem Saudi-Arabien og Iran? Eller er det den religiøse konflikt mellem Shia- og Sunnimuslimer der er baggrunden for dem?

Mogens Lykketoft: Jeg tror ikke at den religiøst begrundede dogmatiske forskel i opfattelsen af hvem de er den rigtige arvinger til Muhammed og det her slag, der fandt i 600-tallet, at det i virkeligheden spiller den afgørende rolle for at de her konflikter bryder ud. Vi hørte jo ikke meget til Shia-Sunni-konflikten for 20-30 år siden, vel? Det meste af det er noget, der er blevet pisket op af statspolitiske modsætninger, vestlige interventioner (eller i kølvandet på vestlige interventioner), og som er vævet sammen af alle mulige andre modsætninger af politisk karakter. Jeg tror ikke Sunni-Shia-modsætningen er uovervindelig.

RÆSON: Så det er i virkeligheden snarere et retorisk redskab som bliver brugt i en større magtkamp?

Mogens Lykketoft: Ja, man kan sige at der har været en fundamentalistisk udvikling både på Shia-siden med præstestyret i Iran, som forhåbentlig bremser lidt op nu, og så selvfølgelig blandt de missionske sunnier i Saudi-Arabien, som har bidraget til en radikaliserings af religionsmodsatningerne rundt omkring. Næsten i hele verden - for de er kommet med så mange penge og med en meget fundamentalistisk udgave af sunni-islam. Og ISIS er nogle meget fundamentaliske og fanatiske sunnimuslimer.

RÆSON: Hvad angår potentialet for at konflikten kan eskalere til Libanon og Jordan sagde Per Stig Møller i RÆSON forleden, at man bør give dem militære garantier - vil du også det?

Mogens Lykketoft: Det afgørende bliver om USA og Vesten vil give sådanne garantier til de to regeringer. For Jordans vedkommende: et fuldstændigt vestvendt land. For Libanons vedkommende er det lidt mere broget. De er jo ved at blive løbet over ende både af radikale politiske bevægelser, som Hizbollah i Libanon, men også af de enorme flygtningestrømme de skal håndtere fra krigen i Irak og Syrien. Så om det er en militær garanti? Jeg er ikke sikker på om man skal se det som om der kommer et direkte militært angreb på dem. Men risikoen for en ny libanesisk borgerkrig er hele tiden til stede. Det samme er risikoen for

at de fundamentalistiske kræfter og partier i Jordan kommer til at spille en større rolle.

RÆSON: Du talte om Iran som værende en af nøglerne til at løse Mellemøsten her og nu – kan du uddybe det?

Mogens Lykketoft: Det er klart at Iran har en stor indflydelse i sit nabolag. Fx i Syrien med deres støtte til Assad, imod de Saudi-støttede sunni-muslimer. Iran har en stor indflydelse i det, der foregår i Irak, som nogen, der i hvert fald indirekte støtter Maliki. I spørgsmålet om at få kontrol over de her to konflikter - og søge en fredsløsning med dem, der overhovedet er til at tale med - der spiller Iran en afgørende rolle.

RÆSON: Men er det realistisk at man kan komme frem til en forståelse amerikanerne og iranerne imellem?

Mogens Lykketoft: Det er en meget lang vej, for der er både i den amerikanske kongres og i det iranske præsteskab fundamentalister der vil prøve at forhindre enhver gensidig bevægelse mod fred.

RÆSON: Hvem er fundamentalisterne i den amerikanske kongres?

Mogens Lykketoft: Det er alle dem, der stiller sig op og siger at Iran skal bare skrive under på alt hvad amerikanerne kommer med, og ikke stoler på dem overhovedet - i stedet for at give det en chance at der en mulighed for et paradigmeskifte i Teheran, der kan have afgørende positiv indflydelse på resten af regionen.

EU

RÆSON: Den danske regering, eller EU for den sags skyld, har de en Mellemøststrategi?

Mogens Lykketoft: For hele regionen?

RÆSON: Vi kan også kigge lidt mere specifikt på Israel-Palæstina.

Mogens Lykketoft: Altså, jeg tror ikke at EU har nogen selvstændig politik for hver af konflikterne, og specielt ikke Israel-Palæstina, hvor du i hvert fald har et Tyskland, som af historiske grunde, næsten uanset hvad Israel foretager sig, ikke vil stå som modspiller til Israel. Her er en meget dyb historisk forklaring. EU-enighed om f.eks. at ligge pres på Israel for at stoppe den her voldsomme offensiv mod Gaza bliver aldrig stærk nok, fordi der er forskellige grader af historisk betinget hensyn til Israel.

RÆSON: Kan man også argumentere for at den måde EU og især Danmark fører politik i Mellemøsten på, i høj grad er betinget af hvordan amerikanerne agerer i Mellemøsten?

Mogens Lykketoft: Det kan man sagtens fastslå. Det har været en nødvendig erkendelse i EU, at de eneste, der har i hvert fald en teoretisk magtpolitisk indflydelse i Israel, er USA. Som den store våbenleverandør, og den store allierede og beskytter af Israels interesser. Derfor har vi jo hele tiden

måttet sige at vi ønsker så inderligt - og det er jo det, hele verdenssamfundet og EU og FN har sagt - at vi skal have en levedygtig palæstinensisk stat, vi skal have en to-statsløsning, vi skal have opført nogle betingelser, vi skal have ordentlige vilkår for alle palæstinensere i de her områder til at bevæge sig, vi skal have stoppet bosættelserne. Men der har alligevel været nogle krav og USA har ikke været i stand til at sætte magt bag de krav, igen af indenrigspolitiske grunde i USA. Det er meget interessant at sammenligne John Kerrys klassiske bemærkninger om Israels ret til at forsvare sig selv når han er i fjernsynet og så den bekymring han selvfølgelig har over Israels voldsomme magtanvendelse, når han ikke er i fjernsynet.

Israel/Palæstina

RÆSON: Israel-Palæstina. Kan man sige, at en løsning indebærer at man fra israelsk, amerikansk, og europæisk side accepterer Hamas som en legitim forhandlingspartner?

Mogens Lykketoft: Ja, på den betingelse at Hamas vedkender sig en forhandlingsløsning med to stater og afstår fra vold og terror. Dels forudsætter en løsning at vi har en regering i Israel som er villig til, på nogle betingelser, at opgive koloniseringen og besættelsen af Vestbredden og blokaden af Gaza. Det er de nødvendige betingelser for at få en to-statsløsning. Men den anden del af det er jo at Mahmoud Abbas og de moderate kræfter - der har indstillet sig på den løsning og er gået meget langt i deres vilje for at komme med indrømmelser (for at få lov til at slippe ud af besættelsen, den retslige vilkårlighed, og indespærringen) - får en autoritet til at forhandle på et samlet Palæstinas vegne.

RÆSON: Men hvordan får Abbas den autoritet, hvis man accepterer Hamas som en legitim forhandlingspartner?

Mogens Lykketoft: Den konstruktion man har forsøgt - og som Israel af al magt prøver at forhindre - er jo at lave en fælles regering, der anerkendes både i Ramallah og i Gaza. Det er jo faktisk etableret, men det har jo været magtpåliggende for Israel at modsætte sig det, og Israel har udtrykt højlydt vrede over både USA, Europa, Rusland og Kina, har anerkendt dén regering. Desværre kan man jo ikke frigøre sig fra at for nogle i det israelske magtapparat har hele den her optrapning været en del af en meget målrettet bestræbelse på at knuse tilløbet en palæstinensisk enighed.

RÆSON: Kan man ikke forsvare israelernes handling ved at sige, at de står overfor en terrorgruppe som de kan knuse, og som står svagt netop fordi israelerne har sat hårdt mod hårdt i militær forstand?

Mogens Lykketoft: Den store overvejelse man må gøre sig her er: Løser man noget som helst problem - inklusiv problemer for Israels langsigtede sikkerhed - ved at skabe så meget vold, så meget ødelæggelse, for at destruere nogle ret uduelige raketter, som jo i de fleste tilfælde standses får de

rammer deres mål... det er jo dét Israel siger de går efter? Det her fører i hvert fald ikke til en aftraumatisering af den her konflikt og en mellemfolkelig forståelse, som kunne bane vejen for den løsning, en samlet verden har efterlyst i årtier.

Forudsætningen for at man kan komme den vej det at Abbas og hans folk (den regering, han har udnævnt og som Hamas har anerkendt som forhandlingsberettiget også på deres vegne i forhold til en fredsløsning), kan få lov at levere bare minimale indrømmelser i retning af større bevægelsesfrihed og bedre levevilkår for palæstinenserne på Vestbredden og i Gaza.

For man kan jo ikke forvente, at de mennesker, vi gerne vil have til at formidle freden, skal gøre fremskridt, hvis de hele tiden bliver unddraget enhver mulighed for at give deres befolkning den mindste lettelse i deres livssituation.

RÆSON: Hvordan bør den danske regering så forholde sig til den her situation? Har den danske regering meldt offensivt nok ud overfor Israel?

Mogens Lykketoft: Jeg vil ikke ind og give den danske regering karakter. Jeg syntes det var godt hvad udenrigsministeren fik sagt i forgårs.

RÆSON: Men bør man så gå ind og fordømme Israel som Enhedslisten har været ude og foreslå?

Mogens Lykketoft: Udenrigsministeren fik jo sagt, at det var en uholdbar voldsom magtanvendelse mod civile, der foregår, at nu må kampene stoppe, og at det er der, Danmark skal ligge sit lod. Men sagen er jo selvfølgelig at Danmark ikke har nogen afgørende indflydelse på den her konflikt. Danmarks rolle er, når der ikke er andre større magter der vil gå ind og stoppe konflikten (herunder den israelske) at blive ved med at levere nødhjælp til stadig mere lidende mennesker og blive ved med at genopbygge huse, som man i forvejen har betalt en to-tre gange og nu er blevet sønderbombet igen.

Rusland

RÆSON: Efter MH17. Bør vi skærpe sanktionerne overfor Rusland?

Mogens Lykketoft: Hvis ikke Putin snart bevæger sig synligt effektivt i retning af at stoppe de kræfter, han selv har sluppet løs i Ukraine, inkl. leveringen af de her dødsensfarlige våben, som er kommet i hænderne på vilde og ukyndige mennesker, og som efter alt at dømme har forårsaget den her tragedie... Så bliver et skærpet sanktionsregime desværre uundgåeligt, både for USA og EU. Det er ikke nogen lykkelig vej. Det vil også være en kostbar vej for os. Der er under ingen omstændigheder tale om at NATO skal i krig med Rusland - derfor er de økonomiske sanktioner de eneste sanktioner, man har og derfor må man jo se hvad man kan gøre for at skærpe dem. Jeg skal ikke gøre mig klog hvad man præcis skal gøre. Men jeg tror, det er lige præcis det, jeg siger her, der er holdningen både i Washington og Bruxelles.

RÆSON: Så man skal strække sanktionerne indtil det begynder at rykke ved Rusland?

Mogens Lykketoft: Ja.

RÆSON: Og har de nuværende sanktioner rykket noget reelt?

Mogens Lykketoft: Det er svært at sige. Sådan noget virker jo ikke umiddelbart og der kommer jo ikke nogen ud i Moskva og siger 'nu giver vi op', men det er i virkeligheden et spørgsmål om at Rusland ikke længere er et et-mandsdiktatur. Det er et meget autoritært samfund. Der er nogle magtgrupper og det er jo dem, man har prøvet at ramme med de hidtidige sanktioner rettet mod meget rige mennesker, oligarker, som har indflydelse på Putin. Det, man har forsøgt hidtil, er at indskrænke og målrette sanktionerne mod de folk i håb om at de vil bruge deres indflydelse overfor Putin. Det, man kan håbe, er at den forbrydelse og tragedie, som nedskydningen af dette fly udgør, gør indtryk på Putin. Det reducerer jo hans anseelse i denne verden - også hos folk som han hidtil har kunne regne med ville holde sig neutrale i forhold til hans forsøg på at destabilisere Ukraine.

RÆSON: Så på mange måder kan selve nedskydningen af MH17 vise sig at få større konsekvenser end sanktionerne?

Mogens Lykketoft: Ja.

RÆSON: Per Stig Møller udtalte i det føromtalt interview, at russerne er begyndt at tænke i et storrussisk perspektiv. Er vi ved at få en sikkerhedssituation der kan bringe minder om tiden med Sovjetunionen?

Mogens Lykketoft: Nej, man skal gøre sig fuldstændig klart, at både den geopolitiske og militære balance er blevet forrykket dramatisk til ugunst for Rusland med den kolde krigs ophør. Alle deres tidligere allierede i Øst- og Centraleuropa er blevet medlemmer af NATO, at også tre tidligere Sovjetrepublikker er det, og at de ikke har et helt entydigt positivt forland længere, slet ikke i Ukraine. Antallet af mennesker på den russiske side, og våbenarsenalet på den russiske er på ingen måde et match over for Vesten, som under Sovjetunionen. På den måde kan man sige: Ja, der er risiko for en ny Kold Krig. Putin kan lave en masse destabilisering, som vi ser det i Ukraine, som vi har set det i Georgien, i Moldova, i dele af russiske bevægelser væk fra Moskva. Og Putin kan styrke sit greb om de tidligere sovjetrepublikker over østpå, altså Stan-staterne og Kaukasus. Alt det er meget muligt, men det bliver aldrig en tilbagevending til den kolde krig som vi så den. Af to grunde: 1) fordi Rusland nu er meget meget svagere i forhold til Vesten, 2) der er alligevel lavet så meget markedsøkonomi i Rusland, at man er afhængig af et godt forhold til Vesten, jf. sanktionerne.

RÆSON: Kan man, i kølvandet på Krim-krisen, tale om at vi har fået en helt ny sikkerhedspolitisk situation i

Europa?

Mogens Lykketoft: Vi har en helt ny sikkerhedspolitisk situation, som gør det nødvendigt at skærpe opmærksomheden om og at understrege NATOs artikel 5, der forstærker behovet for også den nødvendige omkostning ved at gå ind og prøve at få den ukrainske stat til at fungere både som en effektiv administration, en mindre korrupt størrelse, og en stat, der er i stand til at modstå destabilisering udefra. Der er alle de her nye sikkerhedspolitiske ting nødvendige.

RÆSON: Er det en varig ændring af den sikkerhedspolitiske situation eller er det blot et øjebliksbillede? Kommer vi til at se over en længere periode at Rusland kommer til at stå stærkere?

Mogens Lykketoft: Der mener jeg, at svaret på det blaftrer helt i vinden. Fordi hvor stort et indtryk gør al den modgang han nu møder på Putin, og hvad kommer der efter Putin.

RÆSON: Men kan man sige at Putin er tvunget til at bibeholde sin hårde, pro-separatistiske linje overfor Europa, grundet de nationale opinioner i Rusland?

Mogens Lykketoft: Jo, lige nu rider han på en supernationalistisk bølge. Men hvis omkostningerne bliver for store for Ruslands anseelse i verden, kan vi jo håbe. Men vi ved altså ikke hvor længe den her nye køligere og meget mere spændingsfyldte relation mellem Rusland og Vesten vil vare.

RÆSON: I forhold til Ukraine – bør vi stille dem et EU-medlemskab i sigte?

Mogens Lykketoft: Det tror jeg ikke, der kan etableres nogen enighed om, og det ligger under alle omstændigheder så langt ude i fremtiden, når man kigger på den tilstand Ukraine befinder sig i, at det vil have endnu mindre reel værdi end tilsagnet om at optage forhandlinger med Tyrkiet tilbage i 1999.

RÆSON: Men bør vi fuldstændig udelukke det?

Mogens Lykketoft: Det er ikke noget man kan fuldstændig udelukke. Men det ligger så langt ude i fremtiden. Det, man kan gøre, er at skabe åbninger fra markeder og anden støtte fra EU til Ukraine lige nu. Det er det, der er interessant og det er her, man bør fokusere lige nu.

RÆSON: Har EU ageret tilstrækkeligt i denne situation?

Mogens Lykketoft: Det er klart, at der har været de der konkrete interesser hos nogle af de store medlemslande, og en energifafhængighed fra mange lande, der har skabt en tøven ift. hvor hårdt man kunne gå til Rusland. I den forstand kan man måske sige at de ikke har reageret tilstrækkeligt håndfast. Det tror jeg bare man bliver nødt til at gøre i højere grad, og det vil man også blive enige om at gøre i højere grad, hvis ikke vi får en afspænding af den nuværende situation. Nu har de drevet det så langt, så nu må vi se resultater. Vi bliver nødt til, uanset at det koster os selv en hel masse også, at skærpe de økonomiske sanktioner.

EU

RÆSON: Bør vi fremover udlicitere mere af vores udenrigspolitik til EU?

Mogens Lykketoft: Det er da fuldstændig indlysende, at hvis Europa vil spille en afgørende rolle i denne verden, både i forhold til Rusland, i forhold til Kina, og i forhold til andre upcoming magter i verden, så er den første nødvendige forudsætning, at EU i meget højere grad optræder sammen. Men det er jo en vej som er lang og broget, og hvor især de største medlemslande nager sig meget ved at afgive noget, der ligner reel suverænitæt over udenrigspolitikken.

RÆSON: I RÆSON lagde Per Stig Møller forleden op til at man tager et opgør med EU's konsensusprægede system når det kommer til udenrigspolitik. Er det nødvendigt hvis vi skal spille den her dominerende rolle i verden?

Mogens Lykketoft: Der er jo ikke meget vundet ved at opgave konsensus-politikken, hvis det betyder at store lande som England, Tyskland, eller Frankrig, står uden for politikken. Så er politikken jo allerede kompromitteret.

RÆSON: Men vil EU så på noget tidspunkt kunne agere samlet og stærkt? Er der ikke for mange modstridende interesser til at man kan føre en betydelig udenrigspolitik?

Mogens Lykketoft: Jeg har hele tiden ment, at man er nødt til at anskue det med at opbygge en EU-udenrigstjeneste og det at have en EU-udenrigschef, som et skridt til at skabe, ikke en samlet EU-udenrigspolitik i nogen overskuelig fremtid, men en række politikker, vi dog er enige om.

Danmark

RÆSON: Hvilken forskel er der på udenrigspolitikken under den nuværende regering og VK-regeringen?

Mogens Lykketoft: Det er jo helt klart nogle delelinjer, der handler om at de nuværende regeringspartier ikke accepterede, og aldrig ville acceptere, en dansk interventionsdeltagelse som den i Irak. Den nuværende regering er langt mere i overensstemmelse med det, den nuværende amerikanske præsident siger, end det som Bush-regeringen stod for. Jeg tror også, at allerede pga. den ændrede amerikanske politik, så vil man se at Danmarks deltagelse i internationale operationer i fremtiden, i langt højere grad end det var tilfældet i 00'erne, altid vil have klare FN-mandater.

RÆSON: Men er det rigtigt? Vi har jo set regeringen været ude og stille sig klar til at støtte en eventuel mission i Syrien – også selvom det havde været uden et FN-mandat.

Mogens Lykketoft: Men man har jo heller aldrig sagt, at det vil man under INGEN omstændigheder gøre. Men som vi talte om før: det kunne sagtens være at en evt.

amerikansk mission i Syrien kunne få et FN-mandat nu. Der er nogle forskelle, som især har relation til hvad er det for en rolle Danmark vil spille i forhold til militære interventioner i fremtiden. Hvilke typer af interventioner, der er mest sandsynlige – der tror jeg den nuværende regering vil vælge anderledes. Men det bestemmer jeg jo ikke, så det må du næsten spørge dem selv om.

RÆSON: Men hvad er forskellen på en intervention i Syrien og Irak? Du siger at regeringen aldrig ville støtte en intervention som vi så den i Irak-krigen, men støtter nu en evt. intervention i Syrien – hvad er forskellen på de to interventioner?

Mogens Lykketoft: Det ved jeg ikke, for jeg ved ikke hvad for en slags intervention der er tale om.

RÆSON: Der var bl.a. tale om en no-fly-zone ligesom i Libyen

Mogens Lykketoft: Spørgsmålet kan ikke helt besvares, men vi deltog jo, i øvrigt med FN-mandat, i Libyen fra luften. Men jeg tror ikke du skal forestille dig at hverken USA eller Danmark vil deltage i nye store landoperationer, som de har været en del af i Afghanistan og Irak.

RÆSON: Men kan man så ikke argumentere for at den udenrigspolitiske ændring, der har været, i høj grad har været et resultat af at den amerikanske udenrigspolitik er blevet mindre interventionistisk?

Mogens Lykketoft: Det er der ingen tvivl om. Det syntes jeg jo er et fremskridt, og der er også en forskel på de interventioner, vi har lavet. Men der er også andre forskelle på udenrigspolitikken, ikke mindst i forhold til de massive besparelser i Danmarks internationale engagement med udlandsbistanden som de borgerlige ligger op til.

RÆSON: I sidste uge lancerede BRIKS-landene deres svar på en udviklingsbank, New Development Bank. Hvis vi ser på det geopolitiske magtforhold imellem USA og BRIKS-landene – hvordan bør man forholde sig til en ændring i det?

Mogens Lykketoft: Jeg ved ikke om man kan forholde sig til det på anden måde end at afvente og se hvad der kommer ud af det, og hvilken indflydelse det så får på de traditionelle Bretton-Woods- institutioners virksomhed. Om det kan blive begyndelsen til måske en anden form for konsensus omkring hvordan Bretton-Woods-institutionerne, altså verdensbanken og valutafonden, skal fungere. Man skal jo ikke forhindre, at nogle prøver at lave en udviklingsbank selv. Men det er jo et udtryk for at den vestlige dominans i verdensøkonomien er mindre end den har været.

RÆSON: Kan det betyde at et lille land som Danmark bør overveje at binde sig tættere til BRIKS-landene? Også selvom det kommer til at ske på bekostning af forholdet til USA?

Mogens Lykketoft: Det kan jeg ikke forestille mig. Men jeg kan forestille mig at det kan være udgangspunkt for

nogle fornuftige diskussioner også blandt de vestlige lande om den fremtidige politik for verdensbanken og valutafonden.

RÆSON: Så at fokusere den mere på udviklingslandene?

Mogens Lykketoft: Ja, og de kommer til hen ad vejen at give udviklingsøkonomierne meget større indflydelse i institutionerne.

Mogens Lykketoft er formand for Folketinget og fhv. udenrigsminister.

Sanktioner mod Rusland er nødvendige, men nytter ikke

Kommentar af Ota Tiefenböck

24.07.2014

Det er glædeligt, at EU-landene kan være enige om at indføre nye sanktioner mod Rusland, men det er tvivlsomt, om sanktionerne vil virke efter hensigten. I værste fald kan sanktionerne muligvis endda styrke Putin og Rusland.

KOMMENTAR af Ota Tiefenböck, RÆSONs Østeuroparedaktør

INGEN KAN LIDE AT blive tvunget i knæ. At blive tvunget til at gøre noget, man ikke har lyst til. De fleste vil formentlig reagere ved at kæmpe imod, og modstanden vil kun gøre dem stærkere. I tilfælde af Rusland og ikke mindst landets præsident Vladimir Putin, gælder ovenstående formodning formentlig ekstra meget. At bøje af og give efter for sanktionerne ville mere eller mindre være ensbetydende med, at de beskyldninger, den russiske præsident bliver udsat for fra vestlig side – altså: at han har en finger med i spillet i Østukraine – har noget på sig.

LANGT VÆRRE VILLE det dog være at bøje af. Et tegn på svaghed, som Putin umuligt vil siddende på sig. Det ville nemlig ødelægge det image, den russiske præsident har bygget op i alt sin tid ved magten og kun vil kunne ende med ét resultat: at han vil miste sin popularitet hos den russiske befolkning – som siden konflikten i Ukraine begyndte er på sit absolut højeste niveau i mange år.

DET ER DERFOR EN REN UTOPI at forestille sig, at Rusland eksempelvis afbryder sine kontakter til de prorussiske separatister i Østukraine eller trækker sine tropper væk fra den ukrainske grænse. Vladimir Putin kan ikke gøre andet end tage sanktionerne med en oprejst pande, besvare dem og dermed være med til at accelerere hele konflikten mellem USA og EU på den ene side og Rusland på den anden.

ER VI PÅ VEJ mod ny kold krig? Såfremt nye sanktioner mod Rusland virkelig bliver realitet, vil sanktionerne for første gang ramme den almindelige russiske befolkning. Heri ligger en klar risiko for Putin, som vil blive tvunget til at kompensere for de muligheder, den almindelige russer kommer til at miste – eksempelvis ved kontakt til udenlandske banker, ved rejser til Vesteuropa osv.

I TILFÆLDE AF amerikanske og europæiske sanktioner vil

Ruslands samarbejdsmuligheder være begrænsede, og det vil formentlig resultere i styrkelsen af Den Euroasiatiske Union, som på grund af sanktionerne formentlig vil få en ekstra vind i sejlene. Det er derfor ikke utænkeligt, at sanktionerne vil fremskynde optagelsen af nye medlemmer, eksempelvis Armenien, samt nogle af de centralasiatiske lande og vil resultere i en hurtig dannelse af et fælles marked inden for Den Euroasiatiske Union. Sker det, vil situationen minde mere og mere om tiden under Sovjetunionen, og alt ville tyde på, at verden kan være på vej mod en ny Kold Krig. ■

Ota Tiefenböck (f. 1957 i Prag, Tjekkiet) er RÆSONs Østeuroparedaktør. Tidligere redaktør ved Sjællandske Medier og nu freelancejournalist med speciale i Balkan, Kaukasus og Øst- og Centraleuropa. Skriver blandt andre for Information, Kristeligt Dagblad samt flere norske aviser. Uddannet fra Danmarks Journalisthøjskole.

Naser Khader: På grund af Hamas bliver vejen til et selvstændigt Palæstina en lang ørkenvandring

26.07.2014

“Jo mere islamisterne får lov at føre sagen, jo længere er der til en palæstinensisk stat. Fordi deres metoder, deres facon, deres måde at argumentere på, deres måde at være på over for deres modstandere – det er ikke det, der giver sympati på vestlige breddegrader. Hamas har sendt et selvstændigt Palæstina på en lang ørkenvandring, for nu tror de selv at det, der bedst kan betale sig er væbnet kamp og ikke fredsforhandlinger”. Han fortsætter: ”Hamas tænker kun på Hamas og har ønsket en konflikt – Netanyahu har leveret. Indtil for tre uger siden var Hamas i knæ, både politisk og økonomisk”

I denne serie har Mathias Terp over de sidste dage talt med Per Stig Møller og Mogens Lykketoft.

Israel-Palæstina

RÆSON: Den israelske premierminister Benjamin Netanyahu har udtalt at man i forbindelse med konflikten i Gaza bør insistere på en demilitarisering af Gaza – er det realistisk?

Naser Khader: Jeg mener ikke det er realistisk. Det er en del af Hamas' raison d'être og eksistensgrundlag at være bevæbnet, og det er en del af deres eksistensgrundlag at søge konfrontationen og konflikter. Derfor kan jeg ikke se for at det er realistisk på nuværende tidspunkt. man skal presse de lande, der sponsorerer Hamas – og det gælder Iran, Qatar, og Tyrkiet, og det tror jeg ikke er realistisk.

RÆSON: Hvad er de israelske succeskriterier for operationen i Gaza?

Naser Khader: Det er jo det der er det groteske – de har ingen strategi eller egentlige mål. Det virker som om Netanyahu ikke har nogen strategi og ved ikke hvad han vil. Vil han genbesætte Gaza og udrydde Hamas? Giver det færre problemer eller flere problemer? At genbesætte Gaza giver større problemer. Det var derfor, Sharon overlod Gaza til sig selv – fordi der var for mange problemer forbundet med Gaza.

Jeg tror ikke at man i Israel generelt er interesseret i at genbesætte Gaza. Gaza har ingen religiøs betydning for israelerne. Jeg har talt med iagttagere, der har været tæt på Netanyahu og siger at han er svag, inaktiv og har svært ved

at tage beslutninger. Han har jo ikke rigtig været i krig før. Han har svært ved at tage svære beslutninger – og ved ikke rigtig hvad han vil med det her. Derfor er der ingen, der rigtig ved hvilke succeskriterier der skal nås for at stoppe det her. Hvis man nu var oppe imod en Osama Bin Laden; så kunne kriteriet være at slå ham ihjel. Men der er ikke en Bin Laden.

RÆSON: Så Israel har ingen succeskriterier?

Naser Khader: Nej, det kan jeg simpelthen ikke se. Uanset hvordan du vender og drejer det, så er vinderen af den her konflikt Hamas. Hvis de ikke bliver udraderet, så vil de betragte det som en stor sejr at stå oprejst mod en stor overmagt – uanset de civile omkostninger – ligesom Hizbollah gjorde i Libanon.

RÆSON: Hvordan er det, Hamas ender som vinderen i det her?

Naser Khader: Så længe Hamas ikke får smadret deres militærstruktur, deres Al-Qassam- brigade, så vil de, efter min opfattelse, komme ud af det her som sejrherre, og Netanyahu kan kun komme ud af det her som taber. Jo flere civile der dør, jo sværere er det for Israel. Israel er jo et demokrati, og man vil ikke acceptere at mange tusinde civile dør, for så vil der komme en intern og international reaktion. Det var det der skete i Libanon mod Hizbollah. Jo flere civile der døde, jo større en reaktion kom der, og derfor måtte Israel trække sig tilbage. Hamas er ligeglade med hvor mange civile der dør, jo flere jo bedre. Hamas er kynisk og tænker kun på Hamas.

RÆSON: Men hvordan vil Hamas blive styrket? Vil der være en øget radikaliserings i Gaza?

Naser Khader: Nej. Jeg mener at antagelsen om, at hvis man gør det af med Hamas, så kommer der nogle der er værre, er overdrevet. Jeg er simpelthen ikke enig i det. For Hamas har al kontrol [i Gaza], og der er nogen, de tillader at være værre end dem, men de bruger dem kynisk. De kunne også udradere dem.

Hamas er også andet end Al-Qassam-brigaden. Det er jo også en masse institutioner, der styrer Gaza – så jeg er ikke med på den at der kommer nogle der er værre. Der er Hamas så stærke at de kan hindre, at nogle der er værre der får fodfæste. Jeg tror Hamas har fået blod på tanden af ISIS' succes. Der er jo ikke dokumenteret et samarbejde mellem ISIS, Al-Qaeda, og så Hamas. Men jeg tror, at der ligger en inspiration – hvor Hamas siger 'hvis de kan have succes der, hvorfor kan vi så ikke have det her også?' De har også set Hizbollah: Ved at forblive stående, ved at kæmpe videre, ved at slå så mange israelske soldater ihjel som muligt, blev Hizbollah's leder, Hassan Nasrallah, på et tidspunkt den mest populære leder i den arabiske verden. Hizbollah blev enormt populær – hvis de ikke var gået ind i Syrien på Assads side, så var de stadig blevet brugt som et eksempel på, at det kan betale sig at kæmpe.

RÆSON: Så Hamas kæmper med det formål at styrke deres popularitet i Gaza-striben?

Naser Khader: Ja. Hamas tænker kun på Hamas og har ønsket en konflikt – Netanyahu har leveret. Indtil for tre uger siden var Hamas i knæ, både politisk og økonomisk. De var ved at gå fallit.

RÆSON: Er det pga. den her udvikling i Mellemøsten, hvor Iran og Syrien bruger deres ressourcer andre steder?

Naser Khader: Der er flere elementer i det. For det første tilhører Hamas jo broderskabet, og det at de var så tæt på broderskabet i Egypten og Mursi, bliver de straffet for i dag – både af egypterne og andre arabiske lande. På den anden side bliver de straffet af Israel fordi de er på terrorlisten. Israel betragter dem som terrorister, man vil ikke snakke eller forhandle med. Det er en terrororganisation man godt vil gå efter, slå ned, og eliminere. De [Hamas] har også gjort sig upopulære i Iran i en længere periode, fordi de begyndte at kritisere Assad, som er ven med Iran. Iranerne har faktisk leveret en del af de elementer, som de bruger til deres hjemmelavede raketter. Men da Mashal, lederen af Hamas, begyndte at kritisere Assad-regimet så kostede det støtte økonomisk og militært fra Iran. Så indtil for nylig var Hamas i knæ, politisk og økonomisk – de var faktisk ved at gå fallit. Det gjorde at de var tvunget til at indgå den her aftale med selvstyret og Abbas, og de sagde nærmest ja til alt fra selvstyret. De kunne ikke betale løn til deres offentlige ansatte, så selvstyret gik ind og betalte. Til gengæld så sagde Abbas til dem, at de så må anerkende staten Israel og acceptere den fredsproces der er i gang, og det sagde de ja til, indtil konflikten startede. Nu har de fået så meget blod på tanden, også fordi de har slået så mange israelske soldater ihjel – og det er jo et stort succeskriterium – at de nu siger nej til våbenhviler. De siger nej til fredsforslag og våbenhvileforslag fra Egypten – de vil ikke engang til Egypten og snakke om det. Nu begynder de at tale om at tilbageerobre hele Palæstina. Mashal holdt en tale [i den forløbne uge], og det virkede som om det var en sejrherre, der gav den. Så det har givet dem blodet på tanden, de har fået comeback – og Netanyahu har hjulpet dem til dét. Men det comeback har de også fået ved kynisk udnyttelse af de civile. Som jeg skriver på min Facebookside: de raketter, der bliver affyret mod Israel, de bliver altså ikke affyret fra velhaverkvarterer, hvor Hamas-ledelsen bor – og der er altså velhaverkvarterer. De bliver affyret fra flygtningelejre og slum. Og israelerne gengælder mod de steder, hvor de mener at der er affyringsramper – og det er ikke velhaverkvarterer. Så de udnytter kynisk de civile. Hamas tænker ikke på et frit Palæstina. De tænker på Hamas og Hamas' ideologi. Jeg mener, at Hamas har sendt et selvstændigt Palæstina på en lang ørkenvandring, for nu tror de selv at det der bedst kan betale sig er væbnet kamp og ikke fredsforhandlinger.

RÆSON: Så Hamas har kun interesse i at konflikten fortsætter så længe som muligt?

Naser Khader: Jamen, Hamas går jo nærmest i opløsning når der bliver fred mellem israelerne og palæstinenserne.

Målingsinstituttet PEW lavede en måling for ikke så længe siden, der viste at opbakningen var nede på en 20-25 %. Folk var utilfredse med dem, for de leverede jo ikke varen: arbejdspladser. Ungdomsarbejdsløsheden er på 50%. Derfor blev de enormt upopulære. For Hamas kan ikke regere, ligesom broderskabet ikke kunne regere i Egypten. Hvor man mere tænker på en ideologi end på borgernes hverdagsbehov.

RÆSON: Du kritiserer Netanyahu for at gengælde de her angreb fra Hamas. Men hvad skal israelerne ellers gøre, når der bliver affyret raketter mod civile områder?

Naser Khader: Jeg kritiserer hans overdrevne reaktion overfor civile. Enten skal man gå målrettet og kirurgisk efter affyringsramperne eller så skal man nøjes med det forsvarssystem, der holder de her raketter væk. Det, Netanyahu kunne have gjort, er at fortsætte og opspeede fredsprocessen – ikke overreagere på de her raketter. Man har et forsvarssystem, der afværger dem [The Iron Dome, red.]. Det er klart, det er jo et problem for israelerne, hele tiden at skulle ned i et beskyttelsesrum. Men Hamas vil ikke blive ved med at affyre raketter, hvis ikke Israel reagerer. Jeg mener simpelthen at man skulle blive ved med at isolere Hamas, politisk og økonomisk, og så fortsætte fredsprocessen. For det der sker nu er, at Hamas har fået hvad de ville - Netanyahu har igen leveret.

RÆSON: Men kan israelerne ikke argumentere for at grunden til at Hamas har stået så svagt de seneste par år, er at man er gået ind og sat hårdt mod hårdt, militært, i krigene i 2008 og 2012?

Naser Khader: Nej, det mener jeg ikke. Hamas har selvfølgelig været mærket af det israelske pres – men det har jo været konstant. Det er isolationen i den arabiske verden, der har været det største stød mod Hamas. Prøv at lægge mærke til Vestbredden. Hvor er demonstrationerne på Vestbredden? Hvor er kritikken af Israel? Israel-bashingen [’at hamre løs’ på Israel, red.] er udeblevet den her gang, i modsætning til de to andre gange. Inderst inde er der sgu mange arabiske regeringer, der håber på, at Israel smadrer Hamas, selvom det er ønsketænkning. Det, de arabiske regeringer har sagt, det er også præcis minimum – stop med at angribe civile og sådan noget. Men de har ikke haft de store ord og Israel-bashing som vi har set. Det andet, jeg har lagt mærke til det er, at ved tidligere konflikter har arabiske medier holdt ilbage med at kritisere Hamas. Denne her gang er der en virkelig synlig kritik af Hamas. En af de største journaliststjerner, Nawja Kassem, har spurgt Hamas-talsmanden: ’Israelerne har advaret dem der boede i områderne hvor de ville bombe – hvorfor har de civile ikke forladt området? Har I forhindret dem i at forlade området? Sådan har det ikke været før. Det har man hørt vesterlandske journalister spørge Hamas om men ikke arabiske - ’Har i hindret de civile i at flygte?’ Der dukker flere og flere YouTube-klip op, hvor man ser Hamas-politi. De slår folk med stokke og hindrer dem i at flygte.

RÆSON: Men tegner det ikke to modsatrettede tendenser? Du siger at Hamas fortsætter denne konflikt for at genvinde popularitet, men at der er en masse arabere, der begynder at stille spørgsmålstegn ved dem – ser vi en polarisering af opfattelsen af Hamas?

Naser Khader: Nej, de får ikke et comeback og en popularitet som i tidligere perioder - men i forhold til for *en måned siden*, så har de fået mere opbakning. Ikke fra regeringer eller fra officiel side, men fra manden på gaden - dog ikke i stort omfang. Hvor er de store demonstrationer i den arabiske verden vi har set tidligere? Det har været et par forkølede demonstrationer i Marokko og et par andre lande, ikke i Egypten, eller Jordan for den sags skyld - hvor Hamas tidligere har haft stor opbakning. Ej heller på Vestbredden. De har genvundet lidt, men ikke alt det tabte. En meget vigtig pointe er, at der, hvor Hamas har fået virkelig comeback, og meget meget større popularitet, det er blandt palæstinenserne og muslimer i Vesteuropa.

RÆSON: Det er det, vi ser i Frankrig for øjeblikket?

Naser Khader: Ja, og i Danmark. I tre år har jeg været åbenmundet omkring den syriske konflikt, men jeg har ikke fået så mange trusler og så mange ubehagelige Facebook-beskeder som med den her konflikt. Jeg har hele tiden sagt at man skal have to selvstændige stater. Palæstinenserne skal have deres frihed og en selvstændig stat - nu må status quo og besættelsen ophøre. Men fordi jeg nu er kritisk overfor Hamas så siger man 'Du er zionist! Du er jøde!' osv. Hamas-fans i vesten har fået medvind og de er virkelig aggressive. Prøv at se den der fodboldkamp fra Østrig. I Frankrig bliver folk, der er kritiske, truet. Så der, hvor Hamas for alvor har vundet noget, det er blandt palæstinensere og muslimer i vesten.

RÆSON: Kan man tale om at der er et skifte i holdningen til Hamas i Europa – er der en form for palæstinensisk lobby?

Naser Khader: Opbakningen til de moderate og fredsorienterede palæstinensere falder blandt muslimer i hele vesten. Islamisterne har taget monopol på Palæstina-spørgsmålet, og det er skidt for den palæstinensiske sag. Hvis man sammenligner med den jødiske lobby i USA, så er den jødiske lobby langt mere sofistikeret. De går ikke ud og truer folk. De angriber ikke fodboldspillere. Den islamistiske tone er helt forkert, den er aggressiv – den matcher Hamas. Der er ikke noget i vejen med politisk lobbyisme, men det her bliver for fysisk. På den måde har Hamas og deres støtter, sendt den palæstinensiske stat ud på en lang ørkenvandring. Fordi er der noget, man har brug for, så er det opbakning – sådan er det med politik. Hvis man skal gøre noget, så forudsætter det sympati og opbakning. Det kan jeg huske i forbindelse med Libyen-aktionen. Der sad jeg selv i Udenrigspolitisk Nævn, og der talte vi om at 80% at danskerne bakkede op om en indsats mod Gaddafi – selv Enhedslisten gik med. Men i forhold til Syrien har opbakningen til at gøre noget aldrig været mere end 25% - derfor skete der ikke noget. Det samme med den palæstinensiske sag. Jo mere islamisterne får lov at føre

sagen, jo længere er der til en palæstinensisk stat. Fordi deres metoder, deres facon, deres måde at argumentere på, deres måde at være på over for deres modstandere – det er ikke det der giver sympati på vestlige breddegrader.

RÆSON: Du har tidligere udtalt at blokaden af Gaza skal ophæves – mener du stadig det?

Naser Khader: Ja, fordi man straffer civilbefolkningen. Man skal ikke sætte lighedstegn mellem de næsten 2 millioner der bor i Gaza og så Hamas.

RÆSON: Men vil det ikke være at give efter for terror, hvis man ophæver blokaderne nu?

Naser Khader: Jeg synes ikke man bør straffe alle, der bor i Gaza, pga. Hamas. For ikke alle, der bor i Gaza, holder med Hamas: i Gaza er opbakningen til Hamas på 20-25 % af dem, der svarer på meningsmålingerne. Langt de fleste er uenige med Hamas – hvorfor skal vi straffe den almindelige palæstinenser i Gaza? De kan ikke gøre for at Hamas har taget magten til sig.

RÆSON: Det var da palæstinenserne i Gaza, der valgte Hamas i første omgang?

Naser Khader: Det var mere et fravalg af PLO. I øvrigt vandt de med under 50% af stemmerne - det var ikke det store flertal. De har ikke leveret varen, de har kun leveret mere elendighed. Hvis du udskrev valg i dag ville Hamas tabe stort.

RÆSON: John Cassidy skriver i The New Yorker, at Israel snart kan stå overfor et valg om at eskalere den militære invasion eller at erklære sig sejrrig og trække sig ud – er du enig i den analyse?

Naser Khader: Hvordan skal de erklære sig sejrige? Hvad er det, de har præsteret, der berettiger sejr? Er det sejrrigt at slå så mange civile ihjel? Så Israel står i en meget vanskelig situation – som de selv har sat sig i. Hvis du vil KRIG, så skal du satse 100%, ellers må du finde andre midler. De ved også godt, at når de bomber Gaza, så er der så mange civile, at de ikke kan undgå at ramme dem. Jeg syntes man skulle have afværget Hamas' raketter, og så have fået verdens sympati og opmærksomhed og sagt 'Se, de er terrorister'.

RÆSON: Men tror du at Netanyahu og Israel kan finde på at besætte Gaza helt igen?

Naser Khader: Det vil koste. Det vil koste rigtig meget. Jeg tror ikke han vil løbe risikoen. Gaza er ikke så afmilitariseret som det var tidligere. Siden Israel forlod Gaza, og især under Mursi i Egypten, kommet så mange våben ind fra Iran via Sudan. Det bliver ikke omkostningsfrit at genbesætte Gaza. Det vil koste mange, mange israelske soldaters liv, og der går Israels smertegrænse.

ISIS og Mellemøsten

RÆSON: Den situation vi i øjeblikket ser i Irak: Er den et resultat af vestens manglende engagement i Syrien?

Naser Khader: Ja, en stor del af det er i hvert fald. At det internationale samfund har ladet stå til i Syrien, har givet Al-Qaeda og ISIS en *safe-haven*. Det, at de er kommet ind der, har betydet at de, stille og roligt uden at de er blevet angrebet af nogle, har kunnet bygge sig selv op og blive rige: ISIS gik ind og tog kontrol med de største oliekloder i Syrien, med grænseovergangene (hvor folk betaler afgifter for at køre varer ud og ind), og de sælger olien på det sorte marked. På den måde der har de fået midler fra andre indtægtskilder til at købe våben og organisere sig bedre. Dét at man ikke har stresset dem; at man har ladet stå til - har betydet, at de kunne indtage Mosul. Uden den ro havde de ikke indtaget Mosul og erklære kalifatet ved Irak og Syrien. Så jeg mener at det internationale samfund har et stort hovedansvar dér. Derudover kan man ikke komme udenom, at Maliki og hans sekteriske politik også har et ansvar for hvad der er sket. Så de to ting hænger sammen, men jeg tror ikke [ISIS] kunne have udfordret Maliki, hvis ikke de havde haft muligheden for at bygge sig selv op i Syrien.

RÆSON: Du har tidligere argumenteret for at 'bomb e ISIS tilbage til stenalderen'. I en evt. operation mod ISIS, vil du så støtte dansk involvering i sådan en mission?

Naser Khader: Jo længere tid der går, jo sværere bliver det at gå efter ISIS. ISIS er begyndt at alliere sig med de sunnimuslimske stammer og Ba'ahister, og jo længere tid der går, desto sværere bliver det at kende forskel på ISIS og andre. Men jeg er stadigvæk for at sende droner. Man går efter ISIS-ledere og deres militærbaser og bomber dem til stenalderen. Det vil også være den bedste forebyggelse mod terror i vesten – tag nu det, der sker i Norge i øjeblikket. Det har noget med ISIS' styrke i Syrien og Irak at gøre.

RÆSON: Så hvis ISIS for lov til at forblive så stærkt som det er nu, eller blive stærkere, så kommer vi til at se et forøget trusselsbillede mod vesten?

Naser Khader: Det, at de har så meget succes, tiltrækker flere jihadister nu. Indtil for nogle få måneder side, var der mange unge frustrerede jihadister, der vendte hjem til deres lande, Danmark og Frankrig, fordi de kunne se at sunni-muslimerne i ISIS begyndte at kæmpe imod sunni-muslimer i Al-Nusra og den Frie Syriske Hær, og det frustrerede nogle af dem. Nu har man fået erklæret et kalifat, og defineret en fjende - shia-muslimerne, de kristne, vesten. Det tiltrækker unge til Syrien. Det, vi skal huske på, er, at ISIS's primære fjende, det er stadig vesten. Så de bygger sig selv op, og tager kampen mod shia-muslimerne og de kristne, og på langt sigt vil de kæmpe mod alt, der er vestligt.

RÆSON: Men for at komme tilbage til spørgsmålet om dansk involvering. Hvis amerikanerne kommer og spørger regeringen hvorvidt de vil være med i en fly-operation imod ISIS – så bør de sige ja?

Naser Khader: Jeg ved godt det er upopulært lige nu, men

jeg er stadig tilhænger af en aktivistisk udenrigspolitik. Hvorfor skulle vi sige nej? Vi er jo selv ramt af den sikkerhedsrisiko. Vi er det land der har, relativt i forhold til indbyggertal, flest jihadister i Syrien. Det vil være egoistisk at køre på frihjul, hvis man siger 'det må de andre bare klare'. Jeg mener at Danmark er ligeså udsat for en terrortrussel som USA er. Danmark er højt oppe på listen. Derfor er det også i vores interesse, at være med til at eliminere ISIS.

RÆSON: Men hvordan skal man forholde sig til sådan en operation? Vil der ikke uundgåeligt komme høje civile tab, hvis man går ind og bomber en tætbeholdt by som Mosul?

Naser Khader: Man kan vende det om – skal vi lade være? Er det alternativet? At sige at der er en risiko for at ramme civile, så vi lader være? Lad dem bare selv slå deres egne civile ihjel – de kristne, shia-muslimerne, kvinderne. Det er en risiko ved alle aktioner, så man må være omhyggelig. Man skal ikke ind og bombardere civile områder, man skal i første omgang bombe [ISIS'] baser. Det er åbent landskab og ISIS har nogle militære træningslejre. Så man skal gå efter dem som man har gjort i Yemen, Pakistan, og i Nordafrika.

RÆSON: Du har også tidligere argumenteret for en intervention i Syrien – mener du stadig det?

Naser Khader: Jeg argumenterer ikke for at vi skal have tropper ind, heller ikke i Irak, men for flyveforbudszoner [no fly zones] for at stoppe angrebet fra luften, og det gør jeg stadigvæk. Hvis du vil beskytte civilbefolkningen i Syrien, så skal du lave flyveforbudszoner. Dem, Assads fly og helikoptere, rammer flest af er civile.

RÆSON: Vi er ikke kommet til et punkt i Syrien, hvor vi bliver nød til at indse at Assad er det mindste af to onder?

Naser Khader: Nej. Det er for simpelt. For Assad er det ene onde, hvem er det andet onde?

RÆSON: ISIS.

Naser Khader: ISIS er også meget slemme, men ISIS er ikke så stærke, at de kan kontrollere og regere så stort et land som Syrien. De kan godt lige lave et kalifat ude i ørkenområdet, men de kan slet ikke indtage f.eks. Bagdad eller Damaskus og kontrollere flere millioner indbyggere. Det man nogle gange glemmer er, at alternativet til Assad ikke er ISIS. Det er det syriske civilsamfund - der startede protesterne, demonstrerede på fredelig vis, og dominerede de syriske gader det første års tid. Det er dem, vi skal holde med.

RÆSON: Mange eksperter advaret imod risikoen for at konflikten spreder sig til de omkringliggende lande, Jordan og Libanon. Bør stille os klar til at hjælpe dem militært?

Naser Khader: Man har før sagt 'hvis vi blander os, så spreder konflikten sig', og jeg har hele tiden sagt 'hvis vi

ikke blander os, så smitter konflikten af på nabolandene' – og det er jo det, vi ser i øjeblikket. Det, at vi har været så passive, har efterhånden medført en regional konflikt.

RÆSON: Men bør vi hjælpe Jordan og Libanon militært, hvis de kommer under pres?

Naser Khader: Jeg er tilhænger af en aktivistisk udenrigspolitik. Jeg ved godt det ikke er moderne, men det er jeg stadigvæk. Jeg er så meget demokrat, at jeg er tilhænger af, at vi demokratiserer hele verden - og at de liberale demokratier agerer ikke som global politibetjent men som global gårdvagt. En, der går ind og beskytter de svage. Grunden til, at vi har så mange konflikter for øjeblikket – Ukraine, Mellemøsten, osv. - det er fordi vi mangler lederskab i vesten. Obama har været en katastrofe udenrigspolitisk.

USA, EU, og Rusland

RÆSON: Hvordan vil du ellers karakterisere Obama-administrationens udenrigspolitik?

Naser Khader: Altså, jeg er klar over at i Danmark er det værre at kritisere Obama end at kritisere Jesus. Alligevel vil jeg sige, at han er en katastrofe udenrigspolitisk. Han har simpelthen gjort verden usikker med sin passivitet, tøven og zigzaggeri. Han har givet diktatoren Putin så meget frirum, at han er blevet verdens mægtigste mand, og det er katastrofalt at en ikke demokrat kan være den mest magtfulde i verden. Det burde være den frie verdens leder.

RÆSON: Så du mener at Putin er gået hen og er blevet den mest magtfulde person i verden?

Naser Khader: Det skrev Time på deres forside her for et halvt år siden. Putin går ind og udfylder det tomrum, hvor Obama svigter. Nu erklærer han sig selv som kristendommens forsvarer – det er helt vildt. Men det skyldes, at Obama lader ham. Obama har en doktrin hvor han siger 'Lad os sidde rundt om et bord og tale om det' – en slags rundbordspædagogik. Ja, man skal ikke ty til våben som første option, vi skal være eftertænksomme osv. Men vi skal også tage en beslutning på et tidspunkt – også hårde, svære beslutninger. Så er det at USA som den eneste supermagt i verden ved, at man bliver nødt til at blande sig. Man skal forsvare sine interesser og værdier – og gerne udbrede dem. Ellers må man smide håndklædet i ringen og sige 'jamen vi gider ikke være supermagt længere'.

RÆSON: Så er den linje som USA og EU har lagt, også med henblik på de netop aftalte sanktioner, den rigtige?

Naser Khader: EU snakker og de er så splittede. Ashton er også for svag. Putin har ikke respekt for hende eller EU udenrigspolitisk.

RÆSON: Men hvad skal EU så gøre?

Naser Khader: Hver gang man taler om hårde sanktioner, også over for Putin selv og hans nærmeste, så begynder man at tøve; så er der forskellige landeinteresser – gas, salg af krigsskibe, og jeg ved ikke hvad. Landeinteresser går forud

for langsigtede EU-interesser. Men med et samlet EU udenrigspolitisk og med stærkere ledere fra den frie verden, så ville Putin ikke kunne gøre det han gør i øjeblikket – hverken i Syrien eller Ukraine.

RÆSON: Casper Strunge skriver i Ræson "EU bør presse Rusland – også selvom Putin lukker for gassen." – er du enig i det?

Naser Khader: Helt enig. Rusland har ligeså meget brug for valuta fra vesten, som vesten har brug for selve gassen. Man tror det kun er os der er afhængig af gassen, men Putin er også afhængig af de penge, han får ud af det. Så han har ligeså meget brug for os. Hvis han lukker for hanen så har vi et alternativ: Algeriet. Man kan bede dem om at skrue op for hanen indtil Putin bliver mør.

RÆSON: Ota Tiefenböck, RÆSONs Østeuroparedaktør, skriver i dag at "Vladimir Putin ikke kan gøre andet end tage sanktionerne med oprejst pande, besvare dem og dermed være med til at accelerere hele konflikten" – hvis de ikke gør andet end at eskalere konflikten, hvorfor indfører man så de her sanktioner?

Naser Khader: Hvad skulle man ellers gøre? Skal der ikke være konsekvenser for det Putin gør?

RÆSON: Så vi må bare vænne os til at der kommer en øget konflikt mellem Rusland og Europa?

Naser Khader: Lad os tage den. Hvad er man bange for? Det er sådan, Putin tænker: 'De tøver. De blinker først. Når det kommer til stykket, så gør de ikke noget'. Og det er jo det vi skal ud af, syntes jeg. En gang imellem er man nødt til at tage nogle konflikter for at hindre at det bliver værre.

RÆSON: Også selvom det kommer til at gøre meget ondt på den europæiske økonomi?

Naser Khader: Det er jo så på kort sigt. På længere sigt kan det måske være i vores interesse, at vi fortæller Putin 'du har mere at miste end vi har'.

RÆSON: Bør vi stille Ukraine et EU-medlemskab i sigte?

Naser Khader: Det synes jeg, hvis de opfylder kriterierne. Selvfølgelig skal de have det. Så længe de opfylder kriterierne, så syntes jeg vi skal gøre det. Jo flere vi kan få over på vores side jo bedre – uanset hvad Putin mener.

RÆSON: Også selvom det kan opfattes som en eskalering af konflikten, som det er blevet argumenteret for det har været, når vi har indgået associeringsaftaler med Moldova og Georgien?

Naser Khader: Vi har siden murens fald givet Rusland al for meget, fordi vi ville være gode ved den tidligere supermagt, og har accepteret nogle ting omkring Georgien. Men der må man sige 'det gør vi ikke mere'. For Putin kæmper jo ikke for de værdier vi holder så meget af – demokrati, frihed og pressefrihed.

RÆSON: Er det en ny form for Kold Krig vi ser nu?

Naser Khader: Nej, så stærke er russerne slet ikke – som de var under den Kolde Krig. De vil få samme problemer som Sovjetunionen til sidst – økonomien vil kollapse. Så hvis vi ikke holder op, hvis vi ikke blinker og ikke tøver, så er det faktisk Putin, der har mest at tabe.

RÆSON: Martin Lidegaard har været ude og kalde Ukraine-krisen en ”test af EU” – bestod vi den test?

Naser Khader: Det mener jeg ikke EU gjorde, med nedskydningen af det malaysiske fly in mente.

RÆSON: Er EU medskyldig i det?

Naser Khader: Nej, EU er ikke medskyldige. Men man har været for længe om at reagere, så separatisterne er blevet bevæbnet med våbnene fra Putin, der, hvis det er dem, der har gjort det, har sat dem i stand til dét.

RÆSON: Kan man lave en karakteristik af en fælles EU-udenrigspolitik?

Naser Khader: Den er discount. Den er lavpris – lave omkostninger. Så syntes jeg også man har haft en egoistisk tendens til at sige 'det skal USA nok klare for os'. Så man har på den måde været lidt usolidarisk med USA, ved at bruge så lidt krudt på udenrigspolitikken.

RÆSON: Det geopolitiske magtforhold mellem USA og BRIKS-landene – hvordan ser du det udvikle sig?

Naser Khader: BRIKS-landene er i øjeblikket i problemer. Den vækst, man talte så meget om tidligere, den er der altså ikke. Tag nu Brasilien f.eks. Alle de uroligheder, der var omkring fodbold-VM, har noget at gøre med at det går skidt for økonomien. Jeg mener de udgjorde en større udfordring tidligere end nu, bortset fra Kina – som stadig udgør en udfordring. Men resten af BRIKS-landene syntes jeg ikke kan udfordre USA og Europa.

RÆSON: Men selvom det ikke går ligeså godt for BRIKS-landene økonomisk som før, går det så ikke bedre end i USA og Europa?

Naser Khader: Jo, det gør det. Jeg syntes også det er fint, at det går godt i deres økonomi. Det er fint at de kan skabe arbejdspladser osv. Men det, der bekymrer mig er, at BRIKS-landene i større grad hælder til ufrihed. Mange af BRIKS-landene bakker f.eks. Assad op. Det er jo ikke demokratier, der er deres allerbedste venner. De ikke-demokratiske lande fylder meget, når BRIKS-landene mødes.

RÆSON: Udgør det en risiko på længere sigt?

Naser Khader: Jeg syntes det er godt at USA og EU bliver udfordret, men det skal også betyde at vi bliver bedre – meget bedre. Det er godt med konkurrence, ellers så falder man tilbage og nøjes med det man har. Jeg syntes det er udmærket, at de udfordrer os økonomisk. Jeg kan bare ikke lide, at de har så meget at skulle have sagt i forhold til ufrihed.

RÆSON: Hvordan bør Danmark forholde sig til at EU og USA bliver udfordret af BRIKS-landene?

Naser Khader: Jeg syntes jo det går meget godt med Danmarks handel med her lande, især Kina. Men det koster jo, man sluger nogle kameler.

RÆSON: Hvad er det for nogle kameler?

Naser Khader: Tag nu Kina og deres syn på menneskerettigheder, Tibet, og det muslimske mindretal. Dét tolererer man.

RÆSON: Er det en fornuftig disposition? At sige 'vi får noget handel ud af det, til gengæld kan vi ikke påtale menneskerettigheder overfor Kina'.

Naser Khader: Det er realpolitik. Nu tilhører jeg jo idealisterne, så jeg vil af med de totalitære systemer og diktatorerne, og gøre hele verden demokratisk. Men realpolitisk, så kan jeg se at man bliver nød til at sluge nogle kameler.

RÆSON: Bør vi stadig koordinere meget af vores udenrigspolitik med USA?

Naser Khader: Ja. Men - EU eller nogle Vesteuropæiske lande - bør også gå solo, som vi også truede USA med i forbindelse med Libyen, hvor Frankrig og England sagde til USA 'vi gør det under alle omstændigheder'. Og så kom USA og stillede deres isenkram til rådighed. Der er områder, hvor vi har nogle andre interesser end USA. USA er begyndt at vise mindre og mindre interesse for Mellemøsten og Nordafrika, og mere for Asien. USA er faktisk så langt væk fra Nordafrika og Mellemøsten, at der er ræson i det. Men det er der ikke i forhold til os - det er jo vores baghave. Bådflugtninge og hvad der sker i Irak - det er noget, der smitter af på vores hverdag. Derfor bør vi også tage nogle selvstændige initiativer, i hvert fald i forhold til vores nærområder – uanset hvad USA mener om det.

RÆSON: Vil det betyde at vi bør afgive mere af vores udenrigspolitik til EU?

Naser Khader: Ja, hvis de andre lande også gør det. Det kan kun være til hele EU's fordel. Problemet er, at der så mange modsatrettede interesser, at det er svært at forestille sig. Men det er nogle områder, hvor jeg godt mener man kan være nogenlunde enig. F.eks. i forhold til Nordafrika, og i forhold til Syrien. Ift. Syrien burde en koalition af villige, først og fremmest af europæiske lande (Frankrig og England – der var parate til det), have blandet sig fra starten – uanset hvad Obama og USA mente. Der venter man for længe på USA og Obama.

RÆSON: Er England og Frankrig stærke nok til sådan en rolle?

Naser Khader: Sarkozy begyndte at bombardere Libyen endnu før resolution 1973 blev vedtaget i 2011. Da sad vi i Nævnet og tænkte 'Hvad nu hvis resolutionen ikke kommer igennem og Rusland nedlægger veto?' Holdningen var, så gør vi det alligevel i en koalition af villige.

RÆSON: I forhold til det øgede terrorbillede, som vi snakkede om i forbindelse med ISIS: Hvordan bør vi forholde os til balancen mellem at sikre Danmark overfor terrorangreb og sikre borgernes private data – er det legitimt for Danmark at indsamle flere digitale data i kampen mod terror?

Naser Khader: Det er jo et meget svært spørgsmål. Hvor finder man balancen mellem retssikkerhed og sikkerhed? Jeg er ikke tilhænger af et overvågningssamfund på den ene side, men på den anden side mener jeg at det at overvåge visse grupper - og det er bevist - har været med til at hindre terroraktioner. Tag nu de her terrrorsager, der har været fremme i Danmark. De er kun blevet forhindret fordi man har overvåget de grupper, så de ikke har kunne nå at udføre deres ugeringer – og det er jeg glad for at man har. Så det er enormt vigtigt at finde den rette balance, men så skal man også gå efter risikogrupper, risikoorganisationer, risikopersoner.

RÆSON: Hvor tæt er vi på den rette balance nu?

Naser Khader: Hvis man tager Obamas overvågningsskandale, så er der nogle ting hvor man tænker, hvad skal de med dem? Hvorfor skal de aflytte Merkel? Jeg kan godt forstå, at de vil aflytte Putin – men hvorfor aflytte en tæt allieret? Journalister og presse, hvor man tænker: Hvad er meningen med det? Der syntes jeg det er i overkanten. Det er det, det der er kommet frem i forhold til USA. Nu ved jeg ikke hvordan det er i Danmark. Men jeg vil sige, at i forhold til PET, nu har jeg haft med dem at gøre siden midt 90'erne, og jeg har simpelthen så stor respekt for dem og deres arbejde. PET-chefer og ledelse er simpelthen så danske, at de ved hvad der er dansk og udansk, og jeg har tillid til deres vurdering.

RÆSON: Burde Danmark så også kritisere det at man har aflyttet Merkel?

Naser Khader: Ja, selvfølgelig. Hun er en tæt allieret. Hvorfor skal hun aflyttes? Sådan gør man ikke mod sine allierede. ■

Naser Khader (f.1963 i Damascus, Syrien) er Senior Fellow ved Hudson Institute i Washington, kommentator, forfatter (til bl.a. bogen "Khader.dk") og foredragsholder. Fhv. medlem af Folketinget for de Radikale og Liberal (Ny) Alliance, som han var medgrundlægger af og formand for. Vært på det prisvindende PI-program "Arabiske Stemmer". Mathias Terp (f.1993) er student fra Virum Gymnasium.

Kommentar: Ukraine har styrket Putin

29.07.2014

Det er ønsketænkning, når man i Vesteuropa tror sanktionerne mod de russiske rigmænd vil inspirere dem til et brud med Putin, skriver Ota Tiefenböck. Tværtimod kan den russiske udenrigsminister Lavrov have ret i at sanktionerne kan ende med at styrke styret i Kreml.

Kommentar af Ota Tiefenböck, RÆSONs Østeuroparedaktør

DER SPIEGEL OG The Daily Telegraph. Flere vestlige medier bringer i disse dage historier om utilfredse oligarker omkring den russiske præsident Vladimir Putin, og om at et opgør i den russiske top kan være undervejs på grund af de europæiske sanktioner. Medierne bruger den tyske efterretningstjeneste som kilde, og citerer den tyske efterretningschef Gerhard Schindler for, at ”der er kommet revner i Vladimir Putins magtblok”.

ER DET ET UDTRYK for (vest)europæisk ønsketænkning? To ting er ganske sikre: At der er ingen beviser for påstanden, og at en tysk efterretningsleder naturligvis er interesseret i at sende denne type meddelelser i omløb. Derudover er det også ganske sikkert, at den russiske præsident Vladimir Putin sidder godt fast på sit taburet: hverken russiske oligarker eller klodset og ukritisk vestligt propaganda kan ændre noget på det.

DE RUSSISKE OLIGARKER har det, i hvert fald målt på deres kontobeholdninger, godt. De europæiske sanktioner er utvivlsomt et stort irritationsmoment for dem. De kan blive nødt til at give afkald på indkøb på Champs-Élysées og forretningsaftaler i Vesteuropa, men de vil fortsat have deres kæmpemæssige kapital. Det sidstnævnte er formentlig det absolut vigtigste for dem. De fleste af dem har utvivlsomt i en frisk erindring, hvordan det eksempelvis gik deres kollega Mikhail Khodorkovskij, som i 2003 blev anklaget for skattesvig og efter en politisk motiveret proces måtte tilbringe 10 år i fængsel, før han sidste år blev benådet af netop Vladimir Putin. De færreste oligarker omkring Putin ønsker formentlig at følge hans skæbne.. Med lidt snilde vil de hurtigt opdage nye markeder, hvor deres kapital fortsat kan vokse. Hvem siger, at eksempelvis den kazakhiske by Almaty en dag ikke kan erstatte Paris eller London? Et oprør mod den mand, som i flere tilfælde er den person, der har hjulpet dem til deres kæmpemæssige værdier, ville i hvert fald være det absolut dumme, de

kunne kaste sig ud i.

MENS OLIGARKERNE IKKE TØR at gøre oprør mod Ruslands leder, ser den gennemsnitlige russer ingen grund til at gøre oprør. Vladimir Putin er i den seneste tid blevet tværtimod meget populær hos den russiske befolkning. Han har genoprettet Ruslands storhed, Rusland som en stormagt, verden er nødt til at lytte til, og det langt opvejer de småirritationer, der kan komme med de europæiske sanktioner, som Putin på en eller anden måde utvivlsomt vil kompensere den almindelige russer for.

ALT TYDER DERFOR PÅ at den tyske udmelding, formentlig blot er et udtryk for ønsketænkning. Det foreløbige faktum er, at krisen i Ukraine har styrket Putin og at de europæiske sanktioner kan ende med at gøre Rusland stærkere, sådan som også den russiske udenrigsminister Sergej Lavrov sagde mandag. Hans argument: at sanktionerne kan gøre Rusland helt uafhængigt af Vesteuropa. Han har formentlig i tankerne, at bruddet med Vesten kun kan resultere i styrkelsen af Den Euroasiatiske Union samt, at Rusland for alvor vil vende blikket mod andre markeder end EU og USA. ■

Ota Tiefenböck (f. 1957 i Prag, Tjekkiet) er RÆSONs Østeuroparedaktør. Tidligere redaktør ved Sjællandske Medier og nu freelancejournalist med speciale i Balkan, Kaukasus og Øst- og Centraleuropa. Skriver blandt andre for Information, Kristeligt Dagblad samt flere norske aviser. Uddannet fra Danmarks Journalisthøjskole.

Jan Øberg: Hvor har vores krige virket?

01.08.2014

”Vi må på et eller andet tidspunkt begynde at spørge os selv om der ikke er et-eller-andet galt med måden vi gør tingene på, for vi har ikke andet end fiaskoer at kigge tilbage på. Der findes ikke ét sted hvor NATO-landene har været involveret, hvor det er gået som man havde troet; hvor analysen holdt; hvor man kan sige i dag er det er bedre – alt taget i betragtning – end da vi intervererede”.

Interview af Mathias Terp. Jan Øberg er fredsforsker, fil.dr., direktør for Den Transnationale Stiftelse for Freds- og Fremtidsforskning (www.transnational.org). I serien har Terp tidligere talt med Per Stig Møller, Mogens Lykketoft og Naser Khader; alle interviewene indgår i artikelsamlingen “[Konflikterne i Mellemøsten](#)” som er gratis for RÆSONs abonnenter

RÆSON: Hvordan vil du karakterisere de sidste par dages forsøg på at finde en våbenhvile og nattens offensiv af Israel?

Jan Øberg: Våbenhvilediplomatiet – eller hvad vi nu skal kalde det – er blevet en del af krigsføringens natur. Det er ikke tale om et eller andet konkret ønske om at få fred i den her situation – fordi de to hovedaktører der, i hvert fald ifølge medierne, forsøger at skabe en våbenhvile er John Kerry og Al-Sisi. Ingen af de to kan siges at være relevante som mæglere eller overbevisende for begge parter. Al-Sisi har et hadefuldt forhold til Hamas og det Muslimske broderskab, som Hamas er udledt af. De ønsker, Hamas har til en våbenhvile, dem har man [Al-Sisi, red.] givet pokker i. Hamas blev orienteret om betingelserne via offentlige medier – det har intet med mægling at gøre. Det, han gerne ville, er formentlig at fremstå som en fredens mand – fordi han har et ret dårligt rygte. John Kerry er jo repræsentant for det land, der i alle henseender har holdt Israel under armene militært og politisk i årtier, og hvert år leveret for 3-4 milliarder dollar våben til landet. Det er jo ikke nogen, der ved noget som helst om hvad mægling er, der tror på at nogen af de her to personer kan være mægler i den her konflikt. Det er heller ikke meningen at det skal blive til noget. Det skal se ud som om man gør noget godt, mens man gør noget skidt.

RÆSON: Men hvis hverken Egypten eller USA kan fungere som legitim mægler – hvem kan så?

Jan Øberg: Man kan diskutere om det skal være en skøn blanding af lande og individer, eller regionale organisationer, eller FN. Jeg vil hellere diskutere kriterierne.

De skal vide noget om krig og fred, uden interesse i én speciel løsning – kun interesse i at hjælpe med fred. Den slags neutrale og upartiske parter findes selvfølgelig, men de bliver normalt ikke bragt ind i den her sammenhæng – det kunne man også have gjort i fx Ukraine. At man tror USA, som den største krigsmager i vores post-1945-verden, også kan være fredsmægler – det er fuldstændigt galt. Men det tror folk i medierne og andre steder: Derfor har man heller ikke journalister, der stiller kritiske spørgsmål til hvordan i alverden USA og Al-Sisi kan være mæglere i den her sammenhæng.

Det hele er jo totalt absurd. Først har vi en masse lande, der pumper våben ind i området og bagefter så skal man have en helvedes masse humanistiske aktiviteter for ikke at slå ihjel. Det kunne jo være bedre, hvis vi kunne lære ikke at pumpe våben ind. Det er jo som at hælde benzin på et bål og derefter skal der komme en eller anden form for brandslukningsapparat, som verden ikke er i besiddelse af. Det er et absurd teater.

RÆSON: Hvad for nogle kriterier skulle man så lægge ned over konflikten for at finde frem til en våbenhvile?

Jan Øberg: At være upartisk – punkt 1. Punkt 2: at have kundskab om konflikter og om krig og fred. Punkt 3: At personen – hverken personen eller landet, som denne person kommer fra – ikke har interesse i området, hverken olie eller strategiske interesser, men nøgternt vil kunne finde frem til en løsning, begge parter ville kunne leve med. Vi kan ikke banke den ene på plads til fordel for den anden. Punkt 4: At mæglerne betragtes af parterne som neutrale. Punkt 5: Man skal kunne have en vis distance, så man kan tage et mere cool look på det her. Der kunne jeg især tænke mig nogen fra Sydamerika, Afrika, eller Asien. Det er klart, at hvis vi havde et FN, der ikke var blevet ødelagt af NATO-landene under Jugoslavien, og havde en nogenlunde kompetent generalsekretær – som de ikke har i øjeblikket – så ville FN være den organisation, der skulle på banen. Det er jo indlysende det, vi har skabt FN til. Det faktum at ingen taler om FN som et redskab til at stoppe vanviddet i Gaza udover de nordiske socialdemokratiske ledere – med undtagelse af Helle Thorning – er der ingen, der har hævet øjenbrynene over, for FN har været kørt ud på et sidespor siden Jugoslavien. Det er ikke fordi FN er inkompetent, men fordi medlemsstaterne ikke ønsker det skal være stærkt. Men FN ville have været den naturlige organisation at kalde på – 'fred med fredelige midler', som der står i artikel 1 – og så få 20-30.000 monitorer ned på jorden for at sørge for at våbenhvilen holder. Betingelserne for at gå ind som mægler er relativt indlysende. Men det har lange udsigter, verden er gearret til krig, ikke til fred. Der er ikke noget fredsakademi. Der er ikke nogen stats-, udenrigs- eller forsvarsministre, der har fredsekspertiser som rådgivere. I det hele taget er fredsforskningen forsømt i Europa, man stopper ikke for man ikke har mere krudt og kugler.

RÆSON: Er det så overhovedet realistisk at forestille

sig en snarlig ende på konflikten mellem Israel og Hamas? Netanyahu har jo været ude og sige at han ikke ser en snarlig ende på konflikten, og Hamas kæmper vel næsten for deres overlevelse.

Jan Øberg: Vi er jo nødt til at sige at vi ikke giver op. Når man tænker på den umenneskelighed, den sociale og kulturelle uretfærdighed, og den racisme, der ligger under det her, må vi jo ikke give op. Men jeg skal være ærlig og sige, at det er en sværere konflikt end stort set alle andre. Ikke fordi den er sværere i sig selv, men fordi den har eksisteret i så lang tid: De mennesker, der lever på begge sider og kæmper, har aldrig selv oplevet fred, medmindre de er 80-90 år gamle. De har ikke fået lov til at leve et liv i fred og tryghed, og det gør at desperationen er fundamental. Det andet er, at der ikke er nogen mulighed for fred medmindre man diskuterer og får et lederskab internt i Israel, eller et tilstrækkeligt stærkt pres udefra, der kan ændre Israels fundamentale politik. Det går tilbage til 1967. Som Miko Peled, generalens søn, har fortalt i sin bog, var [1967-krigen] ikke blot et forsvar på et arabisk angreb, det var en måde at begynde ekspansionerne på.

Det interne pres handler også om at Israel må holde op med at være en *garrison state* [en garnisonsstat, red.]. Det må i stedet blive et normalt civilsamfund som militæret er en del af og ikke en militærstat, som civilsamfundet er et appendix til. Så længe der er støtte fra USA, og delvist Europa, vil den israelske ledelse tro at den kan vedblive at være en exceptionel stat – altså en stat, der står over al folkeret. En stat, der står med et guds mandat. En stat, der har et specielt privilegium pga. sin historiske lidelse – jødeforfølgelserne og Holocaust. Så længe denne exceptionalisme accepteres udefra, i stedet for at man siger 'hold så op med det offerpleje – I har de samme regler som alle andre', så vil det være meget svært at forestille sig fred. Men som en fredsforsker, der arbejder for fred med fredelige midler så vil jeg også sige, at så længe Hamas vedbliver med at smide raketter over på Israel, så er det indlysende at man dermed fodrer den israelske militarisme, exceptionalisme, ekstremisme, og Hasbarah – den globalt omspændende krigspropaganda. Jeg kan godt forstå det emotionelt, men jeg kan rationelt og intellektuelt kun sige det er dumt. For det giver Israel en legitimitet, i og med at man kan slå på at man forsvare sig. Det er jo en del af den verdensomspændende israelske propagandamaskine 'vi forsvare os kun' – det er det første man hører israelske diplomater sige.

RÆSON: Er der ikke tale om selvforsvar?

Jan Øberg: Så længe man angriber israelsk territorium, i stedet for at forsvare sig selv, og gør det med vold og 2.500 raketter, så leverer man i hvert fald argumenter til den israelske krigsmaskine. Jeg kan jo med en gandhiansk tænkning sige, at det måske ikke er så smart at vælge netop den militære magtdimension, fordi man jo klart er svagere end den anden side. Israel er vel den femtestørste

militærmagt. Hvis jeg var Hamas eller Palæstina, så ville jeg finde et eller andet sted hvor jeg kunne være den stærkeste – f.eks. den moralske side. Dermed kunne man afvæbne den israelske militærmaskine og sige 'vi gør ikke noget, vi er ikke en trussel, vi gør noget andet'. Hvis Gandhi havde organiseret en hær i Indien, så havde han nok fået slagtet mange hundredtusinder mennesker, men han valgte at gøre det på en anden måde – på en måde briterne ikke forstod og ikke vidste hvad de skulle stille op med. Jeg vil gerne understrege at jeg ikke er ude at moralisere, jeg fortæller ikke folk hvad de bør gøre. Jeg siger bare at her leverer man Israel argumenter på et sølvfad, uanset hvad nu motivet er – desperation, håbløshed, eller bare mangel på snedighed. Der er jo ingen beviser for at brugen af vold har bragt nogen af parterne nærmere deres mål – eller regionen nærmere fred.

RÆSON: Du siger tidligere i interviewet at begge parter er interesserede i at konflikten fortsætter – hvad er israelernes interesse i at det her fortsætter?

Jan Øberg: På begge sider i alle konflikter findes der ekstremister. Du kan tage hardlinerne i Washington, revolutionsgarden i Iran, ekstremistiske serbere, ekstremistiske kroater. Ekstremisterne har altid en fælles interesse i at svineriet fortsætter. De tjener ofte penge på det, de får magt af det, de får privilegier af det – og det er selvfølgelig dem, medierne lytter til. Når ekstremisterne taler foran en mikrofon, så har de jo verdens – mediernes – opmærksomhed. Derimod har man også en masse mennesker i konfliktområder, der ikke ønsker konflikt. De har ingen bevågenhed, i hvert fald ikke fra vestlig journalistik. Der findes krigsjournalistik, men hverken konflikt- eller fredsjournalistik. Det gør jo at der er en interesse – uanset hvad parterne siger deres smukke og ædle motiver er. På den anden side, så er det klart, at hvis du har udstrakt dit territorium til ukendelighed i forhold til grænserne i 1947-48, så vil du ikke opgive noget. Derfor er der en mekanisme, der siger 'vi skal blive ved med det her, så længe det er muligt' – dvs. territorial ekspansion, der forudsætter etnisk udrensning og gennemføres med terror.

Det er små eliter – og det er altid eliter, der fører krig (økonomisk, politisk, og militært) – og bestemmer krigen. Det er jo ikke det amerikanske folk, der syntes man skal være i krig i Irak, det er eliten i Washington. Det samme gælder selvfølgelig Israel og Hamas. Når der så alligevel er nogen, der støtter Hamas, så er det jo fordi de har fået at vide at Hamas' raketter er den eneste vej frem. Det er som danskerne, der får at vide, at vi er truede og behøver nye kampfly, uden at alternativer debatteres. Magt handler om at få mennesker til at tro på at der ikke findes alternativer til det, eliterne allerede har bestemt. Man tror derfor det er det rationelle at gøre i en desperat situation. Man kan vende det om at sige, at når nu man har kæmpet i så lang tid med et bestemt værktøj – vold – og man ikke har fået noget ud af det, så burde man måske finde et andet værktøj, ikke? Det er sindssygt vigtigt, at der kommer folk udefra der, i stedet for at støtte en af parterne, bare tog afstand fra vold på alle

sider.

Jeg har i årtier argumenteret for, at hvis mennesker og politikere kunne lære så meget om konflikt, at man i stedet for at tage stilling for den ene eller anden part ville tage afstand fra enhver form for vold, så ville vi have løst en stor del af verdens problemer. Og derudover arbejde på at afskaffe krig – som vi har afskaffet kannibalismen, det absolutte monarki, slaveriet, osv. At tage stilling imellem parterne er irrelevant. Der er to ting, vi skal gøre: tage stilling imod vold – fysisk vold, territorial vold, psykisk vold, strukturel vold, medievold. Det andet er at tænke på konflikten som et problem der står mellem parterne og skal løses. Så længe vi fokuserer på hvilken part, vi skal holde med, så har du den her ophidsede diskussion i vores medier, hvor man enten siger 'Israel skal have ret til at forsvare sig selv' eller 'det er de andre, der er undertrykte' – det er jo alt sammen rigtigt ud fra hvad man mener. Men det er emotionelle bekendelser. Udgangspunktet på det her område er for lavt – både journalister og almindelige mennesker ved for lidt om det her. Derfor falder man i den fælde der hedder; enten holder jeg med A eller B. Begge opfattelser giver carte blanche til vold, mere vold.

RÆSON: Så det er med andre ord medierne, der har spillet fallit?

Jan Øberg: Det meste jeg ser i medierne er irrelevant. Journalister og redaktører uddannes jo ikke i at forstå konflikter, de uddannes til at fremstille og visualisere vold. Det kan man tjene penge på – at fremstille volden, tage billeder af volden osv. Lig, ødelagte huse og sådan noget, det øger adrenalinen hos alle. Det er jo klart at det skal også vises, men det fortæller ikke noget om konflikten, det fortæller kun noget om volden. Den underliggende konflikt bliver ikke belyst. Der har f.eks. ligget en artikel på Danmarks Radios hjemmeside af en ung tidligere, bl.a., sportsjournalist der hedder 'forstå Gaza på 5 minutter' – den er total værdiløs. Politiken laver også en video over 3 minutter hvor Anders Jerichow siger nogle små fine ord om konflikten. Altså, jeg vil ikke lade en studende på en Master-uddannelse i freds- og konfliktforskning bestå på den måde de fremstiller konflikten. For det fremstilles ikke hvad konflikten handler om. Man skriver som om det her er noget, der er begyndt i går. At konflikten også er mange andre parter, at det er en del af en regional konflikt, at det er en del af amerikansk historie, af europæisk historie, at den er ekstremt asymmetrisk – alt det der er væk i en 3-5 minutters fremstilling af hvad det handler om. 'Det var 3 drenge der blev dræbt og så blev nogle sure, og så kom de i totterne på hinanden'. Fra et fagligt synspunkt krummer man tæer, når det gælder banalisering fra medier. Man tager stilling for den store vold, den lille vold, den retfærdige vold, og den uretfærdige vold – og det er jo egentlig irrelevant. Det er de underliggende konflikter, der er relevante. Vi burde have konfliktjournalistik i stedet for krigsreportager – voldsreportager. Der ligger et eller andet hos medierne jeg ikke kan forklare. Om det er fordi de

bliver dårligt uddannet på Journalisthøjskolen eller fordi de sælger flere aviser ved at have grædende og dræbte børn på gaden véd jeg ikke. Det fortæller ikke noget om hvordan man skal løse konflikten. Det er en emotionel blokade, for det øjeblik du ser et dræbt barn har du en grund til at tage stilling imod de sataner, der gjorde det. Sådan sidder befolkningen så rundt i sommerlandet og bliver oprørte, men de lærer ikke deraf om den underliggende konflikt. Hvis man ikke kommer frem til hvad konflikten handler om, så kan man heller ikke løse den.

RÆSON: I forhold til konflikten med ISIS i Irak og Syrien – hvordan bør vi forholde os til dem?

Jan Øberg: Jeg ved lidt om Irak men jeg er ikke ekspert på terrorisme eller Al-Qaeda. Jeg har den holdning - og det er en holdning måske mere end det er kundskab - at man skal tale med fanden selv, hvis man kan få en fredelig løsning ud af det. I min forestillingsverden opførte amerikanerne sig så tåbeligt, så ukyndigt, med så megen mangel på empati, ved ankomsten i 2003 at det måtte gå som det er gået. På det tidspunkt skrev jeg en artikel om den personlige baggrund for de første 30 amerikanere, der kom ind og skulle administrere i Irak. Der var ikke én af dem, der talte arabisk. Der var ikke én af dem, der havde været med til at genopbygge samfund efter krige. Der var ikke én af dem, der havde noget specielt kundskab om den arabiske verden eller Irak. Flere var CIA-folk eller tidligere soldater fra Bosnien – operatører fra såkaldte tænketanke og private lyssky virksomheder. Når man begynder på den måde kan man kun nå et resultat - at antagonisere hele samfundet. Det var dét, som blev klimaks under L. Paul Bremers administration af Irak. Med afskaffelsen af hæren og Ba'ath-partiet fik man helt automatisk skabt en foragt hele vejen igennem det irakiske samfund for den amerikanske tilstedeværelse. Hvis man opløser en relativ stor hær, så er det ikke bare soldater, der bliver smidt på porten, det er også deres familie, der bliver arbejdsløse. Det samme gælder Ba'ath-partiet. Jeg havde interviewet både militærfolk og Baath-partifolk og de var aldeles ikke de sataner, vi blev påduttet at de var. Man gentog med andre ord fiaskoen fra Kosovo - hvor alle serbere, også dem der ikke havde krummet et hår på nogen albaners hoved, blev gjort arbejdsløse eller tvunget på flugt. Kombinationen af hybrid og manglende viden er farlig.

RÆSON: Men kan man forklare ISIS alene med Irak-krigen?

Jan Øberg: Nej, ISIS er formentlig bare en slags spydspids. De, der kommer tilbage nu, er dem, der er blevet stiktossede over amerikanernes arrogance i deres land. Dertil kommer Al-Maliki's hovedløse antagonisering af alle andre grupper. Men årsagerne udenfor Irak er hovedresultatet af krigen mod terror siden 11. september: At terrorismen rundt om i verden er øget eksponentielt – altså det stik modsatte af hvad man troede man skulle opnå. I årene op til 2001

offentliggjorde amerikanske myndigheder tal for hvor mange der blev dræbt og såret verden rundt som følge af terrorhandlinger. De fandt i hovedsagen sted i Sydamerika og drejede sig om nogle få hundrede - 300-400 alt i alt, hvis jeg husker rigtigt.

Man styrter rundt og dræber terrorister uden at forstå terrorismen – altså, hvad der får folk til at blive terrorister. Jeg har vedvarende siden 11. september 2001 gjort gældende at det var en reaktion mod den amerikanske verdensdominans og udenrigspolitikens centre – det militære (Pentagon), økonomiske (Wall Street), og politiske (Det Hvide Hus – der dog ikke blev ramt). USA valgte at tolke det som om USA var et uskyldigt offer. Med dette ræsonnement siger jeg ikke, at det der skete d. 11 september var acceptabelt – slet, slet ikke. Det er dog rimeligt intellektuelt vigtigt at skelne mellem det at forsvare og at forklare.

RÆSON: Men er det ikke mindst ligeså meget Iraks egen befolkning, ISIS er vendt imod?

Jan Øberg: Jo, det er det da nok – men husk på at hele området har et virvar af terrorgrupper og fraktioner i Irak og Syrien og andre steder, der også er uenige om det meste – med undtagelse af dette ene: at de ikke vil have amerikansk/vestlig dominans i Mellemøsten. Det handler også om historien, om hvordan koloniseringen af region efter region kun kunne opfattes som uretfærdig – inklusive oprettelsen af staten Israel, Balfour, Sykes-Picot-deklarationen og alt det der. Det kommer tpå et eller andet tidspunkt tilbage som en boomerang – alt ondt og dumt, man gør i livet, kan faktisk komme tilbage som en boomerang, dårlig karma. Irakerne elskede Vesten og USA; det var det mest sekulariserede land i den arabiske verden, ikke en eneste terrorist fik fodfæste, man havde ikke masseødelæggelsesvåben – og vi dræbte alligevel omkring 1 million mennesker sammenlagt pga. 13 års sanktioner, krig, besættelse og dødfødte politiske forandringsprocesser. Hvordan skulle irakerne elske os for dét? Også selvom de blev af med Saddam. Lad os erkende det. Vi havde interesser dér og vi snakkede i stedet om smukke noble motiver – blive af med diktatorer, skabe demokrati, befri kvinderne, menneskerettigheder. Det er alt sammen ødelagte ord i dagens verden. Der vil komme mere terrorisme og had mod Vesten. Det er så trist som det kan være.

RÆSON: Nu nævner du selv meget Irak-krigen og dens effekter. I din fredsplan fra 2007 er punkt nr.1 også at alle udenlandske styrker skal trækkes ud. Kan man ikke modsat argumentere for, at det er fordi man har trukket styrkerne for hurtigt tilbage, at man har skabt et vakuum som ISIS har kunnet udfylde?

Jan Øberg: Jeg havde omkring 20 punkter i fredsplanen i min bog om Irak, "Forudsigelig Fiasko". Det kan man da vel godt argumentere for. Der er en amerikansk skrøne omkring det. Min holdning er, at enten så gør man arbejdet

ordentligt, og så kan man forlade det på det rigtige tidspunkt, eller så har man gjort arbejdet skidt. Hvis den irakiske hær kan væltes og Bagdad muligvis erobres - hvis kurderne får selvstændighed, hvis staten Irak bliver delt i tre forskellige dele – jamen, så har amerikanerne gjort det dårligt. Det er dårligt arbejde, og hvis de ikke kunne gøre det i en så lang periode som siden 2003, så skulle de have holdt sig væk. Det bliver brugt som et argument for at vi skulle være blevet der 10 år til. Med hvilken ret har vi påført irakerne en historisk unik lidelse og smadret deres samfund uden at skabe noget godt? Der her var en stat, der havde en god militær tradition, dygtige militærfolk – dygtige rent professionelt. Hvis man ikke kunne få dem til at fungere professionelt fra 2003 til i dag, så har man gjort et dårligt stykke arbejde. Jeg tror som nævnt det har at gøre med at man afskaffede hæren og Ba'ath-partiet - det har skabt en sådan animositet i samfundet og had mod amerikanerne. Det kan man jo godt kan forstå. For det første er der jo tale om en besættelse, men for det andet er der også måden, denne besættelse blev udført på – det ser jeg som hovedproblemet og grunden til vi har et Irak, der nu falder fra hinanden.

Hvis Irak falder fra hinanden efter 8 års tilstedeværelse, så har vores politik været forkert. Så var det altså ikke sådan, at de elskede at vi kom og befriede dem. Så var det altså ikke sådan, at vi kunne skabe et demokratisk Irak. Så var det altså ikke sådan, at mennesker har fået større retfærdighed eller at det blev et mindre voldeligt samfund. Altså Al-Maliki er jo ikke en man vil samle på, hænge op i juletræet og skrive hjem om. Det er desværre sådan at eftersom der ikke er én eneste af dem, der er politisk ansvarlige for denne helt igennem folkeretsstridige og umoralske krig, der er blevet bragt for den Internationale Krigsforbryderdomstol eller anden juridisk instans, så forledes nogle til – lidt bagvendt kan man sige – at tro den [Irak-krigen, red.] var OK og at vi bør tilgive os selv fordi det ikke gik så godt. Ja, visse blev endog forfremmet, sparket opad, f.eks. Anders Fogh Rasmussen og Tony Blair.

RÆSON: Naser Khader argumenterer i et interview med RÆSON for at en stor del af den situation, vi ser i Irak, er et resultat af Vestens manglende engagement i Syrien. Blandt andet ved udeblivelsen af en no-fly-zone. Er det rigtigt?

Jan Øberg: Nej, det mener jeg ikke det er. Men jeg er heller ikke specialist på Syrien og har kun rejst i Syrien på vej til Irak.

Grundlæggende er der ikke er nogen eksempler på at en no-fly-zone har ledt til det, man har ønsket det skulle lede til. I sin tid oprettede man en no-fly-zone i Basra over det sydlige Irak - det ledte ikke til noget som helst andet end flere mord på landjorden – den havde intet FN-mandat. Vi har set hvorledes no-fly-zonen i Libyen blev misbrugt på det groveste af NATO-landene og blev brugt til at ødelægge store dele af landet, selv med det meget begrænsede mandat man fik i FN's Sikkerhedsråd. Det var det, der var årsagen til at Kina og Rusland sagde 'nej' til en no-fly-zone

vedrørende Syrien: 'vi har set hvad den kan blive brugt til, det lægger vi ikke navn til'.

Dertil kommer at det vi – inklusiv Danmark – gjorde var så uendeligt ukyndigt som kun *konfliktanalfabetismen* kan opvise. Vi lavede – igen – ingen konfliktanalyse, men sagde: 'alt er Assads fejl og alle oprørere med våben i hånden er helt okay', og derfor etablerede vi 'Syriens Venner'. Uden en ordentlig diagnose bliver prognosen og behandlingen gal. Jeg holdt et oplæg for DIIS/udenrigsministeriet mens Søvndal var minister, hvor man havde en international konference om med syriske deltagere osv., hvor jeg sagde 'del for guds skyld ikke denne konflikt op i det onde og det gode, to parter, osv. Fordi den er utrolig meget mere kompleks'. Det tredje er, at vi på det her tidspunkt ikke havde nogen ide om hvordan et fremtidigt Syrien skulle se ud. Det fjerde er, at når man går ud helt fra begyndelsen og siger, at der er ikke er nogen løsning med Assad, så er man helt sikker på ikke at få nogen løsning. Man får aldrig en regeringseksklusiv til at sætte sig ned ved et bord, hvis man på forhånd siger at uanset hvad løsningen skal være, så skal den regering ikke deltage i noget som helst. Derfor gik det jo også som det gik - også i Geneveforhandlingerne, som blev indkaldt uden en eneste repræsentant, f.eks., for det civile syriske samfund – uden kvinder, uden menneskerettighedsfolk, uden områdeeksperter. Det var igen amerikanere og europæere, der selv tror, at de kan gøre noget som helst ved at have en syrisk udenrigsminister siddende og noget folk fra rebellerne og oppositionen – eller hvad man nu skal kalde det. Hele konstruktionen er gal. Hvis du skal have mennesker til at leve i fred i fremtiden, så skal du give dem muligheden for at diskutere en bedre fremtid i stedet for at brokke sig over hvordan historien har været, og hvor megen skyld de andre har. De skal hjælpes til at diskutere hvordan fremtidens syriske samfund skal se ud. Så skal du efterhånden trække parterne ind i noget hvor der vil være en eller anden model, som alle kan se de vil kunne leve med. Og igen – USA kan naturligvis ikke være en mægler, der samtidig dikterer hvad der kan og ikke kan være en løsning.

Så har vi jo også våbnene igen - som en form for narkotika. Et eller andet sted så må vi altså tro på, at jo flere våben vi banker ind et eller andet sted – det kan være Afghanistan, Irak, Syrien, Libyen, og nu formodentlig Ukraine – så vi løst nogle problemer. Først så skaber vi alle problemerne. Vi skaber en mulighed for at alle parter kan slå hinanden godt og grundigt ihjel, hundredetusinder lider, og børn bliver slået ihjel osv. Bagefter skal de samme mennesker fremstå som nogle, der er interesserede i fred. Hele den her konstruktion holder ikke en meter, hverken intellektuelt eller moralsk. Vi, der ved lidt om professionen, kan jo se, at der ikke var nogen af dem, der deltog i Geneve, der ville have fred i Syrien. Det ville derimod 98% af befolkningen – som ikke var med. Hvis man ville have fred - og ikke bare spille teater – så havde man gjort tingene på en anden måde.

Man plejer at sige at sandhed er det første offer i krig. Så vil jeg tilføje at kompleksitet er det andet, og det tredje offer er enhver form for fredsmulighed som bliver spoleret af våbenleverancer til den part, man mener er den gode. Derpå finder man ud af, at de gode ikke var så gode og uskyldige som vi troede de var. I dagens Libyen kører de et fuldstændigt anarkistisk samfund, hvor alle banker hinanden på plads med våben - ved lufthavnen, ambassader, osv. Er det virkelig noget, vi skal være stolte over at have bidraget til? Er det flot at Danmark var den 3. eller 4. største bombenation dér? Er det dét vi skal bruge nye kampfly til i fremtiden? Vi må på et eller andet tidspunkt begynde at spørge os selv om der ikke er et-eller-andet galt med måden vi gør tingene på, for vi har ikke andet end fiaskoer at kigge tilbage på. Der findes ikke ét sted hvor NATO-landene har været involveret, hvor det er gået som man havde troet, hvor analysen holdt, eller hvor man kan sige i dag er det er bedre - alt taget i betragtning, grosso modo - end da vi intervererede. Dét kunne man afdække hvis der var forskningspenge til et projekt, men der ikke længere fri forskning i den såkaldte frie verden. Du kan få penge til hvad som helst, der legitimerer den førte politik eller understreger behovet for mere militær - en form for oprustnings- og interventionsforskning - men til en kritik af hvad vi har gjort galt siden Vietnamkrigen. Det er der ikke penge til. Der findes ikke én krone til forskning i fred-med-fredelige-midler i dagens Danmark. Og *establishmentet* kører på et sådant kvalitetsniveau, at man er tilfreds med Bent Jensens koldkrigsforskning, hvis eneste problem er at han ikke opdagede at der var mere end én part i denne konflikt over 40 år. Det er da godt skuldret af en historiker.

RÆSON: Men hvis du så selv skulle komme med en kort konfliktanalyse af hvordan vi skal undgå at den nuværende konflikt spredt sig til hhv. Libanon og Jordan – hvad skal vi så gøre?

Jan Øberg: Det ved jeg ikke. Jeg hører til den slags eksperter, der siger, at en læge ikke skal snakke om en patient han aldrig har set. Alt jeg kan sige er, at når en terrorgruppe på 10-15.000 mand kan skabe så meget ballade, så må der være nogle komplekse grunde til det. Et langt kalifat – et sammenhængende land – tror jeg ikke du får, for jeg tror der er enorme spændinger og forskellige viljer omkring det, indenfor ISIS og andre grupper. Hvis der er noget de er gode til, så er det være imod den vestlige verden, derudover har de ikke en sammenhængende idé om hvad de vil, så vidt jeg forstår. Jeg vil gerne understrege, at jeg ikke er ekspert på terrorgrupper. Men der er store interne spændinger: man kan altid blive enige om hvad man er fælles om at være imod.

Hvis vi forestiller os en verden uden amerikansk indflydelse i Mellemøsten, så kunne jeg tænke mig at de begyndte at bekriige hinanden om hvordan det fremtidige kalifat skal se ud. Hvem der skal styre hvad osv. De - både ISIS, Al-Nusra, og hvad de ellers hedder - har nok ret mange forskellige holdninger til historien, religion, religiøs politik,

territorium, statsdannelse, lovgivning, og den slags ting. Så man skal heller ikke blæse noget op og gøre det større end det nødvendigvis er. Men dét at de overhovedet findes efter 13 års krig mod terrorister (siden 11. september 2001) er fuldstændig barokt. Det burde igen få os til at spørge 'hvad har vi gjort forkert?'

Jeg tror det er nødvendigt at begynde at tænke konstruktivt, i nye modeller. Hvad folk ikke kan forestille sig - f.eks. hvordan et fredeligt Mellemøsten kunne se ud - det kommer de heller ikke til at arbejde for. Og så fortætter de krigen, for den kender de til. Fredsforskeren Johan Galtung, som jeg har et nært samarbejde med, har argumenteret for at Mellemøsten med årene kunne blive til noget i retning af den Europæiske Union hvor de kan udnytte hinandens ressourcer, samarbejde - win-win. De fleste stirrer sig blinde på hvad vi mister i krig - men det er bedre at se på hvad man mister fordi freden ikke kommer, ikke kan tænkes. De kunne også skabe nye måder at leve sammen på, der ikke i første række handler om statsdannelse med "hårde" grænser. Man kan have autonomiløsninger, føderale løsninger, condominium (et område administreres af to stater samtidig), konføderation, regionale organisationer – det er så mange måder at leve sammen på. Det grundlæggende er ikke at vi skal have løsningerne på alting. Det grundlæggende er, at man ikke skal tro, at det eneste vi kan skabe i fremtiden er nye nationalstater og nye grænser – der er 37 andre måder at løse det på. Jeg mener det er forbløffende at vi skabte 6 delstater i det gamle Jugoslavien - civilisation er dog ikke at skabe rene stater, det er at blandes, globaliseres og glædes over forskellighed. Man bliver nødt til at se verden på andre måder end i går. Den autoritære såvel som den parlamentariske nationalstat er på vej ud - det globale civilsamfund, regionale organisationer, BRICS+ og et nyt reformeret FN er fremtiden. At snakke om en to- eller femstatsløsning er forældet, måske skal der slet ikke være en statsløsning. Det er jo også noget af det grundlæggende i problemet omkring Israel. Man satte sig ikke og sagde 'vi skal have en fælles måde at gøre det på, en konføderation' - man sagde vi skal have en israelsk, jødisk stat. Hvis vi ikke havde tænkt det som en stat, men som en måde at integrere jøder på i al fredsommelighed - dér som i resten af verden - og altså ikke havde gennemtvunget Zionismen - så ville det være helt anderledes, for jøder og palæstinensere har så meget til fælles. Det kan jeg godt forstå at folk ikke tror de har, men det har de.

RÆSON: Du udtalte d.4 marts til Ræson, at vesten kan takke sig selv for at vi går ind i et modsætningsfyldt forhold med Rusland. Hvad skal vi gøre anderledes fremtiden for at undgå et så modsætningsfyldt forhold?

Jan Øberg: Jeg er nødt til at sige, at vi ikke skulle have ekspanderet NATO op under skørterne på Rusland hele vejen rundt - fra de baltiske republikker til Georgien i 1994. Det lovede vi Gorbatsjov ikke at gøre. Bush Senior stod i december 1991 i parlamentet i Kiev – ja, netop dér! - og sagde 'vi ønsker ikke et selvstændigt Ukraine; det må I selv

finde ud af og vi ønsker ingen ekstremisme eller nationalisme' – en fornuftig holdning når man ser på dagens ukrainske regering. Kløgtig mand, i forhold til sin søn - men træet står jo af og til langt væk fra æblet.

Det andet er, at vi ikke skulle have gennemført et regimeskifte. Det er klart, at der var kræfter i det ukrainske samfund som ønskede en forandring – hvilket er helt i orden – ligesom den del af demokratiet, der var på Majdan-pladsen. Men at pumpe penge ind i at støtte bestemte grupper i bestemte løsninger, og dét har man gjort med 5 milliarder af dollars – det ved vi fra Nuland og den tale, hun har holdt til ukrainske forretningsfolk i USA: Man har pumpet 5 milliarder ind for at støtte et civilsamfund i en bestemt retning. Det er neokonservative tænketanke i USA, der har gjort det, hun har tilhørt dem og er gift med en af cheferne for dem, og vi har den hér båndoptagelse, hvor hun står sammen med den amerikanske ambassadør og siger 'Fuck the EU. Vi vil have Yatseniuk som premierminister' - og det blev han. Det kan ikke betegnes som andet end *regime change*, eller stærk medvirken til *regime change*. Det kan godt være vi ikke kunne lide Janukovitj, men min pointe er, at han var demokratisk valgt, og hverken OSCE eller andre har altså peget fingre af det valg. Det har USA ikke nogen ret til at gøre - så lidt som amerikanerne ikke vil finde sig i Ruslands indblanding i interne forhold eller regimeforandring i Canada eller Mexico.

Det tredje, vi ikke skulle have gjort overfor Rusland, var at stille Ukraine over for et enten-eller. Der var EU-medlemskab og medlemskab i Unionen af Rusland, Kasakhstan og Hviderusland - og Ukraine burde naturligvis have kunnet være med i begge. Man sagde til dem, 'I er enten medlem hos os eller hos Putin' – når man gør det, så har man tabt spillet. EU med Barossos udtalelse sigtede til at drive Ukraine over til Vest - gammel koldkrigstænkning omend på nye flasker.

Dertil kommer forsøget på - i årevis - at liste Ukraine ind i NATO. Hvis der er et land der ikke kunne blive, og ikke vil kunne blive medlem af NATO, så er det Ukraine. Det har dels at gøre med historien, Ukraines position, den nære relation kulturelt og religiøst til Rusland, og ikke mindst med den del af den russiske flåde, der ligger i Krim. Man [Rusland] har en fuldstændig lovlig leasing af basen, og den kan ikke ligge i en NATO-stat. Vil man have Ukraine ind; vil man pumpe våben, soldater, og rådgivere ind, så får man et svar fra Rusland. Det svar så vi selvfølgelig med annekteringen af Krim.

Det er selvfølgelig et svar på den politik vi har kørt siden 1989, som har været alt for ekspansionistisk, uklog, triumfalistisk - ikke engang Gorbatsjov kunne Vesten støtte, da det gjaldt. Det eneste rimelige, man kunne have gjort, var at nedlægge NATO. Uden Warszawa-pagten, uden Sovjetunionen, så var der ingen som helst grund til at have NATO. De var NATOs *raison d'être*

RÆSON: Så skal vi nedlægge NATO som svar til Rusland, i stedet for at indføre sanktioner?

Jan Øberg: Vi skulle have nedlagt NATO som svar på at Sovjetunionen faldt sammen og at Gorbatsjov fremlagde idéen om 'det europæiske hus'. OSCE og FN skulle være stærke organisationer i verden. I den situation havde det været det mest naturlige at nedlægge NATO. Men alligevel ekspanderede man NATO, langt udenfor hvad der var dets egentlige mandatområde. Så når du spørger om et godt forhold, er der kun en ting at forholde sig til, og det er fælles sikkerhed - *common security* - formuleret i Oluf Palmes rapport i 1980'erne: Vi kan kun have egentlig fred i Europa med russerne, ikke imod Rusland. Amerikanske politikere - selv Reagan - forstod dét bedre end Obama gør i dag.

RÆSON: Gentager vi i virkeligheden den fejl ved at indføre de her økonomiske sanktioner imod Rusland?

Jan Øberg: Vi har fået en eller anden autopilot der hedder 'uanset hvad der foregår i verden så indfører vi økonomiske sanktioner'. Vi lavede økonomiske sanktioner der - sammen med krigen - dræbte over 1 million mennesker i Irak; vi har lagt sanktioner på Iran. Nu siger vi sanktioner mod Rusland. Fortæl mig hvorfor i alverden Japan er med på sanktioner imod Rusland? Japan med sin nu 20 årige økonomiske nedgang, har alt at vinde på at samarbejde med Kina og Rusland, men USA tvinger dem til at lave sanktioner alligevel.

Min holdning er at det specielt vil slå tilbage på Vesten. Tyskland har 6.000 store virksomheder som Siemens etableret i Rusland. Det er så naivt i mine øjne, at tro at der er nogen, der tager det her så seriøst i Rusland at de vil bøje sig for NATO-ekspansion. Så rammer vi nogle oligarker og så føler vi at gør det vældig godt, men vi får ikke løst nogle problemer, kun skabt nye - i praksis på vej til en ny Kold Krig. Det eneste vi oplever er at få mere ballade. Hvad vi opnår lige nu er at gøre det meget mere besværligt for Putin, i den forstand at han står – og det kan vi så grine af – som en garant for moderation, i forhold til nationalister, ekstremister, og gamle koldkrigere. Jeg tør slet ikke tænke på hvem der kunne komme til magten, hvis nogen i Rusland siger 'Han er sgu for svag. Han giver efter for meget. Han viser ikke at vi har nosser', og så vælter man ham og får en eller anden diktator af et Stalin-snit. Der findes en utrolig mangel på fremtidstænkning i vestlig udenrigspolitik for øjeblikket. Vi har tabt intelligent politik, det er ikke engang i vores egne interesser at indføre de sanktioner – det kunne vi have gjort med en kraftig diplomatisk protest. 'Putin, du bryder folkeretten, det er noget svineri, og vi vil ikke se det igen' men det kan vi heller ikke fordi USA/NATO har forbrudt sig tifold mere mod folkeretten rundt omkring.

Endelig: Rusland kommer til at forny sig, gøre sig mindre afhængige af Vest, vende sig til Kina og de øvrige BRICS-lande. Er dét i vores interesse?

RÆSON: Du skriver d. 21 på TFF's blog, at "it can be argued that the situation today is more dangerous than the cold war" – er det virkelig rigtigt?

Jan Øberg: Ja, det mener jeg. For der ikke er den samme fælles forståelse af regelsæt. I den gamle Kolde Krig så var det klart, at hvis man gjorde A, B, eller C, så ville der blive problemer. Der var spilleregler, trafikregler, OSCE-indsatser, Brandt's Ostpolitik, osv. Næsten en fælles forstået lovgivning for hvor vide rammerne var. I dag er der ikke det, og der er en til ting man skal tillægge som der ikke var i samme grad dengang, propagandamaskinerne.

RÆSON: Propagandamaskinerne er simpelthen blevet udvidet efter den kolde krig?

Jan Øberg: Ekstremt meget. Det er uendeligt meget sværere i dag at vide hvad der egentlig foregår. Jugoslavien er det første eksempel på systematisk at føre to krige - en informationskrig, der til dels foregår i cyberspace, og den reelle krig på jorden. Der er Jugoslavien et vendepunkt. Historien om Jugoslavien lå længere væk fra virkeligheden end ved andre konflikter, og siden da har vi fået en verden, [hvor det] er meget sværere [at se hvad der foregår]. Mennesker er jo uhyre hurtige til at tage stilling. Hvis man f.eks. får at vide, at det er russerne der har skudt MH17 ned, så har de intet og stå imod med. Når det så om 3 måneder eller 3 år viser sig at det var ikke russerne, så er skaden jo sket. Der er en hel videnskab der kaldes 'frygtologi' – at få mennesker til at frygte, så de tier og samtykker. Det klassiske er, at hvis du får en historie præsenteret tilstrækkelig tidligt, tilstrækkelig bastant, så er den jo sandheden. Det kører på vores sociale medier, de traditionelle medier, og nyhedsbureauer. Der er ikke et medie i dag, der bruger hverken russiske, kinesiske, japanske, eller afrikanske nyhedsbureauer til at undersøge hvad der foregår – de bruger Associated Press og Reuters, og de fortæller dig desværre kun en del af helheden og med en klar vestlig vinkel.

RÆSON: Men gør de russiske og kinesiske medier ikke præcis det samme som os bare med modsat fortegn?

Jan Øberg: Det er muligt men det hjælper ikke os at ignorere dem. Hvis du vil vide hvad der sker i Rusland er du nødt til også se fx. "Russia Today" og se på hvilke historier og vinkler, de bringer. Du er nødt til at læse Xinhua nyhedsbureauet og "China Daily" f.eks., hvis du vil følge med i hvad der foregår i Kina. Ikke nødvendigvis fordi de giver større sandhed, men fordi de giver andre vinkler og andre historier. Hvis du vil vide hvad der foregår i Mellemøsten er du også nødt til at læse på palæstinensiske og på israelske hjemmesider. Man skal både tjekke IDF's hjemmesider og Hamas' hjemmesider. Det er hér man ikke gør sit arbejde i medierne, man citerer CNN, Associated Press eller Reuters og så Ritzaus uddrag af dem - hvad ender du egentlig med at vide om verden? Så f.eks. når

Hillary Clinton siger, at hun mener at Rusland og Putin, som hun personligt hader, er medansvarlig for MH17, så går der telegrammer ud hvor det står at den tidligere amerikanske udenrigsminister mener at russerne er medansvarlige. Ingen spørger 'how do you know, Madam?' Men hvis man havde spurgt en anden, eller spurgt en fra den russiske side, så havde du fundet ud af, at det her er måske ikke hele sandheden. Der kan tænkes andre tolkninger.

Man stiller ikke kritiske spørgsmål længere. Et dugfriskt eksempel: Vi ser nu at US/NATO-landene pludselig indfører et princip til lejligheden der hedder 'den, der eksporterer våben bør holdes ansvarlig for hvorledes modtagerne anvender disse våben'. Det er jo ingen, der siger at Putin eller Rusland selv har skudt de fly ned. Man siger at takket været Rusland så er det fly blevet skudt ned af pro-russiske rebeller i det østlige Ukraine - og eftersom det sandsynligvis er sket med et russisk Buk-missil, så er Putin ansvarlig. Men der er ingen, der finder på at sige at hvis dette - i og for sig interessante nye etiske princip - skal indføres i verden, så er USA også ansvarlige for de våben de udleverer - og hvem sagde Gaza? Vi har aldrig haft den norm tidligere i det internationale samfund. Det er pludselig en norm, der er blevet indført ved ét tilfælde, men som der ikke tales om i andre tilfælde.

Hvis vi skal ændre på hele den folkeretlige etik i forhold til våben - hvor dem, der har produceret og solgt våbnene er ansvarlige for hvordan de bliver anvendt - så er der stort set intet af det der sker i Gaza i dag som ikke er USA's skyld. Det er et eksempel på at propagandamaskinen kører - det er ikke politisk korrekt hvis mediefolk stiller spørgsmål. Du ved, det er vellykket propaganda når ingen synes der er noget at spørge om og alt ser så naturligt ud.

RÆSON: I forhold til det ændrede magtforhold mellem USA og BRIKS-landene – hvordan skal Danmark forholde sig til det?

Jan Øberg: Ved hurtigst muligt at skabe så mange og så gode relationer som muligt med alle andre end dem i den vestlige verden.

RÆSON: Så vi skal stoppe med at koordinere så meget af vores udenrigspolitik med USA?

Jan Øberg: Fremtiden tilhører ikke USA eller dets imperium. Sidstnævnte er i fald og en ny interessant multipolær verden er på vej. Derfor vil det være klogt at have gode relationer til andre lande end dem, der ligger i den vestlige verden.

RÆSON: Hvem tilhører den så? Hvad for nogle lande skal vi skabe gode relationer med?

Jan Øberg: Det er specielt BRICS-landene. Der er ingen tvivl om at BRICS-landene er en kommende magtfaktor. Det kan du også se med deres etablering af den nye

verdensbank og valutafond. Selvom det ikke er en militær organisation - der har du Shanghai Co-Operation Organization. Men BRICS-landene er en up and coming-unit. Den er interessant fordi ingen lande kommer til at være en imperiemagt som USA, England, og Sovjetunionen har været. Man kan se BRICS-landene som en multipolær historie, der bare vokser – fremfor alt økonomisk. Det gør regionale organisationer, verdens civilsamfund - og sociale medier også. Det er forældet at tro at man har magt bare hvis man kun har militær magt. Det er det eneste, amerikanerne har tilbage. Økonomisk er de på vej ned. I forhold til politisk respektabilitet og legitimitet i andre befolkningers øjne er de på vej ned. I forhold til politisk magt, mediemagt, kunst og kultur er de på vej ned. Den stærke har en vis balance på alle dimensioner - er man for nedadgående på de fleste men opad på kun én - ja så har man rang-ubalance eller svaghed. USA står for 45% af hele verdens militærudgifter. Det er - sammen med den byrde, Israel nu er blevet - en hovedårsag til svagheden på de andre dimensioner. De kan stadig plukke hvem som helst, de kan stadig flytte tropper hurtigere end nogle andre. Det er ikke et tegn på magt, det er et tegn på afmagt. Det er NSA også - paranoia, underbevidst svaghed, control freaking. Militærmagt fungerer kun hvis du også har en anden form for magt.

På alle disse interessante områder er der ikke meget selvstændig tænkning i Danmark. I årtier har vi set variationer over temaet - His Master's Voice. Vi skal ikke vende ryggen til det amerikanske – de ligger tæt på os kulturelt og historisk. Men jeg snakker om, at skal skabe nogle gode relationer til nogle lande udover USA og Vesten. Vi har ikke længere en interesse i at følge USA så tæt – det havde vi måske på et tidspunkt, det kan man diskutere – men vi har ikke længere en interesse i blindt at følge USA rundt i verdens med dens mærkelige, stedse mere kortsigtede, halvdesperate politik. Det er jo helt til grin, når statsministeren ikke vil sige om der er foregået aflytning i Danmark - og hun er også den eneste socialdemokratiske leder i Norden, der ikke har underskrevet det brev, der fordømmer Israels politik i Gaza og foreslår FN-peacekeepers dér. Manglende civilcourage, manglende selvstændige analyser eller underdanighed tjener ikke Danmark - slet ikke i forhold til en synkende skude ved navn USA. Hjælp snarere USA til at komme ind i en ny fase - *equal among equals*. Det amerikanske samfund er stadig fuld af dynamik og kreativitet, og dét bliver der mere af når de har kastet imperiets elendighed af sig.

RÆSON: Men betyder et styrket samarbejde med BRIKS-landene ikke en risiko for at man udhuler de demokratiske institutioner og værdier, som vi har kæmpet for i så lang tid?

Jan Øberg: Tværtimod. Den eneste måde, du kan få disse lande til at blive mere demokratiske er ved at samarbejde med dem, ikke ved at antagonisere dem. I det hele taget så ligger der en fejltænkning i den vestlige verden og det går

tilbage til kristendommen – 'enten er du med os ellers er du imod os', altså missionsvirksomheden. Den er kun destruktivt. Hvis vi vil gøre verden mere demokratisk, så er det igennem samarbejde med Kina ved besøg og ved at lave forretning med dem. Men lad være med at fortælle dem hvad de skal gøre. Der er nok ikke nogen i Danmark, der gad at lytte, hvis der kom en muslimsk gruppe og fortalt os hvad vi skal gøre – ikke kun Støjberg, men også alle de andre.

Man skal lade sig inspirere af hinanden. Det ville klæde vesten med langt mere ydmyghed. Vores tid er forbi, og det kunne være godt hvis vi kunne lytte mere. Når du er nr. 1 så har du kun en ting at gøre. Du lytter ikke, du lærer ikke længere. Du uddelegerer og dikterer. Det er derfor det er nødvendigt at være ydmyg som 1'er. Det er også derfor, USA er det korteste imperium i moderne historie - det går fra 1945 til om måske 10 år. Danmark har bevægelsesmulighed sammen med de andre nordiske lande, sammen med de europæiske. Vi kan passe os ind i den fremtidige verden i stedet for at passe os ind i den fortidige, men jeg tror ikke der er så meget fremtidsstænkning i Udenrigsministeriet.

RÆSON: Så vi skal overlade mere udenrigspolitik til EU?

Jan Øberg: Det grundlæggende er, at der ikke er ret meget i EU's udenrigspolitik der er vellykket. Der er ikke et eneste eksempel på at EU på et grundlæggende udenrigspolitisk spørgsmål har gjort en forskel. Det eneste tidspunkt, hvor man har talt med en stemme - som der står i Lissabontraktaten - var i spørgsmålet om anerkendelse af Slovenien og Kroatien i det eksisterende Jugoslavien, og den beslutning udløste krigen i Bosnien. Det eneste tidspunkt, hvor EU har fulgt sin egen traktat til punkt og prikke – talt med en stemme, fået alle banket på plads om en udenrigspolitik – så udløste man den største krig i Europa siden 1945. Så det er ikke særlig flot.

Når det gælder Irak eller Syrien, så er man splittet. Man kan end dog ikke finde ud af hvem der skal være den nye såkaldte udenrigsminister efter Lady Ashton. Jeg har intet imod EU – jeg har skrevet to bøger om EU som fredsaktør (det er jo EU's højeste mål ifølge Lissabontraktaten, at unionen skal bidrage til fred i verden) – og synes det kunne være udmærket hvis de gjorde noget for fred. Men den fælles udenrigspolitik er en dødssejler i en kreds af 4-500 millioner mennesker: Hvis vi er demokratiske, så vil der være forskellige holdninger til hvad en udenrigspolitik skal være. Så tanken om en stemme er mental stridig imod demokratiet. Det, vi skal gøre, er at have koalitioner og alliancer. Der, hvor man konstruktivt kan gøre noget i fællesskab, skal man gøre det, men kan man ikke gøre noget konstruktivt i fællesskab, så skal man lade være.

Derfor mener jeg – og det har jeg altid sagt og skrevet – at det ville have været meget bedre, hvis EU havde fulgt den

nordiske model. Det er ikke noget ,der fungerede bedre eller ligeså godt som den nordiske model i moderne tid. Alle er selvstændige stater og alle har sine egne interesser, men vi traf aldrig en beslutning uden hensynstagen til vores naboer. Du har Norge, der har sin måde at være NATO-medlem på. Danmark har sin måde at være NATO-medlem på. Sverige har – formelt i hvert fald – været alliancefri og neutral, men stadig vestvendt. Finland havde en samarbejdsaftale med Sovjetunionen. Den model fungerede fint - fordi vi altid tog hensyn til hinanden. Vi havde netop aldrig en fælles politik eller union - men en slags mosaik. Vi sagde til os selv, 'Hvis det her er godt for Danmark er det så godt for Sverige og Norge' og hvis svaret var 'Ja, det er det nok', så gjorde vi det. Omvendt så hvis det ville være en ulempe for dem, så sagde vi nej. Den civiliseringsproces, der ligger i at tage andre med i sine egne beslutninger, er meget finere, end hvis 500 millioner skal tale med én stemme. Hvor er ideen i at tale med en stemme, når vi, indtil videre, er i et Europa der består af nationalstater? Det er at udvande det til den laveste fællesnævner - i stedet for at have en kreativ politik, hvor nogle kan følge med, og nogle ikke vil være med til det. Men det er interessant - at man har den idé med at tale med en stemme, men kun i dette ene tilfælde. Så at udlicitere til EU? Det kan man godt. Men f.eks. Schweiz klarer sig eminent godt fordi det er anderledes, kreativt, og ikke følger flokken.

Jeg mener ikke at EU har vist sig at være et alternativ til at følge USA – det kan da måske blive til i fremtiden. Hvis du tager politikken omkring Israel, Syrien, Irak. Jeg skal aldrig glemme den irakiske diplomat, der sagde – en af de sidste dage, jeg var der – 'vi har skrevet et antal breve, vi har forsøgt at komme i kontakt med det Europæiske parlament, EU-kommissionen, osv. Vi ved at vi kommer ingen vegne med USA, men vi håbede faktisk vi kunne få en eller anden dialog med europæerne inden krigen begyndte'. *De fik aldrig et svar* eller en invitation til at komme til EU. Vi ved jo godt hvor det ledte til: Frankrig og Tyskland deltog ikke i krigen, og de andre sagde ja, og Irak blev ødelagt. Tænk hvis EU kunne have mæglet mellem USA og Irak og have afværget krigen? Det er egentlig ikke særlig smukt, og det var heller ikke nogen rimelighed i at EU fik fredsprisen, om end den gamle Kul- og Stålungion måske burde have haft den.

Vi kan da godt samarbejde. Hvis du er medlem af en forening, så er du også nødt til at følge hvad der står i den forenings formålparagraf. Men det er stadig ikke noget, der hindrer os i at lave gode handels- og diplomatiske aftaler med alle mulige andre lande – det er står der intet i Lissabontraktaten om. Det er op til en kreativ dansk, eller nordisk, udenrigspolitik at gøre noget for at deltage i den globale verden og ikke kun i vores egen krympende Vestverden. Altså et paradigmeskifte i politik, forskning, og medier, der pejler efter den nye verden. Jo før man gør det, jo lettere bliver tilpasningen.

Forbereder Putin en invasion af Østukraine?

03.08.2014

Amerikanske udmeldinger om militærhjælp til Ukraine og nationale kræfter i Rusland presser den russiske præsident Vladimir Putin til handling.

KOMMENTAR af Ota Tiefenböck, RÆSONS Østeuroparedaktør

USA HAR I DENNE UGE meddelt, at landet vil træne og levere militærudstyr til den ukrainske Nationalgarde. Den amerikanske Kongres skal godkende forslaget, inden det træder i kraft, men alt tyder umiddelbart på, at forslaget bliver en realitet. USA begrundet beslutningen, hvis budget er beregnet til 19 millioner dollars, med det russiske engagement i Østukraine. Det er nødvendigt at styrke det ukrainske forsvar, mener amerikanerne.

HVORVIDT DET AMERIKANSKE INITIATIV styrker noget er ganske tvivlsomt, til gengæld er det ret sikkert, at initiativet accelererer konflikten i Ukraine betydeligt. Det kræver nemlig ikke de helt store analytiske evner at forestille sig, hvordan Rusland betragter amerikanernes initiativ.

DEN RUSSISKE PRÆSIDENT Vladimir Putins manøvre muligheder er efterhånden blevet voldsomt begrænset. Det kommende amerikanske initiativ på den ene side og et stigende pres fra de nationalistiske rækker i Rusland på den anden, presser Putin i én retning: At indsætte "fredsbevarende russiske styrker" i Østukraine og på den måde sikre russisk indflydelse i området. Putin vil nemlig ikke tabe ansigt, hverken over for verdenssamfundet eller over for sin egen befolkning.

DE SENESTE MELDINGER kan tyde på, at en russisk invasion kan være under forberedelse. De ukrainske myndigheder meddeler søndag, at omkring 1000 russiske soldater med tunge våben er blevet flyttet til den ukrainske grænse. Samtidig meddeles det, at landmænd i Kursk og Belgorod regionen, grænsende til Ukraine, er af de russiske myndigheder blevet beordret til at afslutte alt høstarbejde inden de to kommende dage.

DET KAN UNDRE, at amerikanerne, som beskylder Putin for at støtte og udstyre de prorussiske separatister med våben, ikke kan finde et bedre initiativ, end at bruge de samme midler, som de kritiserer modparten for. Det kan efterhånden også være svært at se, hvorfor det amerikanske træk bliver betegnet som en beskyttelse af demokratiske

værdier, mens det samme initiativ hos russerne er en aggression. Det kan ydermere undre, at EU, hvor flere medlemsstater grænser til Ukraine, ikke aktivt opponerer imod de amerikanske planer, da en direkte militærhjælp, til forskel for økonomiske sanktioner, flytter hele konflikten mod en anden dimension. Det mest uhyggelige er dog, at verden, som i disse uger mindes hundredeårsdagen for begyndelsen af Første Verdenskrig, åbenbart ikke er blevet klogere. ■

Ota Tiefenböck (f. 1957 i Prag, Tjekkiet) er RÆSONs Østeuroparedaktør. Tidligere redaktør ved Sjællandske Medier og nu freelancejournalist med speciale i Balkan, Kaukasus og Øst- og Centraleuropa. Skriver blandt andre for Information, Kristeligt Dagblad samt flere norske aviser. Uddannet fra Danmarks Journalisthøjskole.

Vibeke Sperling: Putin opgiver ikke Ukraine. Det er fuldstændigt utænkeligt. Han stræber efter at få Ukraine som en fejlslagen stat, som russerne kan kontrollere

06.08.2014

Hvad vil Putin i Ukraine? Interview af Louis Salhøj Liengaard

RÆSON: Hvordan vil du beskrive udviklingen i Ukraine siden daværende præsident Viktor Janukovitj afviste tilbuddet om tættere samarbejde med EU?

Vibeke Sperling: Det har udviklet sig til en utrolig blodig affære – primært fordi Vladimir Putin, Ruslands præsident, er sprunget ud som reel krigspræsident. Rigtig mange troede jo, at det katastrofale malaysiske flystyrt ville betyde, at Putin ville ændre signaler og standse sin åbenlyse støtte til separatisterne i Ukraine. Det skete ikke. I stedet gav han den ukrainske regering skylden – udelukkende med den begrundelse, at det skete på deres territorium, og at de dermed var de ansvarlige for det. Det ser ud til, at de ukrainske styrker vinder frem, men vi er jo nok inde i en meget, meget lang proces. Ikke mindst fordi det er helt klart, at Putin ikke opgiver Ukraine. Ingen sanktioner kan få ham til at ændre strategi. Det kan måske få ham til at ændre taktik og præsentere sig som fredsmager, gennemtrumfe at separatisterne kommer med til forhandlingsbordet med Vesten og Ukraine og søge at få lige præcis den statsdannelse igennem (med fx decentralisering), som kan sikre, at Rusland bibeholder kontrol over Ukraine.

RÆSON: Kan han overhovedet tillade sig at give sig? Putin har fået en del mere opbakning i sit eget land, siden han gik ind i Ukraine. Betyder det, at han faktisk ikke kan trække sig ud lige nu?

Vibeke Sperling: Så afgjort. Han kan ikke give sig. Han kan ikke fremstå som svag uden at miste meget af den nye popularitet. Han har altså taget et kolossalt skridt ved at springe frem som krigspræsident og han har gjort det for at sikre sit eget regimes overlevelse, der er baseret på undertrykkelse internt i Rusland og ekspansion eksternt.

RÆSON: Men har han stadig magt over separatisterne? MH17 var nok ikke ligefrem planlagt af Putin.

Vibeke Sperling: Han har meget stor magt via våbenleverancer til dem. Også, som vi har set, med

avancerede våben. Kontrol med hver enkelt af de mere eller mindre vanvittige grupper, kan man jo ikke sige, at han har, vel? Men politisk udøver han jo kolossal indflydelse netop via sine våbenleverancer.

RÆSON: Mens Putin leverer våben til ukrainsk-russiske separatister ser vi USA gå ind med støtte og militærhjælp til den ukrainske nationalgarde. Kan dette betyde en optrapning og regulær krig i området?

Vibeke Sperling: Hverken USA eller Rusland er parate til at gå i krig med hinanden, så det tror jeg ikke. Mange taler om en ny Kold Krig – det er noget sludder! Vi er i en fuldstændig anden situation med en langt større gensidig afhængighed af hinanden nu. Under den Kolde Krig var Sovjetunionen dårligt integreret i den internationale økonomi. Det er Rusland i høj grad nu. Specielt i forhold til EU – EU's og Ruslands økonomi er jo meget mere viklet ind i hinanden, end når det kommer til USA og Rusland, som der er ringe samhandel imellem. Men Rusland og USA er til gengæld stærkt forbundne af nedrustningsaftaler.

RÆSON: Jo. Rusland har jo stadig nogle atomvåben tilbage.

Vibeke Sperling: Det amerikansk-russisk samarbejde, når det gælder atomvåben, gør det meget svært at forestille sig en åben militær konfrontation. NATO har også tydeligt sagt, at alliancen ikke vil gribe militært ind. Det, som NATO vil, er at opruste indenfor sin helt egen sfære – dvs. beskytte medlemslandene, de baltiske lande, Polen. Jeg tror ikke på, at de baltiske lande eller Polen er i nogen som helst fare – så skal verden i hvert fald komme til at se meget anderledes ud. Men der er jo lande, som reelt er i fare – herunder Ukraine, Georgien, Moldova og andre. Putin ved også, at han har så meget andet end de militære midler: Økonomisk afpresning, ikke mindst via landenes energifafhængighed, handelsboycot og bestikkelse. I Ukraine har han mulighed for at påvirke mange i parlamentet, herunder med økonomisk bestikkelse. Det bliver en politisk nervekrig af dimensioner, hvor det bliver spændende at se, hvilke indrømmelser Vesten vil give til hans strategi. Jeg synes, det kan være fornuftigt nok, at Ukraine holdes neutralt – altså at landet ikke bliver medlem af NATO indenfor en overskuelig fremtid, selvom perspektivet selvfølgelig skal holdes åbent.

Vesten skal være enormt påpasselig med, hvad der gives af indrømmelser til Putin, for at få dæmpet konflikten ned. For Putin opgiver ikke Ukraine. Det er fuldstændigt utænkeligt. Han stræber efter at få Ukraine som en fejlslagen stat, som russerne kan kontrollere. Han har introduceret begrebet 'Novorossija' (Nyt Rusland), et område som var under Tsarussland og dækkede en stor del af det nuværende østlige og sydlige Ukraine. Separatisterne har allerede proklameret en selvstændig stat, som de kalder netoop 'Novorossija'. Jeg tror ikke, Rusland er interesseret i at annektere det, men han er interesseret i at støtte en sådan konstruktion, netop for at splitte den ukrainske stat.

RÆSON: Så den formelt er uafhængig, men aldrig kan

komme med i EU eller NATO?

Vibeke Sperling: At holde den indenfor den russiske interessesfære. Det er jo det, hele den nye øst-vest konflikt handler om. Kampen om indflydelse i de områder, som Rusland mener er i deres interessesfære.

RÆSON: Kan man sige, at Ukraine ligger indenfor Ruslands indflydelsessfære og hermed legitimere, at Rusland blander sig i Ukraines anliggender, ligesom USA har gjort i Mexico og dele af Latinamerika?

Vibeke Sperling: Rusland har selvfølgelig legitime sikkerhedsinteresser, men de omfatter jo ikke, at man kan skabe bufferzoner, vel? Det er ikke en 'legitim sikkerhedsinteresse' at tvinge andre lande til at være bufferzoner. Der er også det psykologiske spil, som Vesten skal være klar over. Rusland vil simpelthen ikke føle sig sikkert. Traditionelt har Moskvas målestok for sikkerhed altid været at kontrollere naboerne, som de kalder "det nære udlænd".

RÆSON: I 2008 skrev du i forbindelse med konflikten i Georgien et indlæg under overskriften "Er Ukraine næste offer?" . Burde man fra Vesten og NATO's side have set det her komme og måske have reageret noget før?

Vibeke Sperling: Man burde have set det komme. For at sætte det på spidsen, så tror jeg aldrig, at Putin havde taget Krim, hvis han ikke havde fået et "go ahead" allerede, da det gjaldt Georgien. Der var Vesten jo meget oppe på dupperne med at fordømme, men i praksis fik Putin jo vetoret over Georgiens – og andre landes skulle det vise sig – indlemmelse i NATO. Vi fik dengang at vide, hvad han var parat til. Krim er noget andet, fordi det blev en direkte annektering, men de facto blev løsrivelsesrepublikkerne Sydossetien og Abkhasien i Georgien indlemmet i Rusland. Rusland anerkender dem som selvstændige stater, men de er de facto under russisk kontrol. Vi har jo også set en voldsom militarisering af de områder, som Rusland kontrollerer i Georgien. Dette skulle fortælle os, at de ikke ville standse der.

RÆSON: Så Georgien var både en forprøve fra Putin omkring, hvad han kunne tillade sig og for Europa en varsel omkring, hvad der kunne ske. Ved Georgienkonflikten var der sanktioner og fordømmelser, men disse forsvandt efter et halvt års tid. Nu er Europa igen kommet med – hårdere - sanktioner. Kan de vare ved - og er det overhovedet positivt for Europa, som vel også bliver ramt?

Vibeke Sperling: Ja, sanktioner rammer også os selv. Generelt har sanktioner ikke haft den ønskede effekt, men jeg tror, at Rusland kan blive en af undtagelserne. Der er ingen tvivl om, at de allerede bider hårdt. De bed hårdt allerede inden man gik over til de skarpere sanktioner, vi så i sidste uge. Ikke mindst på grund af den usikkerhed, de skabte. Lige nu er kapitalflugten i Rusland oppe på 75 mia.

dollar alene i år - sanktioner skræmte både russiske og internationale investorer væk. Nu bliver det så for alvor alvorligt, når man afskærer de russiske banker fra internationale finansmarkeder og rammer vitale sektorer som olieindustrien. Så er det virkelig alvor.

Det får ikke Putin til at ændre strategi, men kan måske få ham til at ændre taktik, og så må man se, hvem der er klogest hen ad den vej.

Jeg tror ikke, at der kommer nogle reelle ændringer af Putins politik, som har gjort ham så rasende populær, før der kommer pres indefra, og det er der endnu ikke udsigt til. Sanktionerne er endnu ikke gået ud over almindelige russere i form af forringet levestandard, men det kan meget vel komme, hvis man opretholder sanktionspresset. En åben krise i Rusland kan ændre billedet, men vi aner ikke, hvornår den kommer. Jeg tror helt afgjort, vi kan sige, at den kommer, men der kan gå mange måneder - eller 5-10 år - før den manifesterer sig.

RÆSON: Hvem bøjer først af? Er det Rusland eller Europa, der bedst kan holde til det her sanktionsspil? Nu hører vi, at Rusland som gengæld nægter at tage imod eksempelvis polsk juice og moldovisk vin. Er der ikke også et pres indefra i EU, som heller ikke står særlig samlet?

Vibeke Sperling: Det ved jeg simpelthen ikke, men dog må man sige, at EU er gået meget længere denne her gang. Det positive i alt det negative i den her krise - som kom fuldstændig uforudset - er, at det får Vesten til at gøre sig dybere overvejelser over egne værdier. Og krisen frempreser jo også en proces i Ukraine i retningen af at definere sin egen identitet som selvstændigt land. Ukraine er jo et forfærdeligt nyt land. Det har kun været selvstændigt siden Sovjetunionens sammenbrud i 1991.

RÆSON: Ja, og siden da har det været styret af oligarker. Kan valget af præsident gøre nogen forskel på Ukraines holdning til Rusland og Vesten, eller står Ukraines leder reelt klemt som en lus mellem to negle?

Vibeke Sperling: De fik jo Porosjenko, som man kan kalde den bedste af oligarkerne. Jeg mener også, at kunne se en modnet debat i Ukraine. Det er ikke kun had, men også mange kim til opbygningen af et reelt mere samlet Ukraine.

RÆSON: Men hvordan skaber man et samlet Ukraine, når den ene side kalder den anden fascister og den anden kalder den ene terrorister? Er der blevet gjort noget for at ændre nationalfølelsen?

Vibeke Sperling: Det kan man håbe. Porosjenkos fredsplan indeholder jo en masse positive elementer. Noget af det katastrofale, der skete ved Janukovitjs fald, var den her sproglov imod det russiske sprog. Den tog den siddende præsident jo gudskelov af bordet. Det forhold, at man skabte en regering uden nogen som helst repræsentanter fra den østlige del af Ukraine, der - når alt kommer til alt - er industricentret i landet, det var jo også en fuldstændig katastrofe. Lige nu ser det jo ud til bare at blive værre og værre, men der er folk i det østlige Ukraine, som er

dødtrætte af det her. Det, man fra Kievs side virkelig må forstå, er, at man må gøre noget konsekvent for at inddrage det østlige Ukraine i den politiske proces. Ellers lykkes det aldrig.

RÆSON: Lige nu kommer Østukraines stemme ud gennem kampe. Kan man give dem en demokratisk stemme og trække dem ind i parlamentet?

Vibeke Sperling: Det må jo være igennem valg, ikke? FxI kunne Kiev tage initiativ til, at guvernører bliver valgt lokalt og ikke - som hidtil - bare udpeget af Kiev. Janukovitj har haft sine folk siddende, og Porosjenko har skiftet en masse af dem ud med sine folk, men det hjælper jo ikke en skid, hvis ikke de lokale føler sig repræsenteret!

RÆSON: Handler det også om større selvstændighed til de enkelte provinser, eller vil det være for farligt at udlicitere mere magt fra Kiev?

Vibeke Sperling: Selvfølgelig skal der være en hvis decentralisering, for det østlige Ukraine føler også, at Kiev bare har snuppet godbidderne fra dem. Det østlige Ukraine er centrum for rigtig meget af Ukraines industri, men en masse af den er fuldstændig kørt ned, den skal reformeres og genopbygges. Det er man simpelthen nødt til at inddrage de lokale i. Det første skridt kunne netop være det, at lægge op til reelt frie valg til guvernørposterne. Med den nuværende situation skal det givet være under international kontrol.

RÆSON: Hvilken kontrolinstans skulle det så være? Vesten har jo deres version af sandheden, mens Putin opfatter situationen 180 grader modsat.

Vibeke Sperling: Rusland er jo repræsenteret i OSCE, Organisationen for Sikkerhed og Samarbejde i Europa, hvis missioner i det østlige Ukraine til en hvis grad spillet en positiv rolle, men også været part i konflikter. Observatørrollen må nok i højere grad ind under FN, som Rusland indtil nu ikke har taget afstand fra.

RÆSON: I 1994 underskrev Ukraine Budapest-memorandummet, der betød, at landet skulle afstå sine atomvåben mod, at Rusland, USA og Storbritannien accepterede Ukraines selvstændighed og landegrænser. Ukraine holdt deres del af aftalen, mens russerne virker ligeglade.

Vibeke Sperling: Budapest-memorandummet forpligter moralsk, men det kan desværre ikke bruges som noget bindende, der kan få Putin til at ændre politik.

RÆSON: Bærer USA og Storbritannien et ansvar for først at afvæbne Ukraine og derefter lade dem i stikken, eller er det bare sådan stormagtspolitik nu engang er?

Vibeke Sperling: Jeg tror snarere det sidste. Både USA og Storbritannien anerkender det memorandum og dets forpligtigelser, men bare ikke militære forpligtigelser. Man kan jo spørge, hvilke garantier var indbygget i det memorandum? Når man har ulven med ved bordet, som bare æder en stor del af Krim bagefter, så er det som sagt

ikke ret meget værd.

RÆSON: Tror du, at der er ukrainere, som nu går rundt med en bittersød smag i munden over at have gået af med deres atomvåben, eller havde det ikke gjort nogen forskel?

Vibeke Sperling: Det havde ingen forskel gjort. Det kan godt være, at Putin ville have tænkt sig lidt om, hvis de havde atomvåben, men de ville ikke kunne have brugt dem, vel? Jeg tror ikke, at atomafskrækkelse kunne fungere i denne situation.

RÆSON: Han havde ventet en dag og så gået ind alligevel?

Vibeke Sperling: Ja.

RÆSON: Nogen afsluttende bemærkning?

Vibeke Sperling: Jeg mener godt, at vi kan indstille os på en meget, meget lang proces. Vi vil se stadige spændinger mellem USA og Rusland i årene fremover, og det som det i hvert fald betyder, er, at fredsdividenden for den Kolde Krig for længst er spist op. ■

Vibeke Sperling (f. 1945) er journalist og forfatter, der siden 1978 har dækket russiske og østeuropæiske forhold som korrespondent (for bl.a. Politiken), udlandsredaktør og chefredaktør (for Dagbladet Information). Louis Salhøj Liengaard (f. 1993) studerer statskundskab på Københavns Universitet.

Jens Rohde: “Vi har i Europa ageret alt for naivt i alt for mange år overfor Putin”

07.08.2014

Dette er et uddrag af interviewet, der også omhandler den danske udlændingedebat og Israel-Palæstina; original version på raeson.dk

RÆSON: Kan du kort redegøre for Europas rolle i Ukraine-konflikten?

Jens Rohde: Nej det kan jeg ikke, fordi Europa jo har vist, at vi har meget svært ved at finde vores rolle, fordi vi er meget uenige om, hvordan man håndterer den. Vi har faktisk et meget godt billede på den konflikt, der er i Europa, nemlig i diskussionen om, hvem der skal være udenrigsrepræsentant, hvor østeuropæerne ikke vil have Mogherini, den italienske kandidat, fordi hun er for soft overfor Putin. Og Vesteuropa, der ikke ikke vil have Sikorski fra Polen, fordi man frygter, at han starter en krig med Rusland lige med det samme, sådan kort sagt ikke? Han er alt for udiplomatsk. Det er klart, at når vi ikke har en fælles udenrigspolitik, og alt skal køre i enstemmighed, så er Europa svag. Og vi har i Europa - efter min overbevisning - ageret alt for naivt i alt for mange år overfor Putin.

RÆSON: Er det fordi, vi ikke har den her samlede fællesfront for Europa?

Jens Rohde: Ja, vi har sådan set ikke kunnet lave en fælles politik. Der er for mange særinteresser. Og heri ligger det ulykkelige. Hvis man har læst lidt af Putins egne ord og ting, han sagde, allerede da han trådte til 12 år tilbage, så har han jo aldrig lagt skjul på, hvad det er, han vil. Han vil genrejse Rusland som et imperium. Han vil genskabe den russiske storhed. Han vil gøre op med 25 års ydmygelse - det, han og mange russere opfatter som ydmygelse - fra Vestens side, læs amerikansk side. Og hvis man så går ind i den russiske selvforståelse, så må man forholde sig til, at Rusland uden Ukraine, det er bare er et land, mens Rusland med Ukraine, det er et imperium. Hvis man havde læst det for længe siden, så havde - ville jeg mene - så havde vi i Europa tilbudt et meget stærkere fællesskab til Ukraine eller havde holdt os helt væk.

RÆSON: Ville det have kunnet lade sig gøre? Vi har med det seneste valg set flere og flere nationalister kræve mindre magt til EU, så kan det overhovedet lade sig gøre, at skabe et stærkere sikkerhedspolitisk EU?

Jens Rohde: Jamen, hvis ikke vi skaber en stærkere økonomisk politik og en stærkere udenrigs-, sikkerheds- og

forsvarspolitik i Europa, så kommer vi ikke til at løse de udfordringer, som man jo med rette anklager det europæiske fællesskab for ikke at formå at løse. I afmagt heraf kommer så de her små detailreguleringsforslag og -tiltag fra de perifere kommissærer, som man jo så som borgerlig sidder og ryster på hovedet af. Vi har brug for at slanke det europæiske samarbejde på en række områder, og efter min mening er der kun en måde at gøre dette på, og det er ved at skære antallet af kommissærer drastisk ned, fordi enhver kommissær er en minister og enhver minister skal altid sidde og legitimere sin tilstedeværelse ved at komme med forskellige tiltag. Så hvis man ønsker EU på færre områder, så skal man skære antallet af kommissærer ned, og så skal man fokusere på at lave en dybere integration der, hvor tingene batter og der, hvor samarbejde ikke alene kan, men også SKAL spille en rolle, hvis ikke Europa og dermed Danmark skal blive ligegyldige i en globaliseret verden.

RÆSON: Men tror du, at det vil kunne lade sig gøre at overbevise befolkningerne om nødvendigheden i et EU, der står stærkt på disse punkter?

Jens Rohde: Det kan jeg ikke svare på, men man kan jo altid starte med sig selv og sige, hvad det er, man tror på, og hvorfor man mener det i stedet for bare at forsøge at rulle med som på en roller coaster [rutsjebane, red.] i folkehavet. Det første kræver jo ledelse - og mod. Det kræver, at man er politiker, forstået på den måde, at når man er i politik, så er man der for at forandre noget, og ikke bare for at gaffe stemmer på, hvad de siger i fokusgrupper og meningsmålinger. Man må gå ud og være med til at forandre nogle holdninger, for ellers kan du jo aldrig nogensinde overbevise nogen om, at det er en god idé, det her europæiske fællesskab. Så får man kun en øget tilslutning til de skeptiske partier, og så bryder fællesskabet til sidst sammen. Der er i øvrigt et paradoks i, at man kritiserer EU for at komme med alt for mange forslag, der ikke burde have noget med EU at gøre, og så at man fastholder, at ethvert land skal have en kommissær. Hvis man fastholder, at ethvert land skal have en permanent kommissær, så er vi i den situation, hvor du har 28-29 ministre, som alle sammen skal komme med forslag. De skal alle sammen have et område at være kommissær for, og så har du et EU, der breder sig ud over mange områder - for mange områder efter min smag - og derved reelt bliver svagere.

RÆSON: EU har indtil videre reageret mod Rusland med økonomiske sanktioner. Ser du det som en plausibel, holdbar fremgangsmåde, eller skulle EU have grebet tingene an på en anden måde?

Jens Rohde: Vi har jo ikke andre våben end sanktioner, men jeg mener bare, at Europa og Vesten skal have modet til at stille det meget klart op overfor Putin: "Hvis du går hertil, så indfører vi de og de sanktioner. Hvis du går hertil, så gør vi noget andet. Og går du hertil, så gør vi noget tredje". Man skal simpelthen sætte en politisk plan op, der gør det meget klart overfor Putin, at hver gang han tager et skridt videre, så kommer der noget nyt. Man skal gøre det

klart fra starten, og det skal EU være enige om. Man skal være stærk, og det er vigtigt, at man ikke vakler i det her. Vi skulle have været meget mere håndfaste fra begyndelsen, og så stille en tretrinsraket op og sige: "Første skridt, så sker der det, andet skridt, så sker der det og tredje skridt, så sker der det, og vi er parate til at tage konsekvenserne af det."

RÆSON: Der er EU jo ikke blevet enige om, at være er parat til at tage sådan nogle konsekvenser.

Jens Rohde: Nej, og bliver vi trukket rundt i manegen. Derfor ser vi rundt omkring de her forskellige stik: 'Jamen, så laver vi lige lidt flere sanktioner' - osv. Man har jo bragt sig i en situation, hvor det hele tiden er os, der løber efter Putin, og det mener jeg er en blindgyde at befinde sig i. Om man kan redde sig ud af den, det ved jeg ikke. Der er ikke rigtig noget, der tyder på det, fordi viljen og modet er ikke til stede.

Ingen sanktioner østpå: Asien vil udnytte Ruslands isolation fra Vesten

10.08.2014

De asiatiske lande er meget tilbageholdende med at straffe Putin for Ukraine-krisen. Tværtimod øger man i disse år samarbejdet på en række fronter, der vil styrke den gensidige økonomiske afhængighed.

Af Asger Røjle, Tokyo

NÅR DE ASIATISKE LANDE trods amerikansk pres ikke har været særligt villige til at indføre økonomiske sanktioner mod Rusland, skyldes det ikke kun, at Ukraine og Krim er langt væk, og at disse områder ikke har den samme strategiske betydning for asiaterne, som de har for europæerne og amerikanerne. Det skyldes også, at flere asiatiske lande i forvejen havde gang i en diplomatisk og kommerciel offensiv over for Rusland, og at de vestlige sanktioner på mange måder i Asien opfattes som en mulighed for at gå ind og udfylde det hul i den russiske økonomi, de måtte efterlade.

HVIS MAN SER på et land som Sydkorea, som ellers må formodes at være solidt placeret i sin alliance med USA, har landet under præsident Park Geun-hye ført et meget aktivt diplomati over for Vladimir Putins Rusland – og der er ingen tegn på, at der er ændret spor på denne politik. Tværtimod. ”Sydkorea prøver at drage fordel af Ruslands stigende isolation i forhold til vesten”, som Asien-eksperten Zachary Keck, der skriver analyser og klummer på websiden *The Diplomat*, skrev i forrige uge. Det spiller en afgørende rolle i dette billede, at Rusland har gigantiske energi-ressourcer, som det energihungrende Sydkorea godt kunne bruge en lettere adgang til. Zachary Keck påpeger, at handelen mellem Sydkorea og Rusland er oppe på knap 100 milliarder kroner om året, og at de to lande har en aftale om et tredoble de direkte investeringer begge veje rundt i løbet af kun to år.

I SLUTNINGEN AF JULI mødtes investorer fra Sydkorea med repræsentanter for Ruslands tredjestørste bank med henblik på at investere i banken. Så da den amerikanske topdiplomat Peter Harrell på omtrent samme tidspunkt landede i Seoul for at opfordre den sydkoreanske regering til at samarbejde omkring sanktioner mod Rusland, lyttede man høfligt til, hvad han havde at sige. Men han fik pænt at vide, at Sydkorea ikke har indført sanktioner mod Rusland i øjeblikket og heller ikke havde tænkt sig at gøre det lige med det samme.

PETER HARRELL havde på samme rejse lidt bedre held med sig i Japan og Australien, som er de eneste to lande på kontinentet, som har reageret på Ukraine-krisen ved at indføre sanktioner mod det russiske regime. Der er i begge tilfælde mest tale om målrettede sanktioner rettet mod enkeltpersoner og grupper, som direkte har været indblandet i annekteringen af Krim eller voldshandlingerne i det østlige Ukraine – men ikke om generelle handelssanktioner mod et helt land. Men også her skete det modstræbende og halvhjertet – og kun på grund af et ganske barsk amerikansk pres. Hvilket russerne udmærket godt ved.

DA RUSLAND i sidste uge hævnedes sig ved at indføre sanktioner på fødevarer fra sanktionslandene i Vesten, var japanske varer omhyggeligt undtaget, selv om Japan også har indført sanktioner mod Rusland. En udstrakt hånd over for Japan, som også blev modtaget i den ånd af diplomater og medier i Tokyo. ”Vi kan se Kina og Sydkorea udvikle et nyt energi-samarbejde med Rusland”, udtaler professor Nobuo Shimotomai fra Hosei-universitetet i Tokyo, der er ekspert i det japansk-russiske forhold, til *New York Times*. ”Japan ønsker ikke at komme bagud i det kapløb”, fortsætter han.

JAPANS PREMIERMINISTER SHINZO ABE har i sine halvandet år ved magten ført en meget aktiv forsoningslinje over for Rusland, og uanset hvad der sker i Ukraine, har japanske talsmænd gennem mange måneder fastholdt, at planen om et besøg i Tokyo i efteråret af Vladimir Putin aldeles ikke er aflyst. Et besøg, hvor der stadig i Tokyo er forhåbninger om en historisk aftale om suveræniteten over de omstridte øer nord for Japan, som de to lande har været i strid om siden Anden Verdenskrig. ”Premierminister Abe ønsker ikke at miste den russiske retning (i sin udenrigspolitik, red.) og alle de opsamlede fordele, som vinder point for ham”, forklarede den russiske Japan-ekspert Valery Kistanov fra Center for Japanske Studier ved Ruslands Institut for Fjernøsten i sidste uge i russisk radio. ”Han er splittet, og det samme er Japan. Hans intention er at slippe gennem det problem uden at fornærme Rusland og samtidig give amerikanerne, hvad de forlanger, fortsætter Valery Kistanov.

HELLER IKKE I AUSTRALIEN er der megen ørenlyd for skærpede sanktioner over for Rusland. ”Jeg ved, at der sker ting og sager i Europa og andre steder [...] Vi har allerede nogle sanktioner over for Rusland [...] Men i øjeblikket er vores fokus ikke på sanktioner”, som landets konservative premierminister Tony Abbott har sagt. Ganske uanset at der var mindst 36 australske ofre ved nedskydningen af det malaysiske fly over det østlige Ukraine i sidste måned.

KINA HAR HELLER IKKE just til sinds at indføre sanktioner – og det havde amerikanerne næppe heller forestillet sig. Bedre forbindelser med Rusland er et af de højst prioriterede mål i præsident Xi Jinpings udenrigspolitik. Indien er en af Ruslands tætteste allierede

på kontinentet og har været det i mange årtier. Og også i Sydøstasien er der en generel modstand mod at bruge sanktionsvåbnet over for nogen som helst. Singapore har for eksempel et princip om kun at bakke op om sanktioner, der er indført af FN's sikkerhedsråd, hvor Rusland jo har vetoret. Samtidig står Singapore-børsen ligesom Hong Kong-børsen klar til at overtage nogle af de internationale transaktioner for rige russere, som Vestens sanktioner i den kommende tid vil gøre umulige at gennemføre på Londons finansmarkeder.

SELV MALAYSIA har valgt at afvente situationen, før man indfører sanktioner mod Rusland. Det ulyksalige MH17-fly kom jo fra Malaysia Airways, og mindst 43 af ofrene var malaysiske borgere. På gaden har ofrenes familier og almindelige borgere krævet en meget hård linje over for Rusland og boykot af russiske varer. Men Malaysia er en af Ruslands vigtigste handelspartnere i regionen, og det malaysiske militær er en meget god kunde i den russiske militærindustri. De to parter har brug for hinanden – også efter den aktuelle krise. ”Så den malaysiske regering har taget den position, at den ikke kan forsvare at antagonisere russerne nu, hvor de står med nøglen til efterforskningen af ulykken”, forklarer James Chin, der er professor i statskundskab ved Monash-universitetet i Malaysia, over for nyhedsbureauet AP.

DEN RUSSISKE REGERING er udmærket klar over situationen i Asien. Den synes næppe, det er sjovt at blive offer for de vestlige sanktioner, men den har samtidig fokus på de nye muligheder, som opstår i den anden ende af det store rige. ”En fremrykning over hele linjen på det asiatiske marked er en garanti for, at vi kan diversificere den hjemlige økonomi og en nøglefaktor i at hæve produktionen i Sibirien og Russisk Fjernøsten”, som viceudenrigsminister Vassily Nebenzya har udtalt til det russiske nyhedsbureau Itar-Tass.

ALLEREDE INDEN Ukraine-krisen var Putin-regeringen i gang med at gøde jorden for at udvide det østasiatiske marked for russisk naturgas og olie med det udtrykkelige formål at mindste landets afhængighed af det vesteuropæiske marked. Mange i regionen byder denne politik fra russiske side velkommen – uanset hvad der sker i Ukraine. Nogle udtrykker det mere direkte end andre. Leverancer af russisk energi til Asien ”vil være mere pålidelig og sikker, fordi der ikke er nogen strategisk interessekonflikt og gensidig fjendtlighed mellem landene i regionen og Rusland”, som den kinesiske Moskva-ambassadør, Zhang Di, i marts måned sagde til nyhedsbureauet Interfax.

Asger Røjle Christensen (f. 1956) er journalist og analytiker, bosat i Tokyo. Han har fulgt udviklingen i Japan og Østasien i 30 år.